

Nr 317.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till stater för lantbruksstyrelsen, statskonsulenter och statens fiskeriadministration m. m.; given Stockholms slott den 12 april 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen

l:o.

att

dels godkänna det av chefen för jordbruksdepartementet framlagda förslaget till ordinarie stat och övergångsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, vilka av honom föreslagits för åtnjutande av de i förstnämnda stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning i lantbruksstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar i lantbruksstyrelsen, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst-innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 280 häft. (Nr 317.)

1

<i>dels</i> ock höja det under nionde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till lantbruksstyrelsen från	kronor	79,900
med	»	71,800
till	»	151,700;

2:o.

att

dels godkänna det av departementschefen framlagda förslaget till stat för statskonsulenter, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, som av honom föreslagits för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning såsom statskonsulent, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av ordinarie statskonsulentbefattningar, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels medgiva, att, därest statskonsulenten å extra stat i fröodling Anders Elofson utnämnes till ordinarie statskonsulent å den nya staten från och med ingången av år 1919, han må äga att för åtnjutande av första ålderstillägget såsom sådan räkna sig till godo den tid, han dessförinnan innehaft sin nuvarande befattning;

dels ock, med uteslutande av de under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar» upptagna särskilda anslag till statskonsulenter i boskapskötsel, i mejerihushållning och i svin-sköt-el, tillhopa 12,000 kronor, och med förklarande att anslag för anställande av undervisare i farskötsel och ullkultur icke skall från och med år 1919 vidare utgå, under nämnda anslagstitel uppföra ett nytt anslag till statskonsulenter till belopp av ..... kronor 29,000, kommande vid bifall härtill och till de av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen under nionde huvudtiteln i punkterna 3 och 4 gjorda

framställningar det i nämnda anslagstitel ingående bestämda anslaget att höjas från 395,700 kronor med 24,500 kronor till 420,200 kronor samt anslagstiteln i sin helhet vid bifall därjämte till framställningen i punkten 8 under nionde huvudtiteln i statsverkspropositionen att höjas från 755,700 kronor med 64,500 kronor till 820,200 kronor;

3:o.

att å extra stat för år 1919 anvisa såsom förslagsanslag, högst
dels för anställande av en statskonsulent för det mindre jordbruket ..... kronor 9,600,
 med förklarande att härav må utgå såsom avlöning till statskonsulenten 5.600 kronor, därest hans bostadsort är Stockholm, och eljest 5.200 kronor, samt högst 4,000 kronor till hans reskostnader;

dels ock såsom personligt ålderstillägg till statskonsulenten för det mindre jordbruket August Östergren, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egen-
 skap ..... » 500;
 eller tillhopa ..... » 10,100.

4:o.

dels godkänna det av departementschefen framlagda förslaget till stat för statens fiskeriadministration, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, som av honom föreslagits för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning å staten för statens fiskeriadministration, skall vara pliktig underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av fiskeriintendent- eller fiskeri-assistentbefattning, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föränledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels medgiva, att från ordinarie anslaget till fiskerinäringens under-

stöd må utgå kostnader för tillsyningsmän vid regala laxfisket i Torne älv samt för vägs katt för samma laxfiske;

<i>dels ock</i> höja anslaget till fiskerinäringens under-	
stöd från	kronor 121,000
med	» 19,000
till	» 140,000.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandhållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Alfred Petersson.

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12
april 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Petersson anförde:

Enär det syntes av behovet påkallat att verkställa utredning rörande omorganisation av lantbruksstyrelsen och därmed sammanhängande ämnen, bemyndigade Kungl. Maj:t den 3 juli 1917 chefen för jordbruksdepartementet att för ändamålet tillkalla särskilda sakkunniga. I enlighet härmed tillkallade samma dag dåvarande departementschefen ledamoten av riksdagens första kammare friherre Johan Gabriel Beck-Friis, överdirektören Axel Wilhelm Flach, ledamöterna av riksdagens andra kammare godsägaren Axel Wilhelm Theodor von Sneidern och lektorn Karl Anders Wilhelm Björck samt ryttmästaren Johan Henrik Bernhard Hegardt. I skrivelse den 15 december 1917 anmälde dessa sakkunniga, att deras arbete fortskridit så långt, att förslag beträffande omorganisation av lant-

bruksstyrelsen samt reglering av statskonsulenternas och fiskeritjänstemännens löner beräknades kunna avlämnas under loppet av januari månad innevarande år. De meddelade vidare, att för genomförande av deras förslag skulle enligt deras beräkning krävas förhöjning dels i anslaget till lantbruksstyrelsen med 71,400 kronor eller till 151,300 kronor, dels i anslaget till statskonsulenter med 17,000 kronor till 29,000 kronor och dels i anslaget till fiskerinäringens understöd med 10,300 kronor till 131,300 kronor. Däremot skulle ej längre behövas följande i riksstaten för år 1918 upptagna extra anslag, nämligen: till ingenjörsbiträden hos lantbruksstyrelsen, 15,000 kronor, till extra tjänsteman hos lantbruksstyrelsen, 4,500 kronor, till extra biträden hos lantbruksstyrelsen m. m., 13,675 kronor, samt till statskonsulent i fröodling m. m. 7,000 kronor.

Det bör anmärkas, att i de tre första av dessa extra anslag ingå för år 1917 avsedda belopp med resp. 5,000, 1,500 och 1,575 kronor, så att årskostnaden från dessa anslag för år 1918 beräknats till resp. 10,000, 3,000 och 12,100 kronor.

På grund av sagda anmälan föreslog Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition riksdagen att i avbidan på blivande propositioner beräkna de sålunda angivna höjningarna i nämnda ordinarie anslag.

Sedan de sakkunniga den 19 januari 1918 avgivit det åsyftade betänkandet samt utlåtanden däröver inkommit från lantbruksstyrelsen och statskontoret, anhåller jag nu att få anmäla dessa ärenden.

Inledning.

I yttrande till statsrådsprotokollet den 3 juli 1917 angående frågan om ändrad organisation av lantbruksstyrelsen m. m. erinrade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet, att Kungl. Maj:t den 27 oktober 1916 anbefallt löneregeringskommittén att skyndsamt avgiva utlåtande i vissa av den då föredragande departementschefen angivna frågor om ändringar i lantbruksstyrelsens organisation och därmed sammanhängande ämnen rörande statskonsulenternas avlöning och tjänstgöringsskyldighet ävensom om vissa föreliggande förslag rörande ordnandet av den centrala ledningen av egnahemsrörelsen, däribland ett gående ut på denna lednings förläggande till lantbruksstyrelsen, samt anförde därefter följande.

»Sedan jag tagit kännedom om detta förslag och övriga egnahemsfrågan berörande handlingar, har jag för min del icke kunnat bliva övertygad om lämpligheten att nu förlägga egnahemsrörelsens centrala ledning till lantbruksstyrelsen. Om än de sidor av samhällslivet, som denna styrelse närmast representerar, äro av mycket stor betydelse för egnahemsväsendet, finnas dock även andra särdeles viktiga,

åt vilka tillbörlig uppmärksamhet jämväl måste ägnas. Då något annat ämbetsverk icke nu finnes, till vilket dessa ärenden med större fog kunna förläggas, samt det i varje fall synes mig för tidigt att redan nu för deras räkning inrätta en fullt självständig ny statsinstitution, vill det synas mig, som om den lämpligaste utvägen skulle vara att förlägga den centrala ledningen till en vid jordbruksdepartementet tämligen direkt knuten myndighet, antingen en särskild kommission eller en i viss mån fristående byrå inom departementet. Utredning angående det närmare anordnandet härav skall jag låta med det snaraste åvägabrinda.

Om denna min principiella ståndpunkt gillas, bortfaller ett av huvudmomenten i den föregående departementschefens motivering vid remissen till löneregleringskommittén av lantbruksstyrelsens organisationsfråga. Att denna fråga måste med det snaraste lösas, står emellertid för mig klart. Lantbruksstyrelsens arbetsmängd har under senare tid vuxit i hög grad. Kungl. Maj:t har därför på min hemställan i år föreslagit riksdagen att anvisa medel till anställande av ytterligare en extra tjänsteman å styrelsens lantbruksbyrå, vilket förslag riksdagen ock bifallit. Det synes mig även, som om beträffande styrelsens övriga byråer samt den allmänna organisationen av styrelsens arbetsformer vissa förändringar skulle vara av behovet påkallade. Särskilt synas beträffande de arbetsuppgifter, som nu påvila byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden, vissa ändringar nödvändiga, isynnerhet när den nuvarande erfarne innehavaren av denna befattning nästa år uppnått pensionsåldern.»

Efter att vidare hava erinrat om vissa föreliggande förslag rörande ändringar beträffande fiskeriadministrationen och inrättande av en fiskeriförsöksanstalt ävensom om en framställning om lönereglering för statens fiskeritjänstemän, vilken framställning remitterats till löneregleringskommittén, fortsatte departementschefen sålunda:

»Jag har inhämtat, att nämnda kommitté på grund av andra viktiga och vidlyftiga ärenden icke kan antagas kunna ens till tiden för nästa riksdag inkomma med betänkande i de nu nämnda till kommittén remitterade frågorna, även om frågan om egnahemsärendenas centrala ledning frånskiljes. På grund härav och då det synes mig angeläget att åt lantbruksstyrelsen snarast möjligt beredas bättre lämpade arbetsformer och erforderlig personalökning å ordinarie stat, samt härmed i viss mån sammanhänga förenämnda frågor om statskonsulenter och fiskeritjänstemän m. m., vill jag för min del förorda, att ovannämnda remisser till löneregleringskommittén nu återkallas samt alla nu ifrågavarande utredningar med undantag av egnahemsfrågan anförtros åt särskilda av chefen för jordbruksdepartementet tillkallade sakkunniga personer.»

De sakkunniga hava rörande gången av sitt arbete anfört följande:

»Redan vid påbörjande av det oss givna uppdraget insågo vi, att därest förslag till omorganisation av lantbruksstyrelsen skulle kunna såsom från vederbörligt håll ifrågasatts avgivas inom sådan tid, att detsamma kunde tjäna till underlag för proposition i ärendet till 1913 års riksdag, utredningsarbetet tillsvidare måste begränsas till de frågor, som påkallade lösning i oavvisligt sammanhang med lantbruksstyrelsens organisation. Vidare syntes det oss angeläget, att frågorna om reglering av statskonsulenternas och fiskerintendenternas löner, vilka spörsmål länge väntat på sin lösning, om möjligt samtidigt kunde bli föremål för ett slutligt avgörande.

Vi hade emellertid vid nu angivna förhållanden att först intaga vår ståndpunkt till det framställda kravet på en självständig styrelse för fiskeriärendenas centrala handläggning ävensom undersöka, huruvida inrättande av en fiskeriförsöksanstalt skulle komma att i någon mån göra lokala fiskeritjänstemän med de nuvarandes kvalifikationer obehövlige, samt om dess inverkan på den centrala fiskeriadministrationen.

Efter att hava verkställt en för bedömande härav erforderlig utredning, för vilken redogörelse lämnas här nedan, kommo vi till den uppfattningen, att den centrala ledningen av statens fiskeriadministration kunde, fortfarande som hittills och oberoende av en försöksanstalts inrättande, med allenast viss ökning i nuvarande arbetskrafter bibehållas hos lantbruksstyrelsen samt att vad angicke det senare spörsmålet lokala fiskeritjänstemän med ovannämnda kvalifikationer icke kunde undvaras, även om en dylik anstalt inrättades.

Vi ansågo följaktligen hinder ej möta att, oberoende av att de varandra nära stående frågorna om fiskeriförsöksanstalt och den lokala fiskeriadministrationen samt det i olika framställningar upptagna spörsmålet om reglering av förhållandet mellan statens och hushållningssällskapens fiskeritjänstemän icke ännu kunnat prövas i hela dess vidd, i vårt nu ifrågavarande betänkande framställa förslag såväl till den centrala fiskeriadministrationens ordnande som ock till reglering av fiskeritjänstemännens löner.»

Beträffande de sakkunnigas förslag tillåter jag mig hänvisa till deras betänkande, vilket blivit befordrat till trycket, och anhåller att i det följande endast få meddela vissa utdrag därav.

Lantbruksstyrelsen.

Lantbruks-
styrelsens
nuvarande
organisation
och stat.

Lantbruksstyrelsen utgöres för närvarande av en överdirektör såsom chef samt fem ledamöter. Av ledamöterna äro fyra byråchefer (3:dje gradens tjänst) och föredragande av respektive lantbruksärenden, agrikulturtekniska ärenden, fiskeriärenden samt kansli- och ekonomiska ärenden. Den femte ledamoten är byrådirektör (2:a gradens tjänst) och föredragande av vissa i instruktionen angivna ärenden, företrädesvis rörande kontrakt och säkerhetsförbindelser i fråga om vattenavledningsföretag samt utbetalning av statsmedel till sådana företag.

De tekniska ledamöterna skola vara fackutbildade var och en på sitt område. Byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden skall vara jurist.

Styrelsen utövar sin verksamhet dels genom den inom själva styrelsen anställda personalen, vilken med undantag av ledamöterna utgöres av vissa extra befattningshavare, dels ock genom vissa styrelsen underlydande lokala tjänstemän.

Hos byråchefen för lantbruksärenden finnas inom styrelsen anställda två extra tjänstemän med agronomutbildning (amanuenser) ävensom ett

kvinnligt biträde. Såväl amanuenserna som nämnda biträde hava en daglig arbetstid av 6 timmar. Amanuenserna åtnjuta vardera ett årligt arvode av 3,000 kronor från av riksdagen för ändamålet å extra stat anvisade anslag. Det kvinnliga biträdet åter har en avlöning av 1,200 kronor för år, som utgår från styrelsens expensanslag. Kostnaderna för övertidsarbete hos denne byråchef har under år 1916 uppgått till i runt tal 470 kronor.

I de grenar av lantbruksstyrelsens verksamhetsområde, som tillhöra byråchefen för lantbruksärenden, finnas ute i orterna anställda följande tjänstemän: 5 statskonsulenter, en undervisare i fårskötsel och ullkultur, 2 iustruktörer i husslöjd, 3 inspektörer över den lägre lantbruksundervisningen, en stipendiat i boskapsskötsel, en statens förste torvingenjör, 4 statens torvingenjörer och en statens torvassistent ävensom en lantbrukskonsulent i Tyskland samt en i England.

Byråchefen för agrikulturtekniska ärenden har till sitt biträde endast tillfälligt anställda ingenjörer och ingenjörbiträden, däribland tidvis inkallade lantbruksstipendiater, i vilkas utbildning ingår en obligatorisk tjänstgöring hos ifrågavarande byråchef under en tid av sammanlagt sex månader, ävensom ett stadigvarande anställt kvinnligt ingenjörbiträde. Härtill kommer ett kvinnligt biträde för rotelföring, registrering m. m. För ifrågavarande ändamål är dels i lantbruksstyrelsens stat uppfört ett belopp av 10,000 kronor, dels av riksdagen senast för år 1918 å extra stat anvisat anslag till enahanda belopp. Av ingenjörbiträdena hava två varit mera stadigvarande anställda under en följd av år, och åtnjuta dessa vardera ett arvode efter 4,000 kronor för år räknat. Det kvinnliga ingenjörbiträdet erhåller från och med 1918 en avlöning av 1,800 kronor. Det andra kvinnliga biträdet har ett årligt arvode av 1,200 kronor, som utgår från av riksdagen å extra stat anvisat anslag till andra biträden inom lantbruksstyrelsen än ingenjörbiträden. Den dagliga tjänstetiden är för nu nämnda biträden 6 timmar.

Den närmast under den agrikulturtekniska byrån lydande personalen utgöres av lantbruksingenjörskåren. I regel finnes inom varje län en statens lantbruksingenjör. För närvarande är lantbruksingenjörernas antal 23. Dessutom äro i staten för nämnda kår upptagna 4 extra lantbruksingenjörer och 5 lantbruksstipendiater (för närvarande 7 på grund av att extra lantbruksingenjörbefattningarna äro vakanta; 2 utom stat avlönas med extra lantbruksingenjörsmedel).

Under byråchefen för fiskeriärenden tjänstgöra i styrelsen, dels på tider, som styrelsen bestämmer, en fiskeristipendiat såsom extra fiskeriasistent, dels ock stadigvarande ett kvinnligt biträde. Bitrådets arbets-

är 4 $\frac{1}{2}$ timmar och avlöning 1,320 kronor, därav 720 kronor från styrelsens expensanslag och 600 kronor från anslaget till belöningar för dödande av sälar.

Under fiskeribyrån lyda fiskeritjänstemännen. Beträffande den lokala fiskeriadминистраtionen är riket indelat i sex distrikt med vart och ett sin fiskeriintendent. Inom fiskeriadминистраtionen äro vidare anställda en fiskeriasistent, en fiskeriingenjör och två fiskeristipendiater.

Byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden har till sitt förfogande allenast tre kvinnliga biträden. Ifrågavarande biträden åtnjuta årliga arvoden om respektive 3,000, 1,800 och 1,600 kronor. Den dagliga ordinarie arbetstiden är 6 timmar. För att medhinna nu ifrågavarande göromål har en avsevärd del av biträdenas arbete måst utföras på övertid. Kostnaderna för övertidsarbete har under år 1916 uppgått till i runt tal 3,200 kronor, varav byråns egna biträden uppburit ett belopp av cirka 2,500 kronor. Biträdenas inkomster på övertid uppgår sålunda i runt tal till respektive 1,070, 665 och 760 kronor. Antalet timmar övertid torde kunna beräknas uppgå till sammanlagt 8 timmar per dag för de nu ifrågavarande biträdena eller 4 timmar för ett av dem och 2 timmar för vardera av de två övriga. Dessutom har måst anlitas extra arbetskraft i medeltal 2 timmar per dag.

Hos byrådirektören finnas anställda tre kvinnliga biträden, av vilka ett åtnjuter ett årligt arvode av 1,500 kronor, de två övriga vardera 1,200 kronor. Deras dagliga arbetstid är 6 timmar. Kostnaderna för övertidsarbete har uppgått till i runt tal 360 kronor.

Den för lantbruksstyrelsen nu gällande stat är av följande utseende:

	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	
	kronor	kronor	kronor	kronor	
Överdirektören och chefen	6,200	2,800	1,000	10,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 byråchefer	15,000	7,500	1,800	24,300	
1 byrådirektör	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
Till ingenjörbiträden å den agrikulturtekniska avdelningen	—	—	—	10,000	
Till andra extra biträden, vikariatsersättning och expenser	—	—	—	19,000	
	—	—	—	79,900	

Utöver den ordinarie tjänstemannapersonalen har Kungl. Maj:ts första gången den 15 oktober 1897 för tiden intill den 1 januari 1899 och sedermera år från år förordnat en legitimerad veterinär att såsom ledamot av lantbruksstyrelsen handlägga och föredraga ärenden rörande tuberkulinundersökningar och därav betingade åtgärder. Arvodet till denne extra ledamot ävensom till såsom biträden åt denne anställda en veterinär och ett kvinnligt biträde utgår från det anslag, som riksdagen år från år anvisat å extra stat till förekommande och hämmande av tuberkelsjukdomar hos nötkreaturen.

Innan de sakkunniga äredogjort för de förslag rörande omorganisation av lantbruksstyrelsen, vilka de efter verkställd utredning funnit sig böra framställa, hava de förutskickat, att de förslag, som sålunda komme att framställas, icke vore av den art, att de medförde någon egentlig rubbning i den nuvarande organisationens huvudgrunder, utan avsåge att inom ramen av nämnda organisation åstadkomma en erforderlig utökning

De sakkunnigas yttrande och förslag.

av styrelsens ordinarie personal och i samband därmed ett mera ändamålsenligt ordnande av arbetet inom ämbetsverket.

*Vissa all-
männa spörs-
mål.*

De sakkunniga hava först erinrat, hurusom rörande ärendenas handläggning inom lantbruksstyrelsen under chefens frånvaro stadgas i den för ämbetsverket gällande instruktion § 15, att under överdirektörens ämbetsresor eller då han begagnar semester eller eljest under kortare tid, som icke överstiger fjorton dagar, är hindrad att förrätta sitt ämbete, ävensom i vissa andra fall, ärendena skola, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, avgöras av styrelsens ledamöter samfällt, varvid fordras för besluts fattande, att, jämte föredraganden, minst en av de övriga ledamöterna är tillstädes. I överdirektörens frånvaro må dock icke, såvida ej Kungl. Maj:t för tillfället annorlunda förordnar, lediga tjänster tillsättas annorledes än genom förordnanden att dem tillsvidare förrätta, eller ansvar för fel i tjänsten ådömas, ej heller utan överdirektörens medgivande beslut fattas eller åtgärder vidtagas, som rubba de grundsatser för förvaltningen, vilka förut blivit stadgade eller följda inom styrelsen.

De sakkunniga hava med anledning härav upptagit till övervägande frågan, huruvida den vid vissa under senare år omorganiserade ämbetsverk införda ställföreträdarinstitutionen, d. v. s. att en av verkets ledamöter av Kungl. Maj:t förordnas såsom ställföreträdare för verkets chef, borde komma till användning inom lantbruksstyrelsen. Vissa skäl, sådana som kontinuitetens uppehållande vid ärendenas behandling inom ämbetsverket m. fl., syntes visserligen tala för ställföreträdarinstitutionens införande, men beträffande lantbruksstyrelsen förelåge dock icke samma förutsättningar som hos berörda omorganiserade verk. I samtliga dessa syntes de på de olika byråcheferna ankommande uppgifterna ofta vara mera likartade eller i regel beröra allenast olika grenar av ett och samma verksamhetsområde. I lantbruksstyrelsen däremot representerade byråcheferna från varandra så gott som fullständigt skilda verksamhetsområden. De sakkunniga hade vid övervägande av förhållandena funnit avgörande skäl tala mot införande av nämnda institution och ansåge, att nu gällande bestämmelser i fråga om ärendenas handläggning under chefens frånvaro borde bibehållas, så mycket mer som Kungl. Maj:t med tillämpning därav kunde, därest omständigheterna skulle sådant påkalla, meddela förordnande å ämbetet, utan att i sådant fall ovillkorligen vara bunden vid någon av ledamöterna inom styrelsen.

En fråga, som hade ett visst samband härmed, gällde den enligt § 29 i instruktionen byråchef åliggande skyldighet att under ledamot

av styrelsen beviljad tjänstledighet eller när ledamot befunde sig på ämbetsresa, begagnade semester eller vore jävig att deltaga i ett ärendes behandling eller när ledamotsplats vore ledig, jämte egen tjänst bestrida annan ledamots åligganden. Enär byråcheferna utgjorde styrelsens hela ordinarie personal och vikarie för byråchef icke kunde tagas bland den extra personal, som anställts, hade styrelsen i allmänhet nödgats vid förfall för byråchef förordna annan ledamot att jämte egen tjänst uppehålla jämväl en eller två andra byråchefsbefattningar. Att detta skulle verka till hinder vid behandlingen av de olika ärendena, låge i öppen dag. För att icke äventyra ärendenas sakkunniga behandling hade också under byråchefs semester i regel endast löpande, enklare ärenden upptagits till behandling. Övriga, mera arbetskrävande, med undantag för dem av brådskande natur, hade fått vila, till dess vederbörande byråchef åter inträtt i tjänstgöring. Nu omordade olägenhet hava de sakkunniga ansett böra undaurödjans dels genom att i möjligaste mån sörja för att vikarie funnes att tillgå bland den å respektive avdelningar anställda personalen, dels därigenom att nödiga medel till vikariatsersättning ställdes till styrelsens förfogande. På så sätt skulle den omnämnda bestämmelsen beträffande byråchefs ifrågasvarande skyldighet, vars lämplighet kunde starkt ifrågasättas, göras obehörlig.

Då byråcheferna hittills saknat dem underlydande ordinarie personal, hade någon byråindelning i egentlig mening icke varit genomförd inom styrelsen. Med den utvidgning av styrelsens personal, de sakkunniga nu ämnade föreslå, syntes emellertid böra följa, att arbetet inom styrelsen efter den fördelning, som för närvarande faktiskt vore genomförd de olika byråcheferna emellan, organiserades å fyra särskilda byråer. Byråerna syntes lämpligen kunna benämnas lantbruksbyrån, agrikulturtekniska byrån, fiskeribyrån och administrativa byrån. Vad byrådirektören anginge borde han icke upptagas såsom ledamot utan såsom tjänsteman å agrikulturtekniska byrån.

Byråchefen för lantbruksärenden vore utan tvivel den av styrelsens ledamöter, på vilken den största arbetsbördan vilade. Han hade nämligen att handlägga hela den mångfald av olika ärenden, som kunde sammanfattas under benämningen jordbruket och dess binäringar.

Till belysande av lantbrukshållningens utveckling i vårt land sedan tiden för lantbruksstyrelsens inrättande intill nuvarande tid i vad rörde lantbruksbyrån borde i sin mån kunna tjäna beloppet av utav statsmakterna anvisade anslag till olika för jordbruksnäringens främjande avsedda ändamål för åren 1890 och 1917. Dessa utgjorde nämligen

Lantbruke-
byrån.

för år 1890 i ordinarie anslag 270,400 kronor och i extra anslag 72,000 kronor mot för år 1917 respektive 1,095,200 kronor och 1,420,800 kronor. Härutöver hade 1917 års riksdag beviljat särskilda anslag å tillhoppa 265,300 kronor till åtskilliga nya ändamål.

De sakkunniga hava beträffande denna byrå vidare anfört följande.

»Överflyttandet till lantbruksstyrelsen jämlikt statsmakternas beslut från och med innevarande år av fördelningen av anslaget till understöd åt vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter torde givetvis försorsaka en ytterligare ökning i lantbruksbyråns arbetsböda. Av riksdagen begärda ofta mycket krävande utredningar i vissa lantbruksbyrån berörande frågor ävensom av utav riksdagens vederbörande utskott allt oftare infordrade yttranden i anledning av väckta motioner medföra ett icke obetydligt tillskott i lantbruksbyråns arbetsmängd.

Antalet till byrån överlämnade ärenden utgjorde första året av lantbruksstyrelsens verksamhet år 1890 707 och har därefter oavbrutet stegrats, så att motsvarande siffra för åren 1912–1916 uppgått till respektive 2,619, 2,705, 2,673, 2,818 och 3,378. Under år 1917 hava till lantbruksbyrån överlämnats icke mindre än 10,391 ärenden. Av dessa hava emellertid omkring 6,000 avsett framställningar om dispens från stadgade maximipris å utsädesvaror, för vilka ärendens handläggning byråchefen biträtts av särskild för ändamålet anlitad person.

Vid bedömandet av de särskilt å lantbruksbyrån erforderliga arbetskrafterna torde icke heller böra förbises det mycket tidsödande och krävande arbetet med redigerande av styrelsens årsberättelse, vilket arbete till huvudsakligaste del faller på nämnda byrå. Denna berättelse utgör icke allenast en sammanfattning av från samtliga under lantbruksstyrelsen lydande institutioner och tjänstemän avgivna berättelser utan upptager jämväl utförliga redogörelser rörande alla såväl med understöd av statsmedel som av hushållningssällskapen själva under året vidtagna åtgärder för främjande av de olika grenarna av de verksamhetsområden, vilka lantbruksstyrelsen representerar. Genom berättelsens överskådlighet, dess fullständiga uppgifter och belysande sammanställningar har densamma erhållit ett synnerligen stort värde och kommit till mycken användning. Värdet av publikationen ifråga skulle emellertid bliva än större, därest densamma utkomme tidigare än för närvarande är fallet. Utgivningen har huvudsakligen till följd av otillräckliga arbetskrafter under de senare åren blivit betydligt fördröjd. — — —

En jämförelse mellan den ifrågavarande byråchef åliggande ofantligt stora arbetsbödan och de till hans förfogande för närvarande ställda arbetskrafter ger otvetydigt vid handen, att dessa äro i hög grad otillräckliga. Det torde nämligen näppeligen ligga inom rimlighetens gränser, att byråchefen med biträde allenast av två yngre extra tjänstemän och ett kvinnligt skrivbiträde skall kunna medhinna alla de på byrån ankommande uppgifter. Det har även visat sig, att byråchefen, oaktat han dagligen utom den ordinarie tjänstetiden av sex timmar ägnat fyra å fem timmar åt byråns arbete, likväl endast genom medverkan av styrelsens chef kunnat medhinna de löpande ärendena. Någon tid till initiativtagande i önskvärd utsträckning har självfallet icke blivit honom övrig och åtskilliga större ärenden ha måst uppskjutas på längre eller kortare tid.

Vikten av att ovannämnda missförhållande i fråga om den till byråchefens förfogande stående personalen avhjälpes, torde ligga i öppen dag, särskilt med hän-

syn till den synnerligen betydelsefulla uppgift, som ifrågavarande byrå har att fylla för främjandet av landets jordbruk. Framför allt bör noggrant tillses, att icke byråchefen genom allt för mycket detaljarbete berövas möjligheten att, i den mån på honom ankommer, befordra utvecklingen inom den gren av förvaltningen, som tillhör hans befattning.

Till en början gäller då att tillse, huruvida icke i fråga om denna byrå genom ett bättre utnyttjande av redan förefintliga resurser ett tillskott i arbetskraft skulle kunna på ett eller annat sätt tillföras densamma. Härvid hava vi närmast tagit sikte på de lokala tjänstemän, vilkas arbete, såsom tidigare framhållits, på ett synnerligen intimt sätt berör ifrågavarande byråchefens verksamhetsområde. I främsta rummet äsyftas härvid statskonsulenterna, statens torvtjänstemän och inspektörerna för den lägre lantbruksundervisningen.

Vad då först statskonsulenterna beträffar så äro dessa, på sätt tidigare framhållits, fem till antalet, varav tre äro anställda på ordinarie stat och två på extra stat. Från och med år 1918 skall därjämte finnas anställd en lantbruksstyrelsen underlydande statskonsulent för landsbygdens elektrifiering.

Ang.
anlitande
inom lant-
bruksstyrel-
sen av
statskonsu-
lenterna.

Statskonsulenternas uppgift består huvudsakligen i, dels att var inom sitt fack biträda lantbruksstyrelsen vid fullgörandet av dess åligganden, dels tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar samt dels att med uppmärksamhet följa allt, som hör till eller kan befordra utvecklingen inom den gren av lantbrukshållningen, för vilken han blivit anställd, i vilket sistnämnda avseende han har att fullgöra vissa i reglementet närmare angivna åligganden. Avlöningen till ordinarie statskonsulent utgår med 4,000 kronor, därav 2,500 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, med rätt för befattningshavaren att åtnjuta två ålderstillägg, vardera å 500 kronor efter respektive fem och tio år. Till vardera av de å extra stat uppförda statskonsulenterna utgår ett årligt arvode av 4,000 kronor, varjämte till bestridande av resekostnader avsetts ett belopp av 2,500 kronor för en var av dem. Rese- och traktamentsersättning till statskonsulenterna utgår efter fjärde klassen i gällande resereglemente.»

Vad beträffar statskonsulenteu för det mindre jordbruket hava de sakkunniga anført, att då han torde vara avsedd att överföras till den institution, som kunde komma att få egnahemsfrågan sig anförtrödd, de ansett sig icke böra i detta sammanhang upptaga till prövning sistnämnde befattningshavares blivande ställning.

De sakkunniga hava därefter lämnat en närmare redogörelse för de särskilda statskonsulenternas förrättningar, resor och andra arbetsuppgifter samt framhållit, att särskilt statskonsulentens i mejerihushållning verksamhet, i vad den rörde hans uppgift att tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar, numera torde hava till stor del upphört. Anledningen härtill syntes företrädesvis vara att söka — förutom däri att genom ifrågavarande statskonsulents långvariga och energiska verksamhet allmän kännedom inom jordbrukarkretsar blivit spridd rörande de viktigaste förutsättningarna och medlen för en rationell mejerihus-

hållnings bedrivande — i den omständigheten, att av hushållningssällskapen på senare tid anställda konsulenter allt mera övertagit statskonsulentens rådgivande verksamhet. Vid sådant förhållande och i betraktande jämväl därav att statskonsulentens i boskapsskötsel verksamhet i nu ifrågakvarande avseende visat tendens att av enahanda skäl i viss mån begränsas till att biträda lantbruksstyrelsen och att följa utvecklingen av respektive lantbruksgren ute i bygderna och då det vidare torde kunna antagas, att liknande förhållanden komme att framträda även inom övriga statskonsulenters arbetsområden, hava de sakkunniga, under betoning av att ifrågakvarande verksamheter i huvudsak allt framgent borde äga bestånd för att såmedelst utgöra ett ledande och sammanhållande organ de olika lokala organisationerna emellan samt mellan dessa och lantbruksstyrelsen, uttalat önskvärdheten av att, därest förändrade förhållanden skulle sådant påkalla, lämpliga modifikationer måtte på lantbruksstyrelsens initiativ åvägabringas beträffande nämnda befattningshavares ställning och verksamhet.

Rörande spørsmålet om ett bättre utnyttjande än för närvarande är fallet av statskonsulenternas arbetskraft hade lantbruksstyrelsen i skrivelse den 5 juli 1915 framställt vissa förslag. De sakkunniga hava i detta ämne anfört:

»I de för statskonsulenterna gällande särskilda reglementen finnes icke stadgad skyldighet för sådan befattningshavare att vara bosatt å viss ort inom landet. Enligt vad som inhämtats äro statskonsulenten i boskapsskötsel och statskonsulenten för det mindre jordbruket bosatta i Stockholm, statskonsulenten i mejerihushållning har sin bostad i Strängnäs, statskonsulenten i svinskötsel i Eslöv och statskonsulenten i fröodling i Uppsala. Under de tider, då statskonsulenterna icke äro upptagna av resor, utföres deras genom resorna eller eljest av deras verksamhet föranledda arbete i hemmet.

Ur synpunkten av ett bättre utnyttjande än som under ovannämnda förhållanden hittills varit möjligt av den hjälp och det stöd i lantbruksstyrelsens verksamhet, som, enligt vad lantbruksstyrelsen framhållit, statskonsulenterna visat sig vara i stånd att lämna, äro vi fullt ense med nämnda styrelse rörande önskvärdheten därav, att ett mera intimt samarbete lantbruksstyrelsen och statskonsulenterna emellan åvägabringas. Arbetet å ömse håll skulle därigenom med säkerhet komma att i hög grad underlättas på samma gång arbetsresultatet helt visst skulle bliva gynnsammare.

I sådant syfte har lantbruksstyrelsen föreslagit, att i samband med ifrågasatt reglering av statskonsulenternas löner dessa befattningshavare måtte åläggas skyldighet att under tider, då de icke vore upptagna av tjänsteresor, på kallelse av styrelsen inställa sig till tjänstgöring i styrelsen för att där biträda vid utredning av föreliggande ärenden en var ifråga om den gren av lantushållningen, för vilken han blivit anställd.

Jämväl de sakkunniga äro av den uppfattningen, att ett bättre tillvaratagande av statskonsulenternas arbetskrafter torde kunna ske därigenom, att dessa befattningshavare, i den mån så är möjligt och deras tid med hänsyn till det övriga med statskonsulentbefattningen förenade arbetet det medgiver, beredes arbete inom lantbruksstyrelsen, var och en givetvis endast i vad rör hans särskilda område. Med den genom resor ute i landet vunna erfarenheten rörande verkningarna av tidigare av lantbruksstyrelsen beslutade åtgärder och den därunder jämväl förvärvade speciella sakkunskapen vill det ock synas, som lantbruksstyrelsen genom ifrågasvarande befattningshavare skulle kunna erhålla ett värdefullt stöd vid beredande av vissa de olika statskonsulenternas verksamhetsområden berörande frågor, på samma gång, såsom lantbruksstyrelsen också framhållit, ett tillskott i arbetskraft skulle kunna tillföras styrelsen och särskilt då dess lantbruksbyrå. — — —

Den omständigheten, att statskonsulenterna, på sätt ovan nämnts, äro bosatta i olika delar av landet, har icke blott föranlett svårigheter ifråga om uppehållande av samarbetet med lantbruksstyrelsen utan jämväl, enligt vad vi erfarit, i många fall försvårat möjligheten för allmänheten att för råds inhämtande komma i personlig beröring med befattningshavarna ifråga. Detta torde jämväl i sin mån hava bidragit till att statskonsulenternas rådgivande verksamhet, såsom ovan antytts, i vissa fall erhållit en mindre omfattning. I betraktande av att den statskonsulenterna åliggande uppgift att var inom sin särskilda gren av lantbrukshållningen tillhandagå med råd och upplysningar har avseende å landet i dess helhet, skulle det ur den rådsökande allmänhetens synpunkt givetvis vara synnerligen önskvärt, att statskonsulenternas expedition och bostad förlades till en för hela landet centralt belägen ort med goda kommunikationer.

Starka skäl torde ur denna synpunkt tala för, att för statskonsulent stadgas skyldighet att, därest icke Kungl. Maj:t på särskild framställning annorlunda förordnar, vara bosatt i Stockholm.

Med bostadens förläggande till nämnda stad torde, enligt vår åsikt, jämväl frågan om statskonsulents ovanberörda tjänstgöring inom lantbruksstyrelsen lättare kunna ordnas. Det förefaller oss nämligen, som om statskonsulent under nämnda förutsättning helt naturligt borde kunna åläggas att under de tider, då han icke vore upptagen av tjänsteresor, vara tillstädes inom lantbruksstyrelsen för att där i enlighet med av styrelsen meddelade föreskrifter biträda vid behandlingen av ovan antydda slag av ärenden eller eljest utföra av statskonsulentbefattningen föranledda arbeten ävensom för att där mottaga den besökande allmänheten.

För ifrågasvarande ändamål torde särskilda lokaler böra beredas statskonsulenterna inom lantbruksstyrelsen.

Fördelarna av en sådan anordning torde, såväl ur synpunkten av uppehållet av samarbetet lantbruksstyrelsen och statskonsulenterna emellan som ock med hänsyn till möjligheten för allmänheten att av nämnda tjänstemän erhålla erforderliga råd och anvisningar, ligga i öppen dag. Ej heller torde böra förbises den lättnad ifråga om skriftväxlingen mellan nämnda styrelse och statskonsulenterna, som skulle åvägabringas genom förläggande till lantbruksstyrelsen av nämnda befattningshavares expedition.

I fall, då statskonsulent erhållit Kungl. Maj:ts medgivande att vara bosatt å annan ort än Stockholm, bör, enligt vårt förmenande, befattningshavaren givetvis

vara skyldig att på kallelse av lantbruksstyrelsen på egen bekostnad inställa sig till tjänstgöring i styrelsen.

Vi hava förvissat oss därom, att det biträde av statskonsulenterna, som, enligt vad ovan sagts, kunde av lantbruksstyrelsen påkallas, icke torde komma att på något sätt inkräkta på nämnda befattningshavares nuvarande verksamhet i olika delar av landet. Det måste nämligen, jämväl enligt vår mening, ligga i lantbruksstyrelsens välförstådda intresse, att en var av statskonsulenterna blir i tillfälle att fortfarande som hittills genom besök på olika platser följa utvecklingen av de olika näringsgrenarna och vinna närmare kännedom om allt, som kan befördra densamma. Detta utgör nämligen, såsom lantbruksstyrelsen även framhållit, en oavvislig förutsättning för att lantbruksstyrelsen skall kunna på önskvärt sätt draga avsedd fördel av statskonsulenternas arbete.

Bestämmelser rörande de av oss här ovan förordade förändringar ifråga om statskonsulenternas tjänstgöringsskyldighet torde, därest förslaget vinner beaktande, böra intagas i blivande nya reglementen för statskonsulenterna.

I likhet med lantbruksstyrelsen anse vi, att en utsträckning, på sätt ovan ifrågasatts, av statskonsulenternas åligganden icke torde böra ifrågakomma annat än i samband med en reglering av dessa befattningshavares löner.»

Ang. anlitande inom lantbruksstyrelsen av torvtjänstemännen.

Av statens torvtjänstemän vore torvingenjörerna ständigt fullt upptagna med arbete ute i orterna, och även förste torvingenjörens tid och krafter toges redan nu helt i anspråk för tjänstens fullgörande. De sakkunniga hava därför icke beträffande dessa tjänstemän framlagt något förslag angående tjänstgöringsskyldighet i lantbruksstyrelsen. De hava emellertid ansett, att för statens förste torvingenjör uttryckligen bör stadgas skyldighet att, därest icke Kungl. Maj:t på särskild framställning annorlunda förordnar, vara bosatt i Stockholm, i vilket fall anslaget till anställande av torvingenjörer och torvassistent syntes böra ökas med ett belopp, motsvarande ortstillägg till nu ifrågavarande tjänsteman.

Vidare hava de sakkunniga anfört:

Ang. anlitande inom lantbruksstyrelsen av inspektörerna över den lägre lantbruksundervisningen och om omorganisering av denna inspektion.

»Under det i anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» ingående bestämda anslag finnes under benämning »den lägre lantbruksundervisningen» uppfört bland annat en post å 5,000 kronor till inspektion av de lägre lantbruksundervisningsanstalterna. Härav utgå 1,700 kronor i årligt arvode till en var av inspektörerna i mellersta och södra distriktet samt 1,600 kronor såsom årligt arvode till inspektören i norra distriktet.

Inom ett vart av de tre distrikt, i vilka landet för inspektion av ifrågavarande undervisning indelas, finnas lantbruksskolor, lantmannaskolor och lantbrukshållsskolor. Härav följer, att inspektionen av de olika slagens skolor inom distriktet kommer att förrättas av en och samma person. Med hänsyn till ifrågavarande skolors enligt vår uppfattning rätt så olika uppgifter och arten av den undervisning, som där meddelas, har lämpligheten av en sådan anordning syntes kunna ifrågasättas. Skarpast framträder i nämnda avseende skillnaden mellan lantbruksskolorna å ena

sidan samt lantmanna- och lanthushållsskolorna å den andra. Alla avse de visserligen att bibringa kunskap i grunderna för lanthushållningens utövande, de sistnämnda dock allenast i vad rör sådana lantgöromål, som å viss ort utföras av kvinnor. Under det att däremot vid lantbruksskolorna undervisningen är förenad med skötsel av ett större jordbruk, är vid lantmannaskolorna huvudvikten lagd på den teoretiska undervisningen. Enligt gällande reglemente för med statsmedel inrättade lantmannaskolor skall dylik skola också allenast hava tillgång till ett välskött lantbruk av sådan beskaffenhet, att det kan tjäna såsom *undervisningsmateriel*.

Det torde av det anförda framgå, att en person, som är lämplig som inspektör för den ena sortens skola, icke alltid är det för den andra. Det är långt ifrån säkert, att en person, väl skickad att inspektera den huvudsakligen teoretiska undervisningen vid lantmannaskola, innehar erforderliga kvalifikationer för inspektion av ett med lantbruksskola förenat större jordbruk. Den hittills vunna erfarenheten torde jämväl hava ådagalagt svårigheten däruti att till inspektör erhålla en person, som i båda ovannämnda avseenden fyller berättigade fordringar.

De sakkunniga hysa den meningen, att inspektionens utförande på fullt tillfredsställande och verksam sätt är ett viktigt medel för att betrygga uppnåendet av de resultat, som man genom statens uppoffring för lantbruksundervisningen avser att vinna. Då vissa brister i nämnda avseende synas vidlåda det sätt, varpå inspektionen vid den lägre lantbruksundervisningen för närvarande är ordnad, hava vi ansett oss böra taga under överbägande, huruvida icke densamma borde inrättas på ett sätt, varigenom det önskvärda resultatet bättre kunde ernås. Härvid hava vi kommit till den uppfattningen, att inspektionens omläggning med hänsyn till de olika skolornas art med *en* inspektion för samtliga skolor av visst slag har goda skäl för sig. Visserligen skulle till följd härav de av inspektionen föranledda resorna till äventyrs komma att i någon mån ökas. Å andra sidan skulle emellertid den stora fördelen vinnas, att för inspektionen lättare kunde erhållas lämpliga personer, på samma gång som den likformighet vid inspektionens utförande över hela landet, varom riksdagen, på sätt ovan nämnts, uttalat förhoppning, bättre skulle kunna åvägbringas, om det bleve en och samma person, som inspekterade samtliga skolor av visst slag.

Inspektionens uppdelning hava vi tänkt oss sålunda, att för lantbruksskolorna med deras särskilda karaktär och uppgift skulle anställas en särskild inspektör. Beträffande lantmanna- och lanthushållsskolorna åter synes ur synpunkten av att dessa skolor ofta äro förenade, inspektionen för dem kunna göras gemensam så tillvida, att inspektören för lantmannaskolorna skulle hava att jämväl vid lanthushållsskolorna utöva tillsynen över skolans ekonomi, efterlevnaden av gällande reglementen och andra föreskrifter, lokalförhållanden m. m. Vad däremot angår inspektionen av själva *undervisningen* vid sistnämnda skolor hava vi för avsikt att här nedan framställa förslag i sådant avseende.

Inspektionen av lanthushållsskola, utom vad anginge undervisningen, kunde därest ovannämnda förslag vunne beaktande, företagas i samband med inspektionsförrättande vid vederbörande lantmannaskola, oberoende av om lanthushållsskolekurs då påginge eller ej.

Enligt gällande bestämmelser handhaves jämväl inspektionen av själva undervisningen vid lanthushållsskola för närvarande av vederbörande inspektör. I betraktande av skolans uppgift att meddela unga kvinnor praktisk och teoretisk under-

visning i huslig ekonomi och vissa kvinnliga lantgöromål torde en manlig person knappast kunna förutsättas inneha nödig sakkunskap för ett verksamt utövande av en sådan inspektion. Inspektionen av *undervisningen* vid lanthushållsskolorna skulle, i överensstämmelse med vad redan är fallet beträffande vid folkhögskolorna anordnade husmoderskurser, med större fördel kunna anförtros åt en för ändamålet lämplig inspektris. Härvid vilja vi jämväl erinra därom, att redan kommittén för utarbetande av förslag till ett ändamålsenligt anordnande av den lägre lantbruksundervisningen m. m. förutsett, att i framtiden behov av anlåtande av en särskild inspektris för tillsynen över nu ifrågakvarande skolor skulle komma att göra sig gällande.»

I detta sammanhang hava de sakkunniga erinrat om ett av folkskolöverstyrelsen den 14 oktober 1916 avgivet utlåtande angående anordnande av husmodersskolor, vari anförts, att för närvarande vore inom överstyrelsen för sådan inspektion anställda dels en inspektris i huslig ekonomi och dels en inspektris i kvinnligt handarbete. Båda dessa inspektriser vore gemensamma funktionärer för folkskolöverstyrelsen och läroverksöverstyrelsen, båda innehade sina befattningar som bisysslor och erhöle för sina inspektionsuppdrag särskilda arvoden: inspektrisen i huslig ekonomi från vardera överstyrelsen 750 kronor och inspektrisen i kvinnligt handarbete från vardera överstyrelsen 500 kronor, varjämte de åtnjöte rese- och traktamentsersättning enligt tredje klassen i gällande resereglemente. Dessa inspektriser hade att utöver sin inspektionsverksamhet biträda överstyrelsen vid handläggningen av sådana ärenden, som berörde de undervisningsgrenar, de representerade. Överstyrelsen hade i sitt arbete haft stor hjälp av dessa sina sakkunniga, men det vore tydligen en olägenhet, att de måste fullgöra sina uppdrag vid sidan av andra sysslor, åt vilka de hade att huvudsakligen ägna sin tid och sina krafter. Det vore i hög grad önskvärt, att för inspektion av undervisningen i husligt arbete måtte kunna anställas en person med detta uppdrag såsom ensamsyssla. För övrigt kunde vid det nuvarande systemet lätt splittring i inspektionen av undervisningen i husligt arbete komma att uppstå, i det att inspektionen inom skilda skolor å samma plats förrättades av olika inspektriser, vilka till och med kunde vara anställda hos olika ämbetsverk. Enhetlighet på detta område skulle däremot åstadkomma ej blott väsentliga besparingar i statens kostnader för rese- och traktamentsersättningar utan ock, vad som vore viktigare, en enhetlig ledning av det här ifrågakvarande betydelsefulla undervisningsarbetet.

Chefen för folkskolöverstyrelsen hade på förfrågan av de sakkunniga uttalat önskvärdheten därav, att jämväl inspektionen av undervisningen vid lanthushållsskolorna komme att ordnas i anslutning till vad överstyrelsen i dess berörda utlåtande uttalat rörande inspektionen

av all undervisning i husligt arbete. Förutsättningarna för att kunna erhålla en person, som vore hågad att uteslutande ägna sig åt ifrågavarande inspektionsverksamhet, syntes honom så mycket lättare kunna åvägbringas, därest ytterligare ett arvode för ändamålet kunde påräknas (det för inspektion av undervisningen vid lant-hushållsskolor).

De sakkunniga hava vidare i detta ämne yttrat:

»Jämväl de sakkunniga synes en sådan anordning, som nu nämnts, vara tilltalande under förutsättning likväl att till befattningen ifråga kan förvärfvas en person med erforderliga kvalifikationer för ett sakligt bedömande jämväl av den vid lant-hushållsskolorna förekommande undervisningen i lantmannaarbeten. Därest enhetlighet i nu ifrågavarande avseende sålunda skulle komma att åvägbringas, torde, enligt vårt förmenande, inspektionsplan för samtliga ifrågavarande skolor böra fastställas efter gemensam överläggning de ämbetsverk emellan, vilkas verksamhetsområden därav berördes.

Rörande frågan huruvida inspektör bör åläggas skyldighet att inom lantbruksstyrelsen biträda vid handläggning av vissa hans verksamhetsområde berörande ärenden, så torde, vad inspektören för lantbruksskolorna beträffar, sådan skyldighet med hänsyn till det ringa antalet inom lantbruksstyrelsen förekommande ärenden rörande dessa skolor, vilkas antal uppgår till allenast 12, icke vara erforderlig.

I fråga om inspektören för lantmanna- och lant-hushållsskolorna är däremot förhållandet ett annat. Dessa skolor äro, såsom tidigare nämnts, tillsammans icke mindre än 75. Till understöd åt lantmanna- och lant-hushållsskolor är i 1918 års riksstat uppfört dels ett förslagsanslag å 200,000 kronor till lantmannaskolor och dels ett förslagsanslag å 60,000 kronor till lant-hushållsskolor. Härjämte finnes i samma stat upptaget ett förslagsanslag av 100,000 kronor till understöd åt vissa elever vid lägre lantbruksundervisningsanstalter. — — —

Med den person- och lokalkännedom, som inspektören för lantmanna- och lant-hushållsskolorna kan förutsättas komma att förvärva under sina inspektionsresor, synes denne tjänsteman skola bliva i stånd att lämna lantbruksstyrelsen ett synnerligen värdefullt biträde och stöd vid handläggning av de ärenden, för vilka vi här ovan lämnat en kortfattad redogörelse. Särskilt torde böra framhållas, hurusom granskningen av insända uppgifter vida bättre skulle kunna utföras av inspektören, som varit på platsen och äger närmare kännedom om förhållandena i det särskilda fallet, än av byråchefen, som uteslutande måste lita till skriftliga uppgifter, vilka ofta till följd av deras oklara avfattning lätt kunna missförstås. Svårigheten för byråchefen att bedöma exempelvis, huruvida ortsbidraget i de fall, då det lämnas i form av fria lokaler, uppgår till erforderligt belopp, torde sålunda i betraktande av det växlande värde, vartill en sådan förmån kan uppskattas, vara ytterligt stor.

Skulle sålunda byråchefen å lantbruksbyrån i nu omordade avseenden erhålla en god hjälp i inspektören, torde å andra sidan icke kunna nog starkt betonas fördelen för inspektören att inom lantbruksstyrelsen få deltaga uti ifrågavarande ärendens behandling och erhålla kännedom om den där rådande uppfattning i frågor, som sedermera kunna komma före vid inspektionerna.

Betydelsen av att, såsom föreslagits, samla i en inspektörs hand inspektionen av samtliga lantmannaskolor torde jämväl ur nu angivna synpunkter böra framhållas.

Vi hava sålunda tänkt oss, att med innehavandet av sistnämnda inspektörs-

befattning borde, på sätt nu gäller beträffande den inom folkskolöverstyrelsen anställd inspektören för folkhögskolorna, förenas skyldighet att beträffande det slag av skolor, för vilka han blivit anställd, granska inkomna ansökningar om statsbidrag och däröver avgiva förslag, uppgöra förslag till fördelning av anslaget till understöd åt vissa elever vid sådana skolor, biträda vid beredning av andra ärenden, som röra den lägre lantbruksundervisningen i nu ifrågakarande del, ävensom, när han därom anmodades, såsom föredragande därvid deltaga.

På inspektrisen för *undervisningen* vid lanthushållsskolor borde det enligt vårt förmenande, i likhet med vad som gäller beträffande inspektrisen för hushållsgöromål i folkskolöverstyrelsen, ankomma att rörande inom lantbruksstyrelsen förekommande frågor beträffande denna undervisning i egenskap av styrelsens konsulent på anmodan antingen personligen deltaga i ärendenas behandling eller ock avgiva skriftligt yttrande.

Ett genomförande av den förordade omläggningen av inspektionen av den lägre lantbruksundervisningen skulle, på sätt framgår av ovanstående, medföra en minskning i nuvarande inspektörernas antal från tre till två, varemot skulle tillkomma en inspektris med endast viss begränsad uppgift rörande lanthushållsskolorna.

Vid sådant förhållande uppstår givetvis det spörsmålet, huruvida möjlighet förefinnes, att med den ifrågasatta inspektionspersonalen på ett nöjaktigt sätt medhinna den inspektion, varom här är fråga.»

Efter redogörelse för inspektörernas förrättningsdagar och under framhållande av den inspektörerna nu åliggande skyldighet, att var inom sitt distrikt varje år besöka samtliga ifrågakarande skolor och, vad lantbruksskolorna beträffar, två gånger årligen, hava de sakkunniga fortsatt:

»I sistnämnda avseende företer inspektionen av de lägre lantbruksundervisningsanstalterna en olikhet med inspektionen av folkhögskolorna, i det att beträffande de senare några bestämmelser rörande inspektions förrättande årligen vid *samtliga* skolor icke förefinnas. I fråga om folkhögskolorna, till antalet 48, sker inspektionen efter av folkskolöverstyrelsen på förslag av folkhögskolinspektören fastställd plan.

Med hänsyn till de lägre lantbruksundervisningsanstalternas stora antal (87) synes ett liknande tillvägagångssätt beträffande dessa vara så mycket mera att förorda — — —. Detta torde vara lämpligt även ur den synpunkten, att, därest lantbruksstyrelsens chef eller vederbörande byråchef besöker skola, såsom understundom är fallet, ny inspektion av samma skola samma år därigenom skulle kunna undvikas.

Då sammanlagda antalet rese- och förrättningsdagar i vad rör lantmanna- och lanthushållsskolor under nuvarande förhållanden med stadgad skyldighet att inspektera samtliga skolor varje år uppgått till i medeltal allenast 62 dagar, synes inspektören av dessa skolor, därest inspektionen, såsom ovan föreslagits, allenast företoges efter av lantbruksstyrelsen fastställd plan, utan att hans tid bleve därigenom tillnärmelsevis helt tagen i anspråk, jämväl kunna, på sätt ovan angivits, biträda lantbruksstyrelsen.

Vid bestämmandet av storleken av det arvode, som lämpligen bör tillerkännas nu ifrågakarande inspektör, torde man böra utgå från å ena sidan de nuvarande inspektörernas arvoden ställda i förhållande till de använda rese- och förrättningsdagens antal, å andra sidan antalet af de rese- och förrättningsdagar, som kan

beräknas komma att åtgå för den inspektion, som skulle tillkomma inspektören för lantmänna- och lantlshållsskolor. Det antal rese- och förrättningsdagar, som, med den inspektörerna för närvarande åliggande skyldighet att årligen inspektera alla skolor inom var och en sitt distrikt, i medeltal åtgått till inspektion av samtliga nu ifrågavarande skolor, belöper sig till 62 dagar. Därest emellertid så ordnas, att endast vissa i fastställd inspektionsplan angivna skolor, vid vilka inspektion ansetts vara av behovet påkallad, årligen inspekteras, synes sistnämnda dagantal kunna ej obetydligt nedbringas. Vi föreställa oss, att rese- och förrättningsdagarnas antal sålunda skulle komma att hålla sig omkring 40. Med hänsyn härtill synes det då, jämväl i betraktande av den skyldighet att biträda lantbruksstyrelsen, som bör tillkomma inspektören för lantmänna- och lantlshållsskolor, vara tillräckligt. om dennes arvode bestämmes till 3,000 kronor. Arvodet komme då att uppgå till enahanda belopp, som nu tillkommer folkhögskolinspektören, vars rese- och förrättningsdagar under år 1916 uppgått till 39 dagar.

Arvodet till inspektören för lantbruksskolorna synes efter det antal rese- och förrättningsdagar (29) att döma, som i medeltal tagits i anspråk för inspektionen av dessa skolor och i betraktande av att denne inspektör i olikhet med inspektören för lantmannaskolorna icke skulle åläggas tjänstgöringsskyldighet inom lantbruksstyrelsen lämpligen kunna sättas till 1,250 kronor.

Rörande frågan om det arvode, som bör tillerkännas inspektrisen av *undervisningen* vid lantlshållsskolorna, vilja vi erinra därom, att det ovannämnda inspektoris i folkskolöverstyrelsen tillkommande arvode, såsom tidigare nämnts, utgår med 750 kronor per år och att, enligt vad vi inhämtat, det antal rese- och förrättningsdagar, som den henne åliggande inspektion tagit i anspråk under åren 1915 och 1916, i medeltal uppgått till 35 dagar.

Någon säker utgångspunkt för bedömandet av det antal rese- och förrättningsdagar, som kan komma att åtgå för inspektion av undervisningen vid lantlshållsskolorna, är emellertid svår att erhålla, alldenstund denna för närvarande ofta sker i samband med inspektion av lantmannaskola. I betraktande dock av lantlshållsskolornas antal (31 med sammanlagt 51 kurser) torde, även om, såsom antagas kan, icke alla skolor komma att årligen besökas, rese- och förrättningsdagarnas antal lämpligen kunna jämföras med det för inspektrisen i folkskolöverstyrelsen ovan angivna. I överensstämmelse härmed anse vi, att arvodet till inspektrisen för undervisningen vid lantlshållsskolor bör sättas till 750 kronor.

I detta sammanhang vilja vi vidare erinra därom, att en omläggning, på sätt ovan föreslagits, av inspektionen av den lägre lantbruksundervisningen torde så mycket lättare låta sig genomföras från och med år 1919, som de av Kungl. Maj:t å nuvarande inspektörsbefattningar meddelade förordnanden då utgå.

Vid bifall till vad vi i nu förevarande avseende föreslagit, skulle ovan tidigare omförmälda anslagspost å 5,000 kronor till inspektion av den lägre lantbruksundervisningen komma att tagas i anspråk på följande sätt:

arvode till 1 inspektör för lantbruksskolor	kronor 1,250
» till 1 inspektör för lantmänna- och lantlshållsskolor (de senare med undantag av undervisningen)	» 3,000
» till 1 inspektoris för <i>undervisningen</i> vid lantlshållsskolor	» 750
	Summa kronor 5,000.

Vid behandlingen av spörsmålet rörande den erforderliga stadigvarande personalen å lantbruksbyrån, vartill vi nu övergå, hava vi utgått från att särskilt statskonsulenternas och inspektörernas för den lägre lantbruksundervisningen biträde vid behandlingen av vissa till denna byrå hörande ärenden skulle, på sätt här ovan antytts, vara att påräkna.

Stadig-
varande per-
sonal å lant-
bruksbyrån.

Oavsett de arbetskrafter, vilka sålunda beräknats kunna tillföras lantbruksbyrån, torde emellertid en utökning av den å byrån stadigvarande anställda personalen vara erforderlig. Härvid torde med visst fog kunna göras den invändningen, huruvida icke genom biträde av statskonsulenterna och inspektörerna för den lägre lantbruksundervisningen den ifrågavarande byrå för närvarande åvilande arbetsbörda skulle i så väsentlig grad reduceras, att ytterligare ökad arbetskraft skulle göras obehörlig. Till bemötande av en sådan invändning vilja vi framhålla att, enligt vad vi erfarit, har för ett nödtorftigt medhinnande av handläggningen av de till lantbruksbyrån hörande ärenden överdirektören själv nödgats direkt handlägga vissa större sadana. Och synes detta hava skett i så stor utsträckning, att överdirektörens tid torde hava tagits i anspråk härför i lika hög grad som för utförande av på honom i egenskap av ämbetsverkets chef ankommande arbete, ett missförhållande som det måste vara en angelägenhet av vikt att avhjälpa. Med den arbetsmängd, som måste avila chefen för ett ämbetsverk med sådan omfattande verksamhet som lantbruksstyrelsen, torde nuvarande tillståndet uti ifrågavarande avseende icke längre kunna upprätthållas utan skada för ämbetsverkets funktioner.

Först framträder då såsom ett ofrånkomligt behov, att byråchefen befrias från en avsevärd del av det detaljarbete med de löpande ärendena, varav hans tid nu allt för hög grad tages i anspråk, ävensom att honom beredes tillräcklig och pålitlig saklig hjälp vid förberedande av större ärenden. Då för detta ändamål närmast torde erfordras en mera kvalificerad fackutbildad person, synes å byrån böra uppföras en tjänsteman i andra lönegraden (5,800 kronor) med agronomutbildning. Ett ytterligare skäl, som påkallar anställande av en sådan tjänsteman, torde vara, att byråchefen endast därigenom kan bli satt i tillfälle att med den ingående kännedom, han under sin tjänstgöring förvärvar om jordbrukets utvecklingsmöjligheter, taga initiativ till åtgärder för jordbrukets och de olika binäringarnas ytterligare främjande.

Åt denne tjänsteman, vilken sålunda borde erhålla ställning av byråchefens närmaste man och ställföreträdare, synes jämväl kunna uppdragas att vid förefallande behov efter styrelsens bestämmande självständigt föredraga vissa ärenden. Ifrågavarande befattningshavare torde lämpligen kunna benämnas byrådirektör.

Den formella kompetensen för byrådirektören å ifrågavarande byrå anse vi i betraktande av de uppgifter, som skulle tillkomma honom, böra vara densamma, som för närvarande gäller beträffande byråchefen, eller att hava avlagt avgångsexamen vid högre allmänt läroverk samt fullständigt och med goda vitsord genomgått ett av rikets lantbruksinstitut och vara erkänt kunnig och erfaren i lantbrukshållning.

I förbigående anse vi oss böra i detta sammanhang erinra därom, att chefen för jordbruksdepartementet jämlikt nådigt bemyndigande den 3 juli 1917 tillkallat särskilda sakkunniga för verkställande av utredning och avgivande av förslag i fråga om de åtgärder, som lämpligen böra vidtagas för främjande av trädgårdsskötseln. företrädesvis bland mindre jordbrukare och lägenhetsinnehavare, och att vi med nämnda sakkunniga, vilka det jämlikt nådig föreskrift ålåg att i frågor, som hade

sammanhang med den åt oss anförtrödda utredning, samråda med oss, den 20 oktober 1917 haft gemensamt sammanträde. Vid detta sammanträde framgick, att bemälda sakkunniga hade för avsikt att föreslå ett flertal nya åtgärder för trädgårdsskötselns höjande ävensom, såsom en följd härav, förstärkning av lantbruksstyrelsens arbetskrafter, men att något definitivt förslag då icke förelåg. Icke heller därefter hava vi erhållit del av något förslag i nämnda avseende.

Vid sådant förhållande hava vi vid beräklandet av de inom lantbruksstyrelsen erforderliga arbetskrafterna måst utgå från den nuvarande ordningen för trädgårdsärendenas handläggning därstädes.

För anställande å byrån av agronomutbildade amanuenser torde fortfarande böra beräknas ett belopp, motsvarande det till de för närvarande å byrån anställda amanuenserna anvisade, eller 6,000 kronor. I amanuensernas uppgift torde böra ingå att biträda vid det, på sätt ovan framhållits, mycket krävande och tidsödande arbetet med redigering av styrelsens årsberättelse, för vilket arbete, såsom jämväl ovan antytts, torde erfordras ökad arbetskraft, ävensom att i övrigt efter byråchefens närmare bestämmande utföra å byrån förekommande lämpliga arbeten.

Åt lantbruksstyrelsen torde böra lämnas rätt att under härför lämplig tid bevilja sådan befattningshavare semester under en tid av högst en månad årligen.»

Handläggningen inom den centrala statsförvaltningen av sådana vattenavledningsärenden, vilka avse lån ur odlingslånefonden eller statsbidrag utan återbetalningsskyldighet, vare sig från norrländska avdikningsanslaget eller allmänna avdikningsanslaget, ävensom ärenden avseende företag, som understötts från de tidigare av riksdagen beviljade anslag, vilka numera ersatts av ovannämnda bägge avdikningsanslag, tillhörde intill år 1915 i regel väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt lantbruksstyrelsen gemensamt.

I den mån hithörande ärenden ankommo på lantbruksstyrelsens uteslutande handläggning, ålåg föredragningen av dessa den ledamot av styrelsen, som ursprungligen kallades överingenjör men numera benämnes byråchef för agrikulturtekniska ärenden, liksom denne jämväl hade att föredraga frågor angående lantbruksingenjörerna, extra lantbruksingenjörerna och lantbruksstipendiaterna, ävensom andra agrikulturtekniska ärenden.

Något tekniskt utbildat biträde åt denne byråchef, avsett att gå honom tillhanda vid utförandet av hans tjänsteåligganden, fanns ursprungligen icke upptaget i styrelsens stat. Småningom ökades emellertid högst betydligt anslagen till understödjande av vattenavledningsföretag och därmed även antalet ansökningar med tillhörande planer m. m., som borde undergå granskning. Lantbruksstyrelsen måste därför till överingenjörens biträde under vissa tider årligen inkalla en eller flera lantbruksstipendiater eller tillfälligt anställda särskilda ingenjörbiträden. Till en början kunde utgifterna härför bestridas från styrelsens expens-

Agrikultur-
tekniska
byrån.

anslag. Småningom blev detta icke längre möjligt, utan anvisade Kungl. Maj:t särskilda medel därtill, vilka intill år 1913 utgingo från det under nionde huvudtiteln uppförda anslag till extra utgifter. Därefter anvisade riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t för ändamålet anslag å extra stat.

Före överflyttandet till lantbruksstyrelsens uteslutande handläggning av vattenavledningsärenden verkställdes granskningsarbetet av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen var för sig. Överflyttandet medförde givetvis så till vida en förenkling i arbetet, att ärendena icke längre behövde sändas de båda ifrågavarande ämbetsverken emellan. Härigenom kunde i viss mån dröjsmål med ärendenas avgörande undvikas. Å andra sidan kunde samtidigt icke helt bortses från den större trygghet och säkerhet i granskningsarbetet, som varit förhanden därigenom, att granskningen utförts av två ämbetsverk oberoende av varandra. En kontrollgranskning visade sig därför fortfarande i viss mån av nöden. Detta föranledde i sin ordning ökat behov av ingenjörbiträden å lantbruksstyrelsens agrikulturtekniska byrå. I statsverkspropositionen till 1914 års senare riksdag sammanställdes kostnaderna för ingenjörbiträde inom lantbruksstyrelsen på följande sätt:

	Antal månader	Arvode per månad	Summa kronor
Extra lantbruksingenjörer	12	250	3,000
Lantbruksstipendiater	8	200	1,600
D:o	6	150	900
Extra ingenjörer	10	300	3,000
Kvinnligt ingenjörbiträde	12	125	1,500
Tillhopa	48	—	10,000

I enlighet härmed är i den av riksdagen år 1914 godkända staten för lantbruksstyrelsen upptagen en anslagspost å 10,000 kronor till ingenjörbiträden å den agrikulturtekniska byrån.

Redan år 1915 visade det sig omöjligt att med de tillgängliga medlen bedriva granskningsarbetet på ett sådant sätt, att de för året disponibla understödsmedlen till vattenavledningsföretag kommo att fullt tagas i anspråk. Vidare hade den tid, som krävdes för granskning av planer, till vilkas utförande medel söktes från allmänna avdiktningens anslaget, vida överstigit den beräknade. Detta har föranlett, att riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t för vart och ett av de följande åren för ändamålet anvisat medel jämväl å extra stat. För år 1916 uppgick det

extra anslaget till 5,000 kronor, för år 1917 till 10,000 kronor och för år 1918 uppgår det till 10,000 kronor.

De sakkunniga hava beträffande arbetet å denna byrå anfört bland annat följande:

»Av en jämförelse mellan de byråchefen för agrikulturtekniska ärenden och byrådirektören åvilande arbetsuppgifter framgår, att dessa i flera fall ligga varandra mycket nära och hava många beröringspunkter. Erfarenheten har också givit vid handen, att det allt emellanåt varit nog så svårt att i det speciella fallet bestämma gränserna för den enes och den andres verksamhetsområde. I betraktande av att ifrågavarande befattningshavare båda äro ledamöter av styrelsen och i denna egenkap givetvis gent emot varandra intaga en jämförelsevis självständig ställning, inses, att svårigheter i berörda avseende lätt kunna uppstå. Vidare är att märka, att byrådirektören för fullgörande av den på honom i egenkap av ledamot i styrelsen ankommande uppgift att på eget ansvar föreslå de belopp, varmed statsunderstöd till ett företag vid viss tidpunkt skall utbetalas, ständigt nödgas stå i närmaste förbindelse med vederbörande lantbruksingenjörer för erhållande av vissa uppgifter till ledning härför och i många fall måste infordra kompletterande upplysningar i sådant avseende. Då nu lantbruksingenjörerna, på sätt ovan nämnts, sortera under byråchefen för agrikulturtekniska ärenden, kommer byrådirektören givetvis att intaga en olämplig mellanställning, under det att lantbruksingenjörerna samtidigt å sin sida kunna erfaras en viss känsla av dubbelt förmanskap.

Dessa skäl tala för sammanförande av byråchefens och byrådirektörens funktioner. Ett ytterligare skäl härför synes oss vara, att en bättre arbetsfördelning därigenom skulle kunna åvägbringas. Särskilt tänka vi härvid på lantbruksstipendiaternas arbeten, vilka för närvarande utföras uteslutande å byråchefens avdelning. Det synes nämligen vara av stor vikt, att dessa under utbildning varande yngre personer varda satta i tillfälle att inhämta kännedom jämväl om de arbeten, som nu utföras å byrådirektörens avdelning.

Det vill vid angivna förhållanden synas, som om överinseendet och ledandet av jämväl de byrådirektören för närvarande åvilande uppgifter rörande vattenavlednings-, avdiknings- och odlingsföretag lämpligast borde anförtros åt byråchefen för agrikulturtekniska ärenden såsom varande den främste representanten för lantbruksstyrelsens ifrågavarande verksamhetsområde. Detta innebär naturligen icke, att en tjänsteman i den grad, som den nuvarande byrådirektören innehar, skulle på så sätt göras obehöfvig. Den ifrågasatta omläggningen skulle allenast medföra, att befattningshavarens ställning av ledamot icke längre tarvades. Några svårigheter beträffande en sådan omläggnings genomförande torde heller icke komma att möta, alldenstund byrådirektörsbefattningen för närvarande endast uppehålls på förordnande.

Vid behandlingen här nedan av spörsmålet rörande de för vattenavledningsärendenas handläggning inom lantbruksstyrelsen erforderliga arbetskrafter torde man därför böra utgå ifrån, att samtliga dessa ärenden komma att förläggas till en byrå under gemensam ledning av byråchefen för agrikulturtekniska ärenden.

Med fasthållande härav torde emellertid ur synpunkten av arbetets mest fördelaktiga bedrivande en viss uppdelning av byråns arbete huvudsakligen efter arten av de göromål, som för närvarande handhavas av å ena sidan byråchefen med de å byrån tjänstgörande ingenjörbiträdena och å andra sidan av byrådirektören, lämp-

ligen böra bibehållas. Byrån torde med andra ord i praktiken komma att arbeta på två avdelningar, den ena representerande den rent tekniska sidan av ifrågavarande ärendens handläggning, såsom granskning av arbetsplaner, kostnadsförslag m. m. (tekniska avdelningen), och den andra med uppgift närmast att handlägga sådana ärenden av ifrågavarande art, som angå kontrakt och säkerhetsförbindelser, utbetalningar av statsmedel m. m. (kamerala avdelningen). — — —

Tekniska
avdelningen.

Vid överflyttandet till uteslutande handläggning inom lantbruksstyrelsen av de ärenden, som med ett gemensamt namn kunna kallas vattenavledningsärenden, förutsattes ökat ingenjörbiträde å agrikulturtekniska byrån. Särskilt tänkte man sig, att detta skulle ske genom anställandet därstädes av en extra lantbruksingenjör. Så blev också fallet; men icke mer än tre månader därefter förordnades den extra lantbruksingenjören såsom förste innehavare av ovanberörda byrådirektörsbefattning. På grund av vakanser inom lantbruksingenjörskåren har därefter, såsom redan tidigare antytts, någon annan extra lantbruksingenjör icke varit att tillgå. Granskningsarbetet har sålunda måst utföras, naturligen under överinseende av byråchefen, av *uteslutande* tillfälliga extra ingenjörer, däribland visserligen, såsom tidigare angivits, ett kvalificerat ingenjörbiträde samt lantbruksstipendiater. Att detta emellertid är ett betänkligt missförhållande, som snarast måste rättas, torde vara ofrånkomligt.

Det kan med säkerhet förväntas, att de ifrågavarande byrå åliggande arbetsuppgifter, vilka redan för närvarande nått en mycket stor omfattning, i fortsättningen komma att i än högre grad ökas. — — — För ernåendet under sådana förhållanden av bästa möjliga arbetsresultat torde vara ofrånkomligt, att de biträdande arbetskrafterna å den blivande tekniska avdelningen å ifrågavarande byrå givas mera fasta former.

Den ursprungliga tanken på att organisera den biträdande ingenjörspersonalen å agrikulturtekniska byrån uteslutande medelst tidvis inkallande till tjänstgöring därstädes av extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater torde sålunda med hänsyn till den av allt att döma mycket osäkra tillgången, åtminstone för en längre tid framåt, på lämpliga sådana arbetskrafter icke kunna helt vidhållas.

I det föregående har framhållits, huruom efter vattenavledningsärendenas överflyttande på enbart lantbruksstyrelsen vissa detaljgranskningar i regel måste kontrolleras av en mera kvalificerad person. För utförande av i huvudsak nämnda kontrollarbete torde å den tekniska avdelningen såsom byråchefens närmaste biträde böra å ordinarie stat anställas en mera kompetent fackutbildad ordinarie tjänsteman i andra normalgraden med benämning förste byråingenjör. Berörda kontrollarbete torde, enligt vad som från lantbruksstyrelsen inhämtats, komma att i det närmaste upptaga en sådan befattningshavares hela tid. Den tid, som för honom ej blev till fullo upptagen härav, vore välbehöflig till beredande av andra agrikulturtekniska ärenden och remisser. Någon tid övrig att syssla med den första detaljgranskningen av arbetsplanerna kunde däremot denne person icke beräknas få, åtminstone icke i någon nämnvärd omfattning. — — —

Beträffande åter den första detaljgranskningen och därmed sammanhängande arbeten å de planer, för vilkas utförande lån eller anslag sökes, torde, enligt inom lantbruksstyrelsen verkställda beräkningar, härför *för närvarande* krävas en sammanlagd arbetstid av 64 månader per år. Av de sålunda erforderliga arbetskrafterna, vilka, på sätt ovan framhållits, hittills i regel utgjorts av tidvis inkallade lantbruks-

stipendiater och tillfälligt anställda privata ingenjörer samt ett extra kvinnligt ingenjörbiträde, torde för vinnande av mera stadga i arbetet två ingenjörer och det kvinnliga ingenjörbiträdet böra stadigvarande anställas. Härigenom skulle, om för en var av dessa befattningshavare beräknas en månads semester, erhållas en ständigt tillgänglig arbetskraft, motsvarande sammanlagt 33 månader per år. Övrig erforderlig arbetskraft torde närmast böra, såsom hittills, fyllas genom inkallande av eventuellt tillgängliga extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater samt, om så erfordras, genom anställande jämväl av tillfälliga ingenjörer. Numera vunnit erfarenhet torde hava givit vid handen, att det kvinnliga ingenjörbiträdet kommer att under alla förhållanden bliva erforderligt, varför denna befattningshavare synes böra uppföras å ordinarie stat.

Vad däremot de båda ingenjörerna beträffar, synes förhållandet vara ett annat. Den för närvarande rådande ovissheten rörande möjligheten att framdeles tillgodose den ifrågavarande båda befattningshavare motsvarande arbetskraften genom inkallande av extra lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater torde nämligen tala mot dessa befattningars uppförande såsom ordinarie tjänster. Härtill kommer, att ifrågavarande medel till vattenavlednings-, avdiknings- och odlingsföretag endast anvisas å extra stat. Nämda befattningshavare synas sålunda enligt vårt förmenande böra av lantbruksstyrelsen förordnas tillsvidare. Deras arvode torde böra bestämmas till belopp, motsvarande den med ordinarie tjänst i första normalgraden förenade avlöning, eller 4,000 kronor för år, med rätt för samma tjänstemän att åtnjuta en månads semester.

Åt såväl bemälde förste byråingenjör som sistnämnda båda ingenjörer borde jämväl kunna uppdragas att verkställa vissa besiktningar, avsyningar och inspektioner å vattenavledningsföretag ute i landet. Härigenom skulle nämligen tillfälle beredas dem att komma i en för deras arbete å tjänsterummet synnerligen nyttigt och välbehörlig beröring med det praktiska livet.

Till arvoden åt ifrågavarande ingenjörer ävensom för anställande av ytterligare erforderliga ingenjörbiträden torde, enligt av byråchefen för agrikulturtekniska ärenden gjord beräkning, i lantbruksstyrelsens stat böra upptagas ett belopp av 15,400 kronor enligt följande specifikation:

2 byråingenjörer å 4,000 kronor	kronor 8,000
extra lantbruksingenjör under 6 månader å 250 kronor	» 1,500
lantbruksstipendiater under 12 månader å 200 kronor	» 2,400
extra tillfälliga ingenjörer under 6 månader å 350 kronor	» 2,100
diverse biträden under 7 månader	» 1,400

Summa kronor 15,400.

Skulle emellertid av lantbruksstyrelsen ifrågasatt ökning i allmänna avdikningsanslaget på i runt tal 400,000 kronor för år 1919 vinna beaktande, torde anslagsposten till ingenjörbiträden hos lantbruksstyrelsen böra undergå en förhöjning med 1,000 kronor. — — —

Såsom kompetens för innehavande av befattning såsom förste byråingenjör å ifrågavarande avdelning anse vi böra stadgas lantbruksingenjörutbildning.

Det kvinnliga ingenjörbitrådets åliggande skulle såsom hittills vara att utföra sådana arbeten av ifrågavarande art, vilka icke kräva ingenjörutbildning utan

med fördel kunna anförtros åt ett kvinnligt biträde med vana vid arealuträkningar och efter vissa grunder uppgjorda kostnadsförslag, kostnadsfördelningar av här förekommande art. tillämpningen av vissa allmänna formella bestämmelser angående ifrågavarande ärenden, kartritning, arealberäkning, räknemaskins användande m. m. Med hänsyn till det detta biträde åliggande arbete av särskilt kvalificerad art torde hon böra uppföras i tredje biträdesgraden (2,000—2,400 kronor).

Kamerala
avdelningen.

Vad därefter beträffar den kamerala avdelningen, så torde, på sätt föreslagits i fråga om den tekniska avdelningen, såsom byråchefens biträde där böra anställas en kvalificerad lanibruksingenjörsutbildad person. I likhet med den nuvarande byrådirektören och den ifrågasatte förste byråingenjören å den tekniska avdelningen synes den befattningshavare böra uppföras såsom tjänsteman i andra lönegraden. Liksom byråchefens närmaste man å den tekniska byrån torde befattningshavaren i fråga böra benämnas förste byråingenjör.

Självfallet torde den nu antydda uppdelningen av de båda förste byråingenjörernas arbetsuppgifter icke få utgöra hinder för byråchefen att, när han så med hänsyn till arbetets behöriga skötande finner lämpligt, överlämna visst arbete från den ene till den andre av de ifrågavarande båda avdelningarna. Lantbruksstipendiaterna torde under alla förhållanden, på sätt redan ovan antytts, böra beredas arbete jämväl å den kamerala avdelningen.

Åt ifrågavarande båda befattningshavare torde jämväl, enligt lantbruksstyrelsens bestämmande, kunna uppdragas att självständigt föredraga visst ärende eller viss grupp av ärenden.

Såsom vikarie för byråchefen torde efter omständigheterna förordnas den ene eller den andre av förste byråingenjörerna.»

Fiskeribyrån.

I de motioner, som lägo till grund för riksdagens skrivelse den 7 juni 1916 angående omorganisation av statens fiskeridadministration, framhölls, att vissa olägenheter visat sig förbundna med den nuvarande administrationen. I det väsentliga ville motionärerna därvid göra gällande, att olägenheterna i fråga närmast vore att tillskriva den lokala fiskeriförvaltningens bristfälliga och otillfredsställande arbetsfördelning. I stället för den rådande decentraliseringen borde träda en specialisering på skilda arbetsuppgifter, en omläggning, som med nödvändighet krävde den centralisering av administrationen, så att den komme att bilda en central organisation, inom vilken de olika tjänstemännen skulle hava att arbeta på skilda delar av fiskeridadministrationens arbetsområde utan att vara bundna till särskilda distrikt.»

Emellertid framhöll motionärerna även, att vissa förändringar kunde tänkas erforderliga inom den nuvarande centrala administrationen. Särskilt hänvisades till att den önskade utredningen borde kunna skänka material för ett säkrare omdöme, huruvida en särskild styrelse vore erforderlig eller om icke målet kunde på ett för staten billigare sätt nås

genom en centralisering med bibehållande av den nuvarande anordningen med fiskeriförvaltningen lydande under lantbruksstyrelsen.

Vederbörande utskott vitsordade i sitt utlåtande över ifrågavarande motioner, att vissa olägenheter vore förenade med den nuvarande organisationen, och höll därför före, att, då frågan om vissa organisatoriska föranstaltningar på området redan vore föremål för behandling, det av motionärerna framförda kravet jämväl borde bliva föremål för behandling och sakkunnigt beaktande i ändamål att få utrönt, i vad mån och på vilket sätt de påstådda olägenheterna skulle kunna avhjälpas.

Utskottets hemställan om utredning bifölls av båda kamrarna.

Verkställandet av den begärda utredningen uppdrogs ursprungligen åt lantbruksstyrelsen, vilken remiss emellertid sedermera återkallades, varefter ärendet överlämnades till de sakkunniga.

I anledning av skrivelsen avgåvos yttranden av länsstyrelser, lands- ting och hushållningssällskap.

Beträffande de i motionerna vid 1916 års riksdag framkastade förslag dels att inom den centrala förvaltningen inrymma skilda representanter för havs- och färskvattensfiske, dels ock att genom upprättande av en egen, från lantbruksstyrelsen skild styrelse bereda en självständigare ställning åt näringens representation hava bland de hörda myndigheterna och sammanslutningarna delade meningar varit rådande.

I en P. M., vilken såsom bilaga fogats vid de sakkunnigas betänkande, har byrå- chefen Nordqvist lämnat en utredning av fiskeriärendenas nuvarande behandling inom lantbruksstyrelsen. Han konstaterar i detta sammanhang en avsevärd ökning av de å byrån handlagda ärendenas antal; sedan år 1904 en stegring från 287 till 847 ärenden år 1915.¹⁾ Då utredningsarbetet i dess helhet åvilade byråchefen ensam, hade stora svårigheter yppat sig att medhinna oundgängliga arbeten. Oberoende av alla övriga förändringar i organisationen samt av upprättandet av en föreslagen fiskeriundersök- ningsanstalt vore det med hänsyn härtill alldeles nödvändigt, att ökade krafter er- hölles för handhavande av den centrala förvaltningen av fiskerinäringen, »emedan i annat fall varken nya initiativ kunna tagas eller övervakandet av tidigare vidtagna åtgärders riktiga utförande medhinnes».

Vid övervägande av de åtgärder, som för fiskerinäringens utveckling synas nyttigast, har byråchefen Nordqvist kommit till den uppfattningen, att fiskeriadmi- nistrationens avskiljande från lantbruksstyrelsen och förläggande under en särskild styrelse vore det avgjort fördelaktigaste. Härför talade fiskerinäringens självständiga ställning gentemot jordbruksnäringen samt vidare det sakförhållandet, att, så länge fiskerinäringen sorterade under lantbruksstyrelsen, den såväl inom denna styrelse som i allmänhetens ögon torde bliva betraktad som en binäring och en bisak. Med hänvisning till att under ärendets utredning yrkanden framstälts på särskilda admi- nistrationer efter Danmarks och Norges föredöme för havsfisket och sötvattensfisket.

¹⁾ Härvid är att märka, att ej mindre än 320 utgjorts av till granskning insända säldelar; nämnda ärenden voro 1904 icke föremål för lantbruksstyrelsens handläggning.

framhåller byråchefen Nordqvist vidare, att hos oss ingen skarp gräns kunde dragas mellan dessa olika fisken och att därför en enhetlig administration vore att föredraga framför en uppdelning på två styrelser, en för havsfisket och en för sötvattensfisket.

Fiskeristyrelsen borde utgöras av en chef, en föredragande för ärenden rörande havsfiske, en föredragande för ärenden rörande sötvattensfiske och en föredragande för juridiska, kansli- och ekonomiska ärenden, vilken tillika skulle vara styrelsens sekreterare och kassör samt hava inseende över registrators- och aktuarietegomålen. De tre föredragandena borde benämnas byråchefer. Förutom nu nämnda tjänstemän erfordrades två skrivbiträden och en vaktmästare. Chefen och föredragandena vid den nya styrelsen borde i avseende å löneförmåner likställas med motsvarande ämbetsinnehavare inom lantbruksstyrelsen. I enlighet med detta förslag borde staten för den nya styrelsen beräknas till 44,800 kronor.

De sakkunniga hava beträffande den centrala fiskeriadministrationen yttrat huvudsakligen följande:

»Vid överbägande av den centrala fiskeriadministrationens framtida gestaltning hava vi utgått från det efter vår uppfattning oemotsägliga förhållandet, att nuvarande ordning icke kan anses tillfredsställande. Fiskerinäringens glädjande livliga utveckling under de senare åren, kraftigt stödd av den 1904 beslutade och 1912 fullständigt genomförda nyorganisationen av administrationen, har medfört en icke oväsentlig ökning av fiskeribyråns arbetsbörda, som nödvändiggör på ett eller annat sätt en förstärkning av där arbetande krafter, vilka såsom tidigare nämnts för närvarande utgöras förutom av byråchefen av allenast ett kvinnligt biträde och en tidvis inkallad fiskeristipendiat. I motsatt fall torde man kunna förutse, att ärendenas handläggning kommer att avsevärt fördröjas till men för såväl fiskerisaken som allmänheten samt att den främste ledaren av näringens utveckling så tynges av rent administrativa löpande ärenden, att han icke kan finna tid övrig för att ägna uppmärksamhet åt det i alla länder pågående intensiva arbetet på fiskeriernas utveckling, varförutan ett framgångsrikt initiativtagande icke lär kunna ifrågakomma i vårt eget land. Därtill kommer som ett efter vår åsikt synnerligen betydelsefullt moment, att de båda grenarna av fiskerinäringen, havsfisket och sötvattensfisket, till sin hela natur äro varandra så väsentligt olikartade, att man icke längre kan känna sig tillfreds med eller stå till svars för att låta dem fortfarande företrädas av en och samme tjänsteman, för vilken det icke ligger inom möjligheternas område att fullt behärska alla de mångskiftande, synnerligen omfattande frågor, varuti sakkunnig ledning kräves. I likhet med vad fallet för närvarande är i våra grannländer, synes det även hos oss skola bliva till avgjord fördel, om man sörjer för att förvärva sakkunniga målsmän för såväl havs- som sötvattensfisket åt den centrala myndigheten. — — —

Huvudfrågan blir, såsom torde framgå av vad ovan sagts, om fiskeriärendena fortfarande skola förbliva under lantbruksstyrelsens handläggning eller om tillgodo-seendet av näringens berättigade intressen kräver en egen från lantbruksstyrelsen avskild styrelse.

Vid avgörandet vilketdera alternativet, som därvid skall tillerkännas företrädet, torde man till en början böra söka utröna, vad som i ingivna framställningar och föreliggande yttranden åsyftats med uttrycket »centralisering» av administra-

tionen. Såvitt vi därvid kunnat finna, har man i allmänhet icke avsett att direkt i den blivande centrala myndigheten inrymma de specialister, som ansetts böra övertaga de nuvarande fiskerintendenternas vetenskapligt kvalificerade verksamhet vid övergivandet av den rådande decentralisationsgrundsatsen. Alldeles övervägande har man i stället utgått från den förutsättningen, att ifrågavarande tjänstemän borde knytas till den föreslagna undersökningsanstalten, vilken enhälligt ansetts böra sättas i nära samband med den centrala myndigheten.

De för ärendenas slutliga avgörande inom centralförvaltningen erforderliga vetenskapligt-praktiska undersökningar tillhöra den förberedande handläggningen, vare sig de verkställas genom den lokala förvaltningens eller genom det planerade försöksinstitutets försorg eller genom samarbete dessa organisationer emellan. Hos oss har ingen tvekan kunnat råda därom, att, oberoende av vilken organisationsform, som slutligen väljes, det administrativa och det vetenskapligt utredande arbetet inom centralmyndigheten böra nog isärhållas. Under dessa förhållanden låter sig givetvis frågan om den centrala myndighetens organisation bedömas och avgöras, oberoende av hur fiskeriadministrationsen i övrigt anordnas. Vad som erfordras är tydligen en central myndighet, som fyller alla de krav, som rimligen kunna uppställas på en till omfattningen efter de faktiska förhållandena avvägd, sakkunnig och initiativkraftig ledning av den för folkhushållningen betydelsefulla fiskerinäringen.

Vid övervägande av frågan, huruvida en så beskaffad central myndighet kan avägbas inom lantbruksstyrelsen eller om en särskild, därifrån utbruten fiskeristyreelse bättre motsvarar föreliggande behov, hava vi ansett oss i främsta rummet böra uppmärksamma det förhållandet att, innan en ny styrelse föreslås upprättad, det nog bör tillses, att ett verkligt kännbart och oavvisligt behov därav existerar. Därvid måste sålunda det nödiga omfattande verksamhetsfält, som en sådan åtgärd förutsätter, redan föreligga. Man har med andra ord att omsorgsfullt undersöka, att icke en dyrbar organisation tillskapas, innan de faktiskt givna förutsättningarna motivera så vittutseende åtgöranden.

I jämförelse med det arbete, som åvilar vissa andra styrelsens byråer, är den å fiskeribyran konstaterade ökningen enligt vår uppfattning icke av den omfattning, att den i och för sig utgör tillräcklig grund för en särskild fiskeristyreles upprättande. Vi hava icke heller kunnat av den motivering i övrigt, som av vissa hörda myndigheter samt av byråchefen Nordqvist ävägabragts, komma till den övertygelsen, att det är nödvändigt att redan *nu* taga ett så stort steg, som upprättande av en ny egen styrelse skulle innebära. — — —

Till en början må bemärkas, att sättet för besluts fattande inom lantbruksstyrelsen endast formellt kan sägas innebära ett underordnande av fiskerinäringen under en å detta område icke speciellt sakkunnig chef. Föredragande byråchefen äger liksom varje annan föredragande i med lantbruksstyrelsen jämförliga verk reservationsrätt gentemot chefens beslut, och komma sålunda hans meningar och därför åberopade skäl att underställas den i sista hand beslutande myndighetens prövning, vilket inträffar i det övervägande antalet av styrelsen behandlade viktigare hithörande ärenden. Ävenledes torde i praktiken denna synpunkt spela en skäligen underordnad roll, i det att en avvikelse från den av den sakkunnige representanten inom styrelsen förfäktade meningen vid besluts fattande ytterligt sällan torde ha förekommit.

Vad så beträffar fiskerinäringens självständiga ställning såsom ett skäl för
Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 280 häft. (Nr 317.) 5

upprättande av en särskild styrelse för handläggning av dessa ärenden, torde ett dylikt förhållande i och för sig icke berättiga till ställande av ett dylikt krav på statsverket. Inom näringsadministrationen torde det över huvud vara ett ouppnåeligt och för övrigt icke önskvärt mål, att varje näringsgren utrustas med sin särskilda styrelse. Vi tillåta oss att erinra om socialstyrelsen och kommerskollegium såsom i detta hänseende representativa gemensamma organ för grupper av närbesläktade näringsgrenar. Också synes såväl det åberopade förhållandet som ock vad som anförts rörande fiskerinäringens uppfattande såsom en bisak eller binäring vara av den underordnade beskaffenhet, att en ändring av lantbruksstyrelsens namn till exempelvis lantbruks- och fiskeristyrelsen bringade nödig rättelse häri.

Då vi sålunda icke funnit anledning att nu föreslå upprättandet av en särskild fiskeristyrelse utan anse under nedan angivna betingelser fiskeriärendena kunna fortfarande med fördel handläggas inom lantbruksstyrelsen, hava vi emellertid velat uttala, att fiskerinäringens hastiga utveckling och särskilt det uppsving, som genom vidtagna och föreslagna förbättringar och utvidgningar i statens verksamhet för dess främjande torde kunna förväntas inträffa, möjligen kunna i framtiden motivera en åtgärd i antydd riktning. Om och när så skulle bliva fallet, torde det vara en jämförelsevis enkel sak att ur lantbruksstyrelsen utbryta den nu till utvidgning föreslagna fiskeribyrån.

Den förstärkning av arbetskrafterna inom den centrala fiskeriförvaltningen, som vi finna av behovet påkallad, bör sålunda åvägabringas genom en utökning av fiskeribyråns nu otillräckliga personal.

Vad som i främsta rummet synes böra ifrågakomma är att sörja för, att det nu orepresenterade, så betydelsefulla saltvattensfisket erhåller en egen företrädare inom administrationen. Den nuvarande byråchefen är nämligen som bekant särskilt inriktad på och skickad för tillvaratagande av sötvattensfiskets intressen och kan förväntas finna full sysselsättning med administrationen av denna gren av fiskerinäringen.

Vi ha därefter haft att undersöka, på vilket sätt denna representation av havsfisket bör åvägabringas. Å ena sidan kan den nuvarande fiskeribyrån tänkas uppdelad i tvenne byråer, en för ärenden rörande sötvattensfisket och en för sådana rörande saltvattensfisket; å andra sidan torde man kunna tänka sig bibehållande av en fiskeribyrå, där tjänstemännen utgöras av en byråchef och föredragande i ärenden rörande sötvattensfisket samt en byrådirektör och eventuellt föredragande rörande saltvattensfisket, varvid dock torde böra uttryckligen angivas, att denna fördelning av arbetet icke får lägga hinder i vägen för en eventuell framtida omkastning i de båda tjänstemännens föredragningskyldighet på så sätt att, om byråchefen företräder saltvattensfisket, byrådirektörens verksamhet kommer att omfatta sötvattensfisket.

Vilketdera av dessa båda alternativ, som är att föredraga, kan i viss mån vara en lämplighetsfråga. I båda fallen torde det med anordningen avsedda syftet på ett tillfredsställande sätt uppnås. Då vi funnit oss böra förorda den sistnämnda utvägen, sker det därför, att vi övertygat oss om, att en del ärenden äro av den art, att de lämpligen förberedas i samarbete mellan båda representanterna, vilket lättare torde kunna försiggå inom en byrå än om byråerna äro två. Likaledes torde det svårligen kunna bestridas att, om än gränsen mellan saltvattens- och sötvattensfiske i allmänhet ligger klar, vissa föreliggande frågor, särskilt vidkommande

förhållandena i Östersjön, endast med någon svårighet låta sig inrymmas inom det ena eller andra facket och att med hänsyn härtill en anordning med tvenne skilda byråer skulle medföra vissa, låt vara ej alltför stora praktiska olägenheter. Slutligen har det syntts oegentligt att genomföra en *fullständig* uppdelning inom den centrala fiskeriförvaltningen, medan inom den lokala administrationen motsvarande specialisering icke består och ej heller torde vara åtminstone helt genomförbar. Ökad självständighet för den gren, som kommer att representeras av byrådirektören, kan åvägabringas därigenom, att styrelsen åt nämnde befattningshavare uppdrager att föredraga ärenden inom den av honom företrädda huvudgrenen.

På anförda grunder anse vi oss därför böra förorda upprättande av en byrådirektörstjänst inom styrelsens fiskeribyrå, med eventuell föredragningskyldighet för närvarande av ärenden rörande saltvattensfisket.

Vidare ha krav framförts på beredande av lättnad i de rena sekreterargöromålen för nämnda byrås vidkommande, och har i detta syfte ifrågasatts uppförande i staten av en juridiskt utbildad tjänsteman med tjänstgöringskyldighet å fiskeribyran. Vi ha funnit oss böra upptaga detta spörsmål till prövning i samband med liknande anspråk från andra av styrelsens byråer. Likaledes återkomma vi i nämnda sammanhang till fiskeribyråns behov av kvinnligt biträde.»

De åligganden, som tillkomma byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden inom lantbruksstyrelsen, vilken, i anslutning till vad ovan föreslagits rörande byråindelningens införande i egentlig mening inom styrelsen, skulle bliva byråchef å den administrativa byrån, finnas angivna i § 21 i den för lantbruksstyrelsen gällande instruktion. De äro av synnerligen omfattande beskaffenhet.

Administrativa byrån och biträdande kanslibyråpersonal.

De sakkunniga hava beträffande denna byrå anført bland annat följande:

»Av de mångtaliga uppgifter, som upptaga kanslibyråchefens tid, är givetvis den att ansvara för uppsättningen av expeditionerna till styrelsens beslut den mest betungande. Ehuru byråchefen tack vare särskilt det å byrån anställda äldsta kvinnliga bitrådets långvariga tjänst och stora duglighet hittills kunnat erhålla en god hjälp jämväl vid uppsättning av enklare expeditioner, nödgas emellertid denne i andra fall, i fullständig avsaknad av juridiskt utbildade biträden, ensam utföra hela detta arbete. Nu ifrågavarande uppgift, som under första skedet av lantbruksstyrelsens verksamhet med hänsyn till ärendenas då relativt ringa antal beräknades kunna fyllas av en person, har så småningom utvecklat sig därhän, att en sådan anordning icke längre kan upprätthållas utan skada för arbetets utförande. Det torde nämligen ligga i öppen dag, att med de byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden i övrigt åliggande, nog så maktpåliggande och sin tid krävande uppgifter icke i längden rimligtvis kan förenas icke blott ansvaret för utan jämväl verkställandet av själva uppsättningen av koncept till inom styrelsen föredragna ärenden, vilkas antal stegrats i samma mån, som arbetet inom ämbetsverket i dess helhet ökats.

I detta sammanhang må jämväl erinras om den olägenhet, som uppstått för lantbruksstyrelsen därigenom att styrelsen i saknad av någon underordnad tjänsteman med juridisk utbildning nödgats under kanslibyråchefens semester årligen anlita en utomstående tjänsteman för uppehållande av byråchefsbefattningen i fråga.

Till belysande av ökningen i kanslibyråchefens arbetsbörda torde kunna tjäna här nedan intagna uppgifter rörande antalet till styrelsen inkomna ärenden under de år, som förflutit, sedan lantbruksstyrelsen inrättades.

	1890	1895	1900	1905	1910	1911	1912	1913	1914	1915	1916
Lantbruksbyrån	707	887	952	1,552	2,305	2,375	2,619	2,705	2,673	2,818	3,378
Agrikulturtekniska byrån ...	171	354	534	625	822	892	902	738	1,267	1,493	1,214
Byrådirektörens avdelning ..	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,018	1,306
Fiskeribyran	111	145	171	307	469	427	536	523	596	847	962
Kanslibyrån	—	72	116	103	118	151	131	196	291	443	524
Tuberkulosavdelningen	—	—	4,106	4,645	5,330	5,278	5,399	6,009	5,437	5,190	5,187
Summa	989	1,458	5,879	7,232	9,044	9,123	9,587	10,171	10,264	11,809	12,571

Härav framgår, att antalet till lantbruksstyrelsen inkomna ärenden från styrelsens tillkomst intill utgången av år 1916 mer än tolvdubblats.

Antalet från styrelsen utgångna expeditioner under år 1890 ställer sig i jämförelse med de under de senaste fem åren avlätna på följande sätt:

	1890 ¹	1912	1913	1914	1915	1916
Lantbruksbyrån		1,361	2,001	2,116	2,085	2,644
Agrikulturtekniska byrån		425	461	553	857	779
Byrådirektörens avdelning		—	—	—	1,475	3,028
Fiskeribyran		384	538	610	681	1,284
Kanslibyrån		171	199	204	269	377
Tuberkulosavdelningen		82	109	111	114	194
Summa	1 004	2,423	3,308	3,594	5,481	8,306

Frånräknas nu de av 1916 års expeditioner, vilkas uppsättning, enligt vad vi inhämtat, verkstälts av byrådirektören, finner man, att sedan år 1890 antalet av de expeditioner, för vars uppsättande i koncept byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden haft att svara, mer än femdubblats. De inom lantbruksstyrelsen handlagda, direkt av kristiden föranledda ärenden hava med undantag för år 1917 utgjort ett mycket ringa antal av den anledningen, att ärenden av sådan art som bekant i regel handlagts inom vederbörande kristidskommissioner.

Samtidigt hava de till ifrågavarande byråchefs *föredragning* hörande ärenden ökat från 72 till 524.

Med den ovan angivna betydande utvecklingen av styrelsens verksamhet har självfallet följt, att den kanslibyrån åliggande ekonomiska förvaltningen blivit allt vidlyftigare och mer krävande.

¹ Som rotlar över de olika ärendesgrupperna icke upplagts förrän 1892, har någon specifikation av ärendena dessförinnan icke kunnat lämnas.

Lantbruksstyrelsens uppbörd utgjorde år 1890 53,149.96 kronor fördelade å 11 konti. Under de senaste fem åren har uppbörden ställt sig sålunda:

1912		1913		1914		1915		1916	
kronor	antal konti	kronor	antal konti	kronor	antal konti	kronor	antal konti	kronor	antal konti
257,441.18	54	317,742.83	62	422,471.84	71	435,178.59	72	454,737.28	83

Nu lämnade uppgifter giva vid handen, att icke blott själva uppbörden 8-dubblats utan även att samtidigt det antal konti, varå medlen måst redovisas, stigit från 11 till 83.

Vad angår registrators- och aktuarietegomålen, vilkas övervakande jämväl ankommer på ifrågavarande byråchef, så hava dessa ökats i direkt proportion till de inkommande ärendenas antal.

För ett behörigt utförande av det byrån åliggande arbetet hava de å byrån anställda tre kvinnliga biträdenas krafter måst i avsevärd grad tågas i anspråk å övertid. Såsom redan i det föregående anförts har denna tid i medeltal uppgått till 8 timmar per dag, då i varje fall ytterligare extra arbetskraft måst anlitas i medeltal 2 timmar dagligen.

Nu anmärkta förhållanden synas oförtydligt giva vid handen, att för ett behörigt utförande av de byråchefen för kansli- och ekonomiska ärenden åliggande uppgifter oundgängligen erfordras väsentligt ökade arbetskrafter. Särskilt torde för behövligheten härav kunna åberopas den omständigheten, att ifrågavarande byråchef har att ansvara för så gott som hela styrelsens expeditivväsen och som följd därav nödgas taga del av behandlingen av samtliga därmed sammanhängande, inom styrelsen förekommande ärenden. För att lantbruksstyrelsen skall bliva i tillfälle att draga mesta fördelen av hans arbetskraft, måste enligt vårt förmenande givetvis lättnad beredas byråchefen i det egentliga kansli- och kassörsarbetet.»

Sedan de sakkunniga därefter förmält sig hava inhämtat, att byrådirektören, vars tid ursprungligen beräknats komma att för vattenavledningsärendens handläggning och vad därmed ägde sammanhang tagas i anspråk allenast till hälften, så helt upptagits med utförande av detta arbete, att han icke ens varit i stånd att fullgöra den honom enligt lantbruksstyrelsens instruktion åliggande uppgift att ansvara för uppsättningen av de av byråchefen för agrikulturtekniska ärenden föredragna ärendena, och att sistnämnda arbete sålunda alltjämt kommit att åvila kanslibyråchefen, vilken sålunda icke erhållit avsedd lindring, hava de fortsatt sålunda:

»Vi äro av den uppfattningen, att byråchefen å administrativa byrån, som kanslibyråchefen efter den nya organisationens genomförande skulle komma att benämnas, bör i huvudsak bibehållas vid de funktioner han nu innehar.

Då såväl chefen som ledamöterna av lantbruksstyrelsen med undantag av den administrative byråchefen kunna förutsättas bliva personer med så gott som uteslutande praktisk-teknisk utbildning, synes lämpligt, att ansvaret för ämbetsverkets expeditivsväsende alltjämt koncentreras hos byråchefen å den administrativa byrån. Expeditionerna till de inom ämbetsverket föredragna ärendena komma på så sätt fortfarande att underkastas en enhetlig formell granskning, varigenom åt verket bevaras en i formellt avseende sammanhållande kraft. I fråga om vissa formulärskrivelser och andra expeditioner av liknande art torde emellertid, synes det oss, undantag av styrelsen kunna medgivas från regeln, att expeditionen skall före dess avlättande granskas av administrative byråchefen. Vid organiserandet av den nya byggnadsstyrelsen har man även med utgångspunkt från ovan framhållna synpunkter åt den administrative byråchefen därstädes uppdragit ansvaret för ärendenas formella behandling. — — —

Ekonomiska
ärenden.

Med den ekonomiska förvaltningen följer en mängd olika göromål, såsom föredragning av räkningar, uttagning av medel, siffergranskning av räkningar, utbetalande av medel till mycket stor del i småposter, uppgörande av månatliga sammandrag öfver ställningen av de till styrelsens förfogande ställda anslag, förandet av styrelsens räkenskaper och upprättande av bokslut däröver m. m. — — —. Vi hava oss särskilt bekant, att de dagligen återkommande, ofta brådskande medelsutbetalningarna vålla en ofördelaktig splittring i byråchefens ifråga eljest krävande arbete.

Vi anse sålunda, att vissa av de kanslibyråchefen i nu ifrågavarande avseende åliggande göromål med fördel skulle kunna utföras av en underordnad befattningshavare. Härvid tänka vi närmast på handhavandet av styrelsens kassa, verkstället av utbetalningar, bokföring m. m., med andra ord de rena kassörs- och bokhållargöromålen. Däremot hålla vi före, att byråchefen fortfarande bör som hittills bibehållas vid *föredragningen* av styrelsens ekonomiska ärenden. Detta synes nämligen vara av största vikt ur den synpunkten, att kanslibyråchefen vid fattande av styrelsens beslut, särskilt då dessa gälla utbetalningar av medel, i varje fall besitter kännedom om de olika anslagens ställning, vilket han näppeligen skulle kunna göra, därest han icke själv vore föredragande av styrelsens ekonomiska ärenden.

Vid jämförelse i nämnda avseende med andra ämbetsverk, med vilka lantbruksstyrelsen företer vissa likheter, såsom medicinalstyrelsen och nya byggnadsstyrelsen, skall man jämväl finna, att kassörs- och bokhållargöromålen därstädes uppdragits åt en å den kamerala, respektive den administrativa byrån anställd underordnad tjänsteman med kameral-juridisk utbildning. — — —.

Tanken på att eventuellt med den nuvarande kvinnliga registratorstjänsten förena utförande av de nu omordade kassörs- och bokhållargöromålen har icke varit oss främmande. Tvärtom har, särskilt med fästet avseende därå att, enligt vad vi erfarit, en befattningshavares tid icke skulle bliva helt upptagen av styrelsens kassörs- och bokhållargöromål, möjligheten av en sådan anordning varit föremål för en ingående undersökning från vår sida. Sedan vi emellertid förvissat oss därom, att registratorsgöromålen inom lantbruksstyrelsen med hänsyn till det därmed förenade arbetet kräva en persons hela arbetskraft, hava vi icke ansett oss böra framställa något förslag i nu berörda avseende. — — — —.

I överensstämmelse med det ovan sagda och då det är av synnerlig vikt, att

en byråchef icke onödigtvis belastas med rent detaljarbete, torde såsom biträde åt byråchefen å ifrågavarande byrå böra uppföras en första gradens tjänsteman med huvudsaklig uppgift att ombesörja de byrån åvilande kassörs- och bokhållargöromålen. Denne tjänsteman torde lämpligen kunna benämnas byråassistent. Under tider, då byråassistentens tid icke komme att helt tagas i anspråk för berörda arbete, torde åt honom — — — jämväl böra uppdragas att utföra förefallande notariiegöromål.

Beträffande den formella kompetensen för byråassistenten torde härutinnan böra gälla vad som i allmänhet är eller kan varda föreskrivet om inträde i rikets administrativa ämbetsverk.

Beträffande frågan om ställföreträdare för byråchefen anse vi, att såsom sådan lämpligen torde kunna förordnas den sekreterare, som här nedan kommer att föreslås till uppförande i lantbruksstyrelsens stat.

Registrators- och de därmed sammanhängande aktuariiegöromålen inom ämbetsverket hava jämte andra arbeten av mera kvalificerad art under kanslibyråchefens överinseende alltsedan lantbruksstyrelsens tillkomst med ett synnerligen tillfredsställande resultat bestritts av ett extra kvinnligt biträde. Då man även på de senare åren just sökt mer och mer realisera den tanken att ej använda juridiskt utbildad eller eljest ö:erkvalificerad arbetskraft, där icke arbetets beskaffenhet sådant kräver, synas alla skäl tala för, att en av de nuvarande extra kvinnliga biträdesbefattningarna i lantbruksstyrelsens stat uppföres såsom registratorsbefattning. I detta sammanhang anse vi oss böra erinra därom, att vid senaste omorganisation av medicinalstyrelsen man i förevarande avseende gått så långt, att den dåvarande manliga registratören överfördes på indragingsstat och registratorsbefattningen uppfördes såsom en tredje gradens kvinnliga biträdesbefattning.

Registrators-
göromål.

I avseende å denna befattningshavares tjänsteställning torde, med hänsyn till att för ifrågavarande arbete fordras icke blott god omdömesförmåga och stor noggrannhet utan även en grundlig kännedom om de olika ärendenas art och sättet för deras behandling, nämnda biträdesgrad här böra, i likhet med vad i medicinalstyrelsen skett, vinna tillämpning. Avlöningsförmånerna till sådan befattningshavare äro 1,100 kronor i lön, 750 kronor i tjänstgöringspenningar och 150 kronor i ortstillägg jämte två ålderstillägg à 200 kronor efter respektive fem och tio år.

Såsom redan förut framhållits kommer registratorns tid att bliva helt upptagen uteslutande av de med registratorstjänsten förenade göromål.

Härefter återstår att tillföra lantbruksstyrelsen för kansliarbetets utförande erforderliga biträdande arbetskrafter. Det arbete, vars tillgodoseende här är i fråga, omfattar dels rena sekreterargöromål (uppsättning av koncept till utgående expeditioner), vartill i regel fordras tjänstemän med juridisk utbildning, dels ock rotel-föring, expediering, kollationering, renskrivning m. m., vilka arbeten i regel, det sistnämnda alltid, utföras av kvinnliga biträden. — — —

Härvid upptages först till behandling den juridiskt utbildade personalen.

Vad då först angår den administrativa byrån — — — torde för uppsättning av byråns egna jämförelsevis få expeditioner det sekreterarbiträde i allmänhet vara

Kansliperso-
nal med juri-
disk kompe-
tens.

till fyllest, som kan påräknas av den underordnade tjänsteman, vilken skulle, enligt vad vi ovan föreslagit, anställas å byrån.

Vad därefter angår lantbruksbyrån, så föranleder det stora antalet till denna byrå hörande ärenden givetvis ett betydande arbete med uppsättning av koncept till expeditioner i de olika ärendena. — — — —. Av de i regel mest krävande, underdåniga skrivelserna och utlåtandena belöper sig under år 1916 i genomsnitt en skrivelse eller utlåtande på varje arbetsdag, vartill kommer ett tiotal andra expeditioner. Sammanställer man detta förhållande med den omständigheten, att expeditionernas antal befinner sig i en stadig stegring, vilken kommer att bli än större, i den mån lantbruksstyrelsen tager initiativ till nya åtgärder, inses, att de sekreterargöromål, som komma att föranledas av ifrågavarande byrås föredragning, måste bli i hög grad maktpåliggande. Härvid torde heller icke böra förbises den ökning i expeditionernas antal, som kan bli en följd av särskilda åtgärders vidtagande för trädgårdsskötselns främjande. Någon nämnvärd hjälp för uppsättande av expeditioner och dylikt å byrån torde knappast kunna påräknas av den föreslagne byrådirektören. Dennes tid torde nämligen komma att uteslutande tagas i anspråk för utredningar och uppsättande av promemior m. m. Tagas sålunda i betraktande nu anförda omständigheter, synes knappast något tvivel kunna råda därom, att man för utförande av enbart nu ifrågavarande arbete måste räkna med anställande av en sekreterare eller med andra ord en juridiskt utbildad tjänsteman i andra normalgraden. — — — —. Ett ytterligare skäl för uppförande i styrelsens stat av en sekreterare torde vara, att därigenom en tjänsteman erhålles, åt vilken vid förfall för den administrativa byråchefen lämpligen skulle kunna, såsom redan ovan antytts, uppdragas att uppehålla demnes befattning, varigenom nu rådande svårigheter i detta avseende skulle avlägsnas.

För uppsättningen av expeditionerna till de å agrikulturtekniska byrån hörande ärendena, vilka i första hand handlagts å byråns kamerala avdelning, torde närmast förste byråingenjören å denna avdelning böra ansvara. För detta arbete, vilket i regel består uti ifyllande av tryckta formulär, torde juridisk utbildning icke heller vara erforderlig. För uppsättningen av övriga å byrån belöpande expeditioner eller de, som för närvarande uppsätts å kanslibyrån, torde däremot erfordras biträde av en tjänsteman med juridisk-administrativ skolning. — — — —.

Jämväl uppsättning av expeditionerna till de å fiskeribyrån handlagda ärenden torde kräva biträde av ovan angivet slag. Av enahanda skäl, som ovan sagts beträffande byrådirektören å lantbruksbyrån, torde någon nämnvärd hjälp i berörda avseende icke vara att påräkna av den föreslagne byrådirektören å fiskeribyrån. — — — —.

Sistnämnda två byråers expeditioner utgöra årligen i medeltal 1,315. Härtill kommer ett fåtal å tuberkulosavdelningen belöpande, mera krävande expeditioner. Med hänsyn såväl till vad vi inhämtat rörande arten i allmänhet av nu ifrågavarande expeditioner som ock till deras antal i jämförelse med antalet av lantbruksbyråns expeditioner, i medeltal under de senaste fem åren uppgående till 2,041, synes det vara till fyllest, om för utförande i första hand av sekreterargöromålen å agrikulturtekniska byrån, fiskeribyrån och tuberkulosavdelningen beräknas en administrativt utbildad tjänsteman i första lönegraden.

Vi föreslå sålunda, att, förutom byråassistenten å administrativa byrån, såsom biträdande personal med juridisk-administrativ utbildning i lantbruksstyrelsens stat

uppföras två tjänstemän, varav en i andra och en i första lönegraden. Den förre torde böra benämnas sekreterare och den andre byråassistent. Genom en sådan anordning skulle, om byråchefen å administrativa byrån jämväl tages i betraktande, vinnas en lämplig gruppering av tjänster med juridisk kompetens inom lantbruksstyrelsen, där sålunda skulle komma att finnas representerade samtliga tre normalgrader, vilket särskilt vid vikariatsfrågor under semestertider och sjukdomsfall är av betydelse.

Rörande spørsmålet om sist berörda två tjänstemäns placering till tjänstgöring inom styrelsen hava vi, efter övervägande av de olika sätt, som i sådant avseende ansetts tänkbara, och de skäl, som kunnat tala för det ena eller det andra sättet, funnit oss icke böra föreslå deras knytande till vare sig den ena eller andra av styrelsens byråer, utan torde detta vara en fråga, varom det lämpligast bör tillkomma lantbruksstyrelsen att i en blivande arbetsordning bestämna. Vi vilja allenast framhålla angelägenheten därav, att arbetsfördelningen ifrågavarande tjänstemän emellan kommer att ske på ett med hänsyn till deras kvalifikationer och lämplighet för arbetet inom ämbetsverket så gagneligt sätt som möjligt.

Kompetensen för sekreteraren och sistbemälde byråassistent anse vi böra bestämmas i likhet med vad ovan föreslagits rörande byråassistenten å administrativa byrån.

De sakkunniga övergå härefter till den kvinnliga personal, som synes böra uppföras å ordinarie stat.

Kvinnliga
biträden.

Vad då först angår den för utskrivning och expediering av samtliga från styrelsen utgående expeditioner erforderliga personalen hava vi kommit till den uppfattningen, att härför torde erfordras dels ett mera kvalificerat och erfaret kvinnligt biträde, med uppgift närmast att under den administrative byråchefen leda och övervaka ifrågavarande arbete, dels ock för själva renskrivningsarbetet ett annat kvinnligt biträde. Förstnämnda biträde, som jämväl borde åligga att vara registratorns ställföreträdare samt att, då registratorsarbetet sådant påfordrade, biträda sistnämnda befattningshavare, torde lämpligen böra uppföras i andra biträdesgraden (1,600—2,000 kronor). Det andra biträdet däremot anse vi böra tilldelas första biträdesgraden (1,200—1,600 kronor).

För utförande av lättare kansligöromål såsom rotelföring, registrering m. m. för lantbruksbyråns räkning torde böra beräknas ett kvinnligt biträde. Arten av det arbete, som sålunda torde komma att åvila detta biträde, synes motivera det sammans uppförande i andra biträdesgraden.

Dessutom har av lantbruksbyråchefen starka skäl anförts för anställande å denna byrå av ett kvinnligt biträde för renskrivning o. d. De sakkunniga, som icke velat motsätta sig en sådan anordning, hava emellertid med hänsyn till svårigheten att nu bedöma det behov av dylikt biträde, som efter den nya organisationen kan komma att göra sig gällande, ansett olämpligt, att detta biträde uppföres som ordinarie. Vi hava i stället här nedan under anslaget till amanuenser, extra biträden, vikariatsersättning och expenser beräknat medel härför, därest sådan hjälp skulle visa sig erforderlig.

Hos den nuvarande byrådirektören äro, såsom i det föregående nämnts, anställda tre kvinnliga biträden. Det ena av dessa biträder byrådirektören med uppsättande av lättare expeditioner och förandet av föreskrivna förteckningar över med

statsmedel understödda företag samt andra liggare angående företagen och därmed i samband stående ämnen, ävensom vid övervakandet att de från vederbörande sökande till förvaring i lantbruksstyrelsens arkiv insända avskrifter och kopior av handlingar och ritningar rörande ifrågavarande företag befinnas vara enligt nöjaktigt bevis härom fullt överensstämmande med de akter, som legat till grund för planens fastställande, i vilket avseende särskilt skall tillses, att de vid fastställelsen gjorda ändringar och tillägg i huvudexemplaren även finnas införda i vederbörande avskrifter och kopior. För detta arbete erfordras icke blott en synnerligen ingående kännedom om ifrågavarande ärenden utan jämväl god omdömesförmåga och utomordentlig noggrannhet. Med hänsyn till de kvalifikationer, som sålunda måste ställas på ifrågavarande biträde, vilket efter den nya organisationens genomförande synes böra på enahanda sätt biträda förste byråingenjören på den agrikulturtekniska byråns kamerala avdelning, torde den s. k. tredje biträdesgraden här böra vinna tillämpning.

Beträffande de två övriga kvinnliga biträdena, av vilka det ena företrädesvis som hittills torde böra biträda med införande å kostnadsförslagen och planerna till ovannämnda företag av Kungl. Maj:t vid anslags eller låns beviljande fastställda ändringar och det andra huvudsakligen verkställa renskrivningsarbeten, torde dessa framdeles i lika hög grad som för närvarande vara erforderliga. Av de nu ifrågavarande två biträdena torde det ena böra uppföras i andra biträdesgraden och det andra i första biträdesgraden.

För rotelföring, registrering och dylikt å agrikulturtekniska byråns tekniska avdelning torde böra beräknas ett kvinnligt biträde i andra biträdesgraden.

För samma ändamål torde för fiskeribyråns del böra uppföras ett kvinnligt biträde i andra biträdesgraden. Detta biträde torde med hänsyn till den mindre omfattningen av rotelförings- och registreringsarbetet å fiskeribyran jämväl böra åläggas att utan särskild ersättning verkställa den kontroll rörande insända säldelar m. m., som på sätt ovan nämnts för närvarande utföres av det å byrån anställda extra biträdet mot gottgörelse från anslaget till dödande av sälar.

Slutligen torde ytterligare böra uppföras ett ordinarie kvinnligt biträde med uppgift i första hand att åt styrelsens chef utföra stenografering, renskrivning m. m. Åt detta biträde synes jämväl böra uppdragas att under registratorns inseeende hava närmaste vården av styrelsens bibliotek, varjämte det skulle åligga biträdet i fråga att i övrigt utföra förefallande kansliarbete. Då för nämnda uppgifter torde erfordras en mera kvalificerad person, synes detta biträde böra, i likhet med det hos medicinalstyrelsens chef anställda kvinnliga biträdet, sättas i den s. k. andra biträdesgraden.

Den närmare fördelningen av arbetet de kvinnliga biträdena emellan torde böra ankomma på lantbruksstyrelsen.

Enligt de av oss nu framställda förslagen skulle den ordinarie kvinnliga personalen i lantbruksstyrelsen, det kvinnliga ingenjörbiträdet å agrikulturtekniska byrån och registratorn å administrativa byrån inbegripna, utgöras av 2 biträden i första lönegraden, 6 i andra lönegraden och 3 i tredje lönegraden. Härjämte beräknas ett extra kvinnligt biträde å lantbruksbyrån. Då inom styrelsen för närvarande finnas stadigvarande anställda 10 extra kvinnliga biträden, kommer den kvinnliga personalen att ökas med 2 kvinnliga biträden. Denna ökning motsvarar i betraktande av det med den nuvarande personalen erforderliga övertidsarbetet allenast det oundgängligaste behovet.»

Såsom tidigare nämnts finnas inom lantbruksstyrelsen för närvarande anställda en förste och en andre vaktmästare. De sakkunniga hava funnit, att redan nu ett rätt så kännbart behov föreligger av anställande av ytterligare en vaktmästare hos styrelsen. Med hänsyn härtill och i betraktande jämväl därav att detta behov torde komma att göra sig än mer gällande, därest det av dem framställda förslaget om utökning av styrelsens personal vunnit beaktande, hava de ansett sig böra föreslå uppförande i lantbruksstyrelsens stat av en tredje vaktmästare.

De sakkunniga hava härefter lämnat följande sammanställning över den föreslagna organisationen, förutom chefen:

Sammanfattning

Lantbruksbyrån.

Ordinarie.

En byråchef.
En byrådirektör.¹

Extra.

Två eller flera amanuenser (beräknat belopp 6,000 kronor).

Agrikulturtekniska byrån.

Ordinarie.

En byråchef.
Två förste byråingenjörer (därav en ny).
Ett kvinnligt ingenjörbiträde.

Extra.

Två byråingenjörer.

Fiskeribyran.

Ordinarie.

En byråchef.
En byrådirektör.

Administrativa byrån.

Ordinarie.

En byråchef.
En byråassistent (kassör och notarie).
En kvinnlig registrator.

¹ De föreslagna nya befattningarna hava betecknats med kursiv stil.

Utom byråerna.

Ordinarie.

En sekreterare.

En byråassistent (notarie).

Ett kvinnligt biträde i tredje biträdesgraden.

Sex kvinnliga biträden i andra biträdesgraden (därav ett nytt).

Två » » i första » »

En förste vaktmästare.

Två andre vaktmästare (därav en ny).

Extra.

Ett kvinnligt biträde.

Ann. De kvinnliga biträdenas placering hava de sakkunniga tänkt sig på följande sätt: å *lantbruksbyrån*: 1 andra gradens och 1 extra biträde, å *agrikulturtekniska byrån*: förutom det kvinnliga ingenjörbiträdet (3:e graden) 1 tredje gradens, 2 andra gradens och 1 första gradens biträde, å *fiskeribyran*: 1 andra gradens biträde samt å *administrativa byrån*: förutom registratören (3:e graden) 2 andra gradens och 1 första gradens biträde.

Chefens ställning och avlöningsförmåner.

Beträffande chefens ställning och avlöningsförmåner hava de sakkunniga — med undantag av överdirektören Flach, som icke deltagit i behandlingen av denna del av ärendet — anfört följande:

»I samband med den nu föreslagna utökningen av lantbruksstyrelsens personal hava vi ansett oss böra jämväl till prövning upptaga frågan, huruvida ämbetsverkets chef fortfarande som hittills bör bibehållas vid ställning av överdirektör med därmed förenade avlöningsförmåner av 10,000 kronor eller om någon förändring härutinnan torde böra ske.

Till utrönande härav hava vi först undersökt förhållandet i nu ifrågavarande avseende beträffande andra med lantbruksstyrelsen jämförbara centrala ämbetsverk.

Därvid hava vi funnit, att chefen för såväl lotsstyrelsen som riksförsäkringsanstalten med vardera endast tre ordinarie ledamöter intar ställning av generaldirektör med en avlöning av 11,000 kronor. Vidare ger den verkställda utredningen vid handen, att i de centrala ämbetsverk, vilkas chef har överdirektörs ställning, förutom lantbruksstyrelsen samt läroverks- och folkskolöverstyrelserna, där ledamotsantalet uppgår till fyra. ledamöternas antal är två eller tre. Sålunda utgöras väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, försäkringsinspektionen samt kontrollstyrelsen av, jämte överdirektören, tre ledamöter, under det att i vardera av fängvårdsstyrelsen och lantmåteristyrelsen ledamöternas antal uppgår till allenast två.

Vad de båda skolöverstyrelserna beträffar, vilka i likhet med lantbruksstyrelsen utgöras av en överdirektör och fyra ledamöter, torde böra framhållas, att läroverksöverstyrelsens hela ordinarie personal förutom ledamöter och chef utgöres av 1 andra och 3 första gradens tjänstemän samt folkskolöverstyrelsen av 1 andra och 2 första gradens tjänstemän.

Enligt det av oss framlagda förslaget skulle lantbruksstyrelsens ordinarie personal komma att bestå av förutom chefen och ledamöterna 5 andra gradens och 2 första gradens tjänstemän.

Av det ovan sagda torde framgå, att lantbruksstyrelsens chef skulle efter den nya organisationens genomförande, därest han bibehölles såsom överdirektör, komma att intaga en ställning, som icke vore fullt jämförlig med den, som tillkommer cheferna för vissa andra med lantbruksstyrelsen i nu ifrågavarande avseende jämförliga centrala ämbetsverk. Särskilt tänka vi härvid på den nyligen omorganiserade riksförsäkringsanstalten.

Uteslutande av nu antydd anledning synas sålunda starka skäl tala för att lantbruksstyrelsens chef beredes en förbättrad ämbetsställning.

Då härtill kommer, att i betraktande av lantbruksstyrelsens utomordentligt betydelsefulla och alltför krävande uppgift att främja och stödja utvecklingen av landets modernering det är av synnerlig vikt att till ämbetsverkets chef kunna förvärva en framstående och för posten väl kvalificerad person, synes det oss välbetänt, att åt lantbruksstyrelsens chef gives ställning av generaldirektör.

Beträffande storleken av det arvode, som i denna egenskap bör tillkomma honom, torde detta, i likhet med vad senast skett beträffande arvodet till generaldirektören och chefen för den år 1917 inrättade byggnadsstyrelsen, bestämmas till 11,000 kronor eller till det för generaldirektörer i gällande normalstat bestämda beloppet.»

Till ingenjörbiträden å agrikulturtekniska byrån finnes i nu gällande stat för lantbruksstyrelsen upptagen en post å 10,000 kronor, varjämte för samma ändamål å extra stat för år 1918 anvisats ett anslag till enahanda belopp. De sakkunniga hava, såsom ovan anförts, föreslagit, att i blivande stat för lantbruksstyrelsen upptages ett belopp av 15,400 kronor till anställande av två extra byråingenjörer samt till ingenjörbiträden å agrikulturtekniska byrån.

Anslag till byråingenjörer och ingenjörbiträden å agrikulturtekniska byrån.

Till andra extra biträden inom lantbruksstyrelsen än nyssnämnda ingenjörbiträden ävensom till vikariatsersättning och expenser finnes i styrelsens stat upptaget ett belopp av 19,000 kronor. Härjämte har riksdagen på framställning av Kungl. Maj:t från och med år 1916 för samma ändamål anvisat anslag å extra stat, vilka för år 1918 uppgå till sammanlagt 12,100+3,000=15,100 kronor.

Anslag till amanuenser, extra biträden, vikariatsersättning och expenser.

Nämnda i styrelsens stat upptagna belopp har under år 1916 tagits i anspråk på följande sätt:

1 kvinnligt biträde å lantbruksbyrån	1,200	
1 » » » fiskeribyran	720	
1 » » » kanslibyrån	3,000	
1 » » » »	1,800	
1 » » » »	1,400	
Övertidsarbete	3,365	11,485
Vikariatsersättning (under kanslibyråchefens semester)		312
Egentliga expenser		7,203
	Summa kronor	19,000.

Ovanberörda å extra stat anvisade belopp å 15,100 kronor hava beräknats för nedannämnda ändamål:

1 kvinnligt biträde å agrikulturtekniska byrån	1,200
1 » » » byrådirektörens avdelning	1,500
2 kvinnliga biträden å » »	2,400
Övertidsarbete å nämnda båda avdelningar	1,500
Ökade medel till egentliga expenser	2,500
Två arbetsbiträden å lantbruksbyrån (amanuenser)	6,000

Summa kronor 15,100.

De sakkunniga hava i detta ämne anfört huvudsakligen följande:

»Till anställande av agronomutbildade amanuenser torde på sätt i det föregående antytts böra beräknas ett belopp av 6,000 kronor.

I överensstämmelse med vad tidigare föreslagits bör för anställande av ett extra kvinnligt biträde beräknas ett belopp av 1,200 kronor.

För att lantbruksstyrelsen skall kunna på ett tillfredsställande sätt fylla sin viktiga uppgift, erfordras enligt vårt förmenande, att såväl ämbetsverkets chef som dess tekniska byråchefer i ganska avsevärd utsträckning företaga inspektions- och andra tjänsteresor. Med de arbetskrafter, som hittills stått styrelsen till buds, har det icke varit möjligt att i erforderlig omfattning företaga sådana resor. Med iakttagande av att i chefens frånvaro särskild vikarie såsom hittills icke skulle behöva förordnas, hava vi till gottgörelse åt de vikarier, som eljest under dylika resor måste förordnas, beräknat ett belopp av i runt tal 2,400 kronor.

För beredande av semesterledighet för befattningshavare hos styrelsen torde, i likhet med vad fallet är beträffande andra centrala ämbetsverk, böra finnas tillgång till vikariatsersättningar i allmänhet, motsvarande vederbörande befattningshavare tillkommande tjänstgöringspenningar. Beträffande de kvinnliga biträdena synes emellertid, med hänsyn till de med dessa befattningar förenade tjänstgöringspenningarnas ringa belopp, för vikarie för kvinnligt biträde i högsta grad böra beräknas 125 kronor, för biträde i mellangrad 100 kronor samt för biträde i lägsta grad 75 kronor, allt för månad, varjämte till vikarie för vaktmästare en ersättning av högst 3 kronor per dag bör avses. Nu nämnda princip har jämväl kommit till tillämpning vid beräkning av det i medicinalstyrelsens nu gällande avlöningsstat upptagna beloppet till vikariatsersättningar. Med utgångspunkt härifrån hava vi kommit till ett belopp av i runt tal 5,800 kronor.

Härjämte anse vi emellertid, att för mötande av ytterligare behov av vikariatsersättningsmedel (vid sjukdomsfall o. d.) ävensom för anlåtande vid behov av tillfälliga biträden bör avses ett belopp av 2,500 kronor.

Detta gör sammanlagt $2,400 + 5,800 + 2,500 = 10,700$ kronor, vilket belopp vi anse böra beräknas för vikariatsersättning.

Lägges det belopp av den i lantbruksstyrelsens stat upptagna anslagspost till expenser, vilket för år 1916 funnits tillgängligt för täckande av egentliga expensutgifter, eller 7,203 kronor, till det belopp å 2,500 kronor, som för vartdera av åren 1917 och 1918 för samma ändamål beviljats å extra stat utöver det i styrelsens stat upptagna anslaget, erhållas 9,703 kronor. Enligt vad vi erfarit hava de till

styrelsens förfogande sålunda ställda expensmedel redan under nuvarande förhållanden visat sig otillräckliga för ett om än så nödortfigt tillgodoseende av det oundgängligaste behovet. Visserligen hava med iakttagande av den yttersta sparsamhet därav kunnat bestridas de löpande utgifterna. Däremot hava andra hithörande behov, exempelvis underhållet av styrelsens inventarier, i icke ringa mån måst eftersättas på grund av brist på medel härtill. Under sådana omständigheter och i betraktande jämväl av att med den av oss ovan föreslagna utökningen av lantbruksstyrelsens ordinarie personal torde följa ett ej oväsentligt vidgat behov av expensmedel, hava vi icke ansett oss kunna ifrågasätta de egentliga expensmedlens beräkning i den nya staten till lägre belopp än 15,000 kronor.

Enligt de antydda beräkningarna skulle alltså erfordras

till amanuenser	kronor	6,000:—
» extra biträde	»	1,200:—
» vikariatsersättningar	»	10,700:—
» expenser	»	15,000:—

Summa kronor 32,900:—,

vilken summa torde böra avrundas till 33,000 kronor.»

Den i det föregående omförmälda extra kvinnliga biträdesbefattningen å kanslibyrån, med vilken enligt lantbruksstyrelsens beslut för närvarande är förenat ett årligt arvode av 3,000 kronor, har allt sedan lantbruksstyrelsens inrättande eller i icke mindre än 27 år innehafts av fröken Anna Vestin. Detta biträde har under sin långvariga tjänst inom ämbetsverket utfört ett synnerligen förtjänstfullt och träget arbete.

Övergångs-
förhållanden.

Därest, såsom de sakkunniga ansåge, bemälda biträde uppflyttades i högsta kvinnliga biträdesgraden å ordinarie stat, skulle, även om hon genast tillerkändes två ålderstillägg, hennes avlöning icke komma att uppgå till högre belopp än 2,400 kronor.

De sakkunniga hava under sådana förhållanden ansett billigheten kräva, att ifrågavarande biträde hölles skadeslöst för den nedsättning i hennes fasta avlöningsförmåner, som skulle bliva en följd av befattningens uppförande å ordinarie stat, så mycket mer som hennes nuvarande inkomster i lantbruksstyrelsen, övertidsarbete inberäknat, uppgått till icke mindre än omkring 4,000 kronor.

På grund härav hava de sakkunniga ansett skäligt, att bemälda biträde, under förutsättning att hon antoges till biträde å den nya staten, måtte tillerkännas ett personligt avlöningstillägg till sådant belopp, att hennes sammanlagda ordinarie avlöning uppginge till 3,000 kronor. För sådant ändamål hava de i förslag till övergångsstat upptagit ett belopp av 600 kronor.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle för lantbruksstyrelsen komma att gälla följande ordinarie stat och övergångsstat:

De sakkunni-
gas förslag
till stater.

A. Ordinarie stat.

Avlöning	Lön	Tjänstgöringspennin- gar	Orts- tillägg	Summa	Anmärkning
Generaldirektören och chefen	7,000	3,000	1,000	11,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 byråchefer	15,000	7,500	1,800	24,300	
1 byrådirektör	3,600	1,800	400	5,800	
1 byrådirektör	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 1:e byråingenjör	3,600	1,800	400	5,800	
1 1:e byråingenjör	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 sekreterare	3,600	1,800	400	5,800	
1 byråassistent	2,200	1,500	300	4,000	
1 byråassistent	2,200	1,500	300	4,000	
1 kvinnligt biträde i tredje lönegraden	1,100	750	150	2,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
2 kvinnliga biträden i tredje lönegraden	2,200	1,500	300	4,000	
1 kvinnligt biträde i andra lönegraden	900	550	150	1,600	
5 kvinnliga biträden i andra lönegraden	4,500	2,750	750	8,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor. Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 kvinnligt biträde i första lönegraden	700	350	150	1,200	
1 kvinnligt biträde i första lönegraden	700	350	150	1,200	
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	
Till arvoden åt två extra byråingenjörer samt till ingenjörsbiträden å agrikulturtekniska byrån	—	—	—	15,400	
Till amanuenser, extra biträden, vikariatsersättning och expenser.....	—	—	—	33,000	
Summa kronor	—	—	—	150,700	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

B. Övergångsstat.

	Kronor
Till personligt avlöningstillägg åt biträdet Anna Vestin	600
	600

Villkoren för åtnjutande av de i ovannämnda statförslag upptagna avlöningsförmåner hava de sakkunniga ansett böra fastställas i huvudsaklig anslutning till vad 1917 års riksdag i sådant avseende beslutat i fråga om befattningarna i byggnadsstyrelsen.

Till mig har därefter från de sakkunniga ingivits en den 24 januari 1918 dagtecknad, så lydande skrift:

Ang. byrådirektören & fiskeribyrån.

»Efter övervägande av de åtgärder, som lämpligen borde vidtagas för åstadkommande av en önskvärd förstärkning av fiskeribyråns inom lantbruksstyrelsen personal, i syfte att åt vardera av fiskerinäringens båda huvudgrenar, saltvattens- och färskvattensfisket, förvärva sin särskilda målsman, hava vi i avgivet betänkande funnit oss böra föreslå uppförande i lantbruksstyrelsens stat av en byrådirektörstjänst i andra normalgraden. Under den prövning, som föregick nämnda förslags framställande, framkommo vissa betänkligheter med hänsyn till möjligheten att för nämnda befattning kunna förvärva en person med de höga kvalifikationer, varförutan ändamålet med tjänstens upprättande icke ansågs kunna uppnås. Det kunde nämligen icke förbises, att den grupp befattningshavare, ur vilken i främsta rummet byråchef- och byrådirektörstjänsterna tänkas rekryterade, nämligen fiskerintendenterna, genom den samtidigt förordade löneregleringen föreslogs till erhållande av en lön, som skulle endast med ett ortstillägget motsvarande belopp understiga den byrådirektören tillkommande. Under sådana förhållanden torde man icke kunna undgå att hysa farhågor för, att en fiskerintendent skall befinnas ovillig att fränträda sin innehavda befattning för att ägna sig åt den i verkligheten icke bättre avlönade tjänsten inom styrelsen. Då vi på i betänkandet närmare angivna skäl icke funnit oss kunna tillstyrka uppförandet i styrelsens stat av ännu en byråchefstjänst med fiskerinäringen som verksamhetsområde och icke heller ansett det möjligt att åt den föreslagna befattningen giva karaktär av sådan utom de för de centrala verken fastställda normalgraderna, hava vi icke kunnat se någon tänkbar utväg att undanröja de säkerligen med rätta befarade rekryteringssvårigheterna.

I årets statsverksproposition hava vi emellertid funnit, att herr statsrådet under nionde huvudtiteln (punkt 97) beträffande statens meteorologisk-hydrografiska anstalt såsom en lämplig väg att undgå liknande svårigheter beträffande ifrågasatt verk föreslagit, att åt byrådirektörer där giva en avlöning, motsvarande den för byrådirektörer i patent- och registreringsverket bestämda och i föl beträffande en byrådirektörsbefattning å extra stat i lantmäteristyrelsen analogivis tillämpade. Avlöningen skulle på så sätt komma att uppgå till 6,800 kronor, därav 4,200 kronor i lön, 2,000 kronor i tjänstgöringspenningar och 600 kronor i ortstillägg, vartill kan efter fem år komma ett ålderstillägg å 600 kronor. Vidare borde till byrådirektör utnämnd andragradstjänsteman erhålla rätt för ålderstilläggs erhållande tillgodoräkna sig tid över tio år i andragradstjänsten.

Då det synes oss uppenbart, att en åtgärd av denna art skulle vara ägnad att helt undanröja de av oss hysta farhågorna beträffande rekryteringen av den ifrågasatta byrådirektörstjänsten å fiskeribyrån, hava vi velat i det nya läge, frågan genom herr statsrådets ovan omförmälda ståndpunktstagande erhållit, rikta upp-

märksamheten å förhållandet, i förhoppning att herr statsrådet vid prövning av vårt tidigare avgivna förslag ville taga under särskilt övervägande, huruvida icke åt den föreslagna byrådirektörstjänsten skulle kunna givas samma avlöning, som nu förordats böra utgå till byrådirektörerna i meteorologisk-hydrografiska anstalten.

Den omständigheten, att nu ifrågavarande byrådirektör därigenom skulle komma att i avlöningshänseende bliva gynnsammare ställd än övriga styrelsens motsvarande befattningshavare, synes oss icke böra få utgöra hinder för vidtagande av berörda anordning. De uppställda kompetenskraven överstiga avgjort dem, som torde ifrågakomma för den endast agronomutbildade och icke specialiserade tjänstemannen å lantbruksbyrån, vartill kommer som ett ytterligare skäl, att innehavaren av den föreslagna byrådirektörsbefattningen å fiskeribyran jämväl genom sin verksamhet i högre grad än den till lantbruksbyrån knutne är avsedd att bliva en mera självständig målsman inom styrelsen för den av honom företrädda huvudgrenen.»

Statskonsulenter.

Framställningar från samtliga statskonsulenter.

I en till lantbruksstyrelsen ingiven skrift den 18 juni 1913 hava de nuvarande innehavarna av statskonsulentbefattningarna i boskapskötsel Josef Ekelund, i mejerihushållning Gustaf Liljhagen, i svinskötsel Nils Landberg, för det mindre jordbruket August Östergren och i fröodling Anders Elofson, gjort framställning om beredande av höjning i till dem utgående avlöning och resekostnadsersättning. Angående deras nuvarande förmåner i nämnda hänseenden har här förut lämnats uppgift vid behandlingen av frågan om statskonsulenternas anlitage inom lantbruksstyrelsen. I nämnda framställning framhölls svårigheten för statskonsulenterna att av lönen vinna skälig utkomst för sig och sina familjer samt deras mångsidiga arbete, som krävde speciell utbildning. Vidare anfördes, att förflyttandet från tjänster hos enskilda eller hushållningssällskapen till statskonsulentbefattning borde vara en befordran, men att detta icke nu vore fallet i ekonomiskt hänseende. Många länskonsulenter vore högre avlönade och hade tillfälle till arvoden för särskilda arbeten. Statskonsulenterna syntes närmast jämförliga med föreståndarna vid centralanstalten för försöksväsendet på jordbruksområdet, vilka hade professors avlöning. Reseersättningen enligt fjärde klassen vore så låg, att den menligt inverkade på tjänsterna, helst konsulenternas arbete till dryg del bestode i resor, vilka omfattade längre tid och utsträcktes över hela landet. Sådana resor krävde dyrbarare utrustning och nödvändiggjorde förhyrande av nattlogi, merendels i städerna, där prisen vore höga. Ledamöter i premieringsnämnd, vilka statskonsulenterna å tjänstens vägnar medföljde å deras förrättningsresor, reste efter tredje klassen.

I skrivelse den 27 juli 1913 hemställde statskonsulenten Östergren, att befattningen såsom statskonsulent för det mindre jordbruket måtte uppföras å ordinarie stat.

Lantbruksstyrelsen överlämnade med skrivelse den 10 oktober 1913 dessa framställningar och hemställde därvid, att avlöningen till de tre ordinarie statskonsulenterna i boskapsskötsel, i mejerihushållning och i svinskötsel måtte höjas till 5,800 kronor, om bostadsorten vore Stockholm, men eljest till 5,400 kronor; att enahanda avlöning måtte å extra stat anvisas åt statskonsulenterna för det mindre jordbruket och i fröodling; samt att reseersättningen måtte utgå efter tredje klassen i rese-reglementet.

*Lantbruks-
styrelsen
10/10 1913.*

I detta sammanhang bör omförmälas en uppkommen fråga om förändring av den nuvarande befattningen såsom undervisare i fårskötsel och ullkultur.

*Statskonsu-
lent i får-
skötsel.*

Uti skrivelse den 10 maj 1915 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa undersökning rörande möjligheterna att verksamt befärma fårskötseln inom landet, särskilt med hänsyn till ökad och förbättrad produktion av ull och dennas användning i svensk industri, samt vidtaga de åtgärder, som i anledning av en sådan undersökning kunde prövas lämpliga.

Sedan kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen anbefallts att gemensamt häröver avgiva utlåtande samt lantbruksstyrelsen erhållit bemyndigande att för frågans närmare utredning tillkalla sakkunniga, avgåvo dessa sakkunniga den 10 oktober 1916 betänkande, varefter kommerskollegiet och lantbruksstyrelsen den 14 mars 1917 avläto skrivelse angående åtgärder för åstadkommande av en förbättrad och ökad ullproduktion, vilken framställning föranledde proposition till 1917 års riksdag, som biföll densamma.

I betänkandet hade emellertid de sakkunniga bland annat föreslagit inrättandet av en statskonsulentbefattning i fårskötsel, vilken fråga icke föranledde något förslag i nyssnämnda proposition. Lantbruksstyrelsen har nu i skrivelse den 3 oktober 1917 underställt denna fråga Kungl. Maj:ts prövning och torde ur styrelsens skrivelse följande böra återgivas:

»Ända sedan år 1831 har det funnits en av staten anställd undervisare i fårskötsel, på grund av nådiga brevet den 15 juni 1877 antagen medelst kontrakt tillsvidare med sex månaders uppsägning. Denne undervisares avlöningsförmåner äro enligt nådiga brevet den 29 maj 1874 av samma års riksdag fastställda att

*Lantbruks-
styrelsen 3/10
1917.*

utgå med 2,000 kronor i första lönegraden, vilken avlöning får efter innehavarens av sådan beställning väl vitsordade tjänstgöring under en tid av 5 år, räknad från och med året näst efter det, då han blivit antagen, ökas med 500 kronor och således årligen utgå med 2,500 kronor, vidare efter 5 års sådan tjänstgöring höjas till 3,000 kronor och slutligen efter 5 års sådan tjänstgöring höjas till 3,500 kronor. Enligt nådiga brevet den 2 juni 1876 äger undervisaren rätt till pension efter de grunder, som i sådant hänseende då voro för civila ämbets- och tjänstemän i allmänhet stadgade, och är sålunda berättigad och skyldig att vid 70 års ålder avgå från tjänsten, dock med rätt för vederbörande, vilken det tillkommer att entledigandet meddela. låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade prövas kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och han finnes villig att i densamma kvarstå. Rese- och traktamentsersättning utgår till undervisaren enligt fjärde klassen i gällande resereglemente. — — —. Då den nuvarande undervisaren, som är född 1843 och således uppnått en ålder av 74 år, erhållit lantbruksstyrelsens tillstånd att kvarstå i tjänsten tillsvidare intill den 1 juli 1918, kan han även utan ansökning när som helst överflyttas på indragningsstat.

Vidkommande behovet av anställande av en statskonsulent anser sig lantbruksstyrelsen kunna hänvisa till den utredning, vilken av förbemälda sakkunniga åvägabragts angående fårskötselns ställning till det nutida jordbruket och som leder till det uttalandet av de sakkunniga, att alla anledningar synas föreligga att för framtiden ullpris och köttpris skola bliva sådana, att fårskötseln i landet, rätt bedriven och av det allmänna på lämpligt sätt befrämjad, skall bliva ekonomiskt lönande.

I likhet med de sakkunniga finner lantbruksstyrelsen den särställning den nuvarande undervisaren i fårskötsel intager gent emot de övriga statskonsulenterna i husdjursskötselns andra grenar icke vara på giltiga skäl grundad, utan att en omläggning av befattningen till mera överensstämmelse med dessa är önskvärd. Detta gäller med hänsyn till såväl skyldigheter som avlöningsförmåner.

Vad skyldigheterna beträffar, så borde dessa, vad angår statskonsulenten i fårskötsel, vara i huvudsak desamma som de, vilka beträffande andra grenar av husdjursskötseln enligt gällande reglemente tillhöra de för dessa anställda statskonsulenterna, d. v. s. i huvudsak att biträda lantbruksstyrelsen med begärda utredningar samt att på rekvisition tillhandagå allmänheten med råd och upplysningar. Särskilt bör framhållas, att, på sätt de sakkunniga anfört, den blivande statskonsulenten i fårskötsel bör äga kompetens, förutom i övriga till befattningen självskrivet hörande grenar av fårskötseln, jämväl i fråga om ullbedömning, ullsortering och marknadsfordringarna å ull, samt att han även i alla dessa avseenden bör äga erforderlig utbildning.»

Lantbruksstyrelsen har hemställt, att till avlöning åt en statskonsulent i fårskötsel måtte å ordinarie stat uppföras anslag till enahanda belopp, som styrelsen förut föreslagit för de ordinarie statskonsulenterna.

De sakkunnigas yttrande och förslag.

De sakkunniga, som haft att utreda frågan om lantbruksstyrelsens omorganisation m. m., hava i fråga om statskonsulenternas ställning och avlöning m. m. först erinrat om sitt förut återgivna uttalande, att statskonsulenten för det mindre jordbruket antoges vara avsedd att i någon

form övertlyttas till en blivande institution för handläggning av egna-hemsärendena, vadan de sakkunniga icke ansåge sig böra göra något uttalande beträffande dennes ställning. De hava vidare anfört huvudsakligen följande:

»Beträffande statskonsulenten i fröodling föreligger visserligen icke någon framställning om denna befattnings uppförande såsom ordinarie. Vi hava emellertid det oaktat ansett oss böra till prövning upptaga denna fråga. Vid en närmare undersökning av denne statskonsulents verksamhet under de gångna åren (befattningen tillkom år 1912) hava vi nämligen funnit, att densamma torde vara stadd i en ständigt stegrad utveckling. Av allmänheten har statskonsulenten i fröodling allt mer och mer anlitats. Även lantbruksstyrelsen har i stor utsträckning använt hans biträde för utredningar rörande åtgärder till fröodlingens främjande, varförutom befattningshavaren i fråga genom på eget initiativ igångsatta försök och utredningar lyckats komma till för särskilt vallodlingen i vårt land i ekonomiskt avseende synnerligen värdefulla resultat.

Behovet av ifrågavarande befattning har sålunda visat sig vara av så stadigvarande natur, att redan i denna omständighet grundad anledning synes föreligga att uppföra avlöningen till innehavaren av densamma på ordinarie stat.

Då därtill ytterligare kommer, att med det växande intresse, varmed beteskulturen omfattas av landets jordbrukare, det synes vara av vikt, att en alltmer planmässig ledning från statens sida kommer denna för jordbrukets framgångsrika bedrivande synnerligen viktiga odling till del, något som väsentligt underlättas genom tillgång på omförmälde statskonsulent, anse vi, att största möjliga säkerhet bör beredas därför, att man icke endast vid befattningen må kunna behålla en duglig och för densamma fullt kompetent innehavare utan ock må kunna påräkna kompetent sökande, då befattningen en gång bliver ledig. Därför kräves emellertid enligt vår uppfattning med nödvändighet, utom att med befattningen förenas skäligen avlöningsförmåner, att den osäkerhet undanröjes, som alltid i viss mån måste vara förbunden med innehavandet av en på extra stat uppförd befattning.

Några delade meningar torde näppeligen råda därom, att statskonsulenternas nuvarande löneförmåner äro alltför knappt tillmätta. Dessa befattningshavare äro nämligen för närvarande i avlöningshänseende icke ens fullt jämställda med tjänstemän i den s. k. första normalgraden. Begynnelseavlöningen är visserligen densamma. men slutlönen är 500 kronor högre för sistnämnda tjänstemän. I betraktande särskilt av de kvalifikationer, som med hänsyn till de statskonsulenterna åliggande uppgifter givetvis måste ställas på en dylik befattningshavare, synas starka skäl tala för att såväl å ordinarie som å extra stat uppförda statskonsulenter uppflyttas till ställning lika med andra gradens tjänstemän. Härmed skulle just följa de avlöningsförmåner, som lantbruksstyrelsen, på sätt ovan nämnts, ifrågasatt för dessa befattningshavare.

Beträffande frågan om rätt för statskonsulent att för erhållande av ålders-tillägg å den nya staten få tillgodoräkna sig den tid, han före den nya lönestatens trädande i tillämpning innehaft samma befattning, har lantbruksstyrelsen beträffande de ordinarie statskonsulenterna föreslagit, att sådan rätt måtte tillerkännas dem. Vi äro av samma uppfattning. Möjligen kan den åsikten här tänkas göra sig gällande, att ifrågavarande befattningshavare, med hänsyn till den för dem före-

slagna begynnelseavlönings storlek, 5,400 (5,800) kronor, i förhållande till den med statskonsulentbefattning för närvarande förenade motsvarande avlöning, 4,000 kronor, icke borde medgivas sådan rätt för ålderstilläggs erhållande som ovan sagts. Gent emot en sådan uppfattning vilja vi erinra därom, att, i samband med att instruktörerna i boskapsskötsel och mejerihushållning år 1905 uppfördes såsom statskonsulenter, lönen för dessa befattningshavare höjdes från 2,000 kronor till 4,000 kronor eller med 2,000 kronor, varvid befattningshavarna medgavs rätt att för ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig sin tjänstgöring såsom instruktörer. För övrigt må anmärkas, att de statskonsulenter, varom nu är fråga, d. v. s. de ordinarie, redan tillerkänts de två ålderstillägg, varav de enligt nu gällande stat kunna komma i åtnjutande, vadan den verkliga ökningen i dessa befattningshavares avlöningsförmåner, om de medgivas ovan föreslagna rätt för ålderstilläggs åtnjutande, uppgår till allenast 1,800 respektive 1,400 kronor, beroende på om bostadsorten är Stockholm eller icke.

Vad däremot angår de å extra stat uppförda statskonsulenterna för det mindre jordbruket och i fröodling, har det synts lantbruksstyrelsen, som om rätt att för ålderstillägg räkna sig till godo föregående innehavande av sådan tjänst icke syntes kunna medgivas dessa befattningshavare av skäl, att den föreslagna ökningen av deras avlöningsförmåner, vilka utgjorde 4,000 kronor, i allt fall genast efter den nya statens trädande i kraft bleve lika stor som den ökning, av vilken de nuvarande ordinarie statskonsulenter komma i åtnjutande. Sedan lantbruksstyrelsen avläst sin nu ifrågavarande framställning, har emellertid riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t för vart och ett av åren 1917 och 1918 beviljat nuvarande innehavarna av sistnämnda befattningar vardera ett personligt ålderstillägg av 500 kronor. I betraktande härav torde enligt vår uppfattning få anses skäligt, att nuvarande statskonsulenten i fröodling, vilken ansetts böra uppföras å ordinarie stat, berättigas att för erhållande av *ett första* ålderstillägg å den nya staten tillgodoräkna sig den tid, han redan tjänstgjort i samma befattning.

I anledning av vad statskonsulenterna i sin ovanberörda skrift anfört ifråga om de inom hushållningssällskapen anställda konsulenter i jämförelse med statskonsulenterna tillkommande förmåner, vilja vi meddela, att från de olika hushållningssällskapen i detta avseende infordrade uppgifter giva vid handen, att ingen av dessa konsulenter torde komma att, därest statskonsulenternas löneförmåner fastställas i överensstämmelse med vad vi ovan föreslagit, uppnå en i avlöningsavseende så gynnsam ställning som dessa, även om därvid tagas i betraktande resekostnadsersättning och andra ersättningar i form av särskilda arvoden för vissa arbeten, som i en del fall äro förenade med länskonsulenttjänsterna.

Rörande lantbruksstyrelsens förslag i fråga om statskonsulenternas bostadsort, så hava vi redan i fråga om organisationen av styrelsens lantbruksbyrå angivit vår ståndpunkt till detta spörsmål.

För åtnjutande av de föreslagna nya avlöningsförmånerna torde, på sätt lantbruksstyrelsen föreslagit, böra stadgas enahanda villkor, som enligt kungörelsen den 11 november 1910 gälla för statskonsulenten i svinskötsel.

Beträffande den av oss i det föregående föreslagna i viss mån förändrade tjänstgöringsskyldigheten för statskonsulenterna, torde, såsom vi jämväl vid behandlingen av detta spörsmål framhållit, bestämmelser härom böra intagas i blivande nya reglementen för ifrågavarande befattningshavare.

I anslutning till vad lantbruksstyrelsen i sin ovanberörda skrivelse den 5 juli 1915 föreslagit anse vi, att, därest tjänstgöringsskyldighet i nämnda styrelse åläggas statskonsulenterna och deras bostadsort bestämmes till Stockholm, dessa böra tillerkännas rätt att på tider, som av lantbruksstyrelsen bestämmas, årligen åtnjuta 1 1/2 månads semester.

Vidkommande frågan om statskonsulenternas rese- och traktamentsersättning, vilken för närvarande utgår enligt fjärde klassen i gällande resereglemente, har lantbruksstyrelsen av ovan angivna skäl föreslagit, att ifrågasvarande befattningshavare måtte medgivas sådan ersättning enligt tredje klassen i samma reglemente. Otvivelaktigt torde jämväl enligt vår uppfattning de av statskonsulenterna och lantbruksstyrelsen anförda jämförelserna utgöra talande skäl för en förbättring av statskonsulenternas ställning uti nu ifrågasvarande avseende. På förfrågan har emellertid från civildepartementet meddelats, att därstädes för närvarande vore under utarbetande förslag till provisorisk höjning av de i gällande resereglemente upptagna traktamentsbelopp, vilket förslag vore avsett att föreläggas nästinstundande riksdag, samt att dessutom under närmaste framtiden vore att emotse förslag till fullständig revision av samma resereglemente. Under sådana förhållanden hava vi för vår del endast ansett oss nu böra föreslå, att statskonsulenterna i ett blivande nytt resereglemente berättigas till samma rese- och traktamentsersättning som den, vilken kan komma att tillerkännas med dem jämförliga befattningshavare såsom domänintendenter, yrkesinspektörer, folkhögskolinspektören, inspektörerna för den lägre lantbruksundervisningen och för elektriska anläggningar, överassistenterna vid centralanstalten för jordbruksförsök m. fl.

Vad slutligen angår det av lantbruksstyrelsen i dess ovanberörda skrivelse den 3 oktober 1917 framställda förslaget om inrättande av en statskonsulentbefattning i fårskötsel, så äro jämväl vi av den åsikten, att den nuvarande befattningen såsom undervisare i fårskötsel, särskilt i betraktande av den utveckling, som ifrågasvarande gren av lanthushållningen kan antagas gå till mötes som en följd därav, att nästlidet års riksdag beviljat särskilt anslag för fårskötselns främjande, bör ersättas med en statskonsulent. Vi hava så mycket mindre att erinra mot en sådan anordning, som den nuvarande undervisaren i fårskötsel, vilken redan uppnått en ålder av 74 år, på sätt lantbruksstyrelsen i sin sistberörda skrivelse framhållit, när som helst kan förklaras skyldig avgå med pension. Vi hava heller intet att invända däremot, att befattningen i fråga, såsom lantbruksstyrelsen föreslagit, uppföres å ordinarie stat. Mot de för densamma ifrågasatta avlöningsförmåner eller mot de ifrågasatta villkor och bestämmelser för avlöningsförmånernas åtnjutande hava vi så mycket mindre något att erinra, som dessa stå i full överensstämmelse med vad vi i sådant avseende här ovan föreslagit beträffande de övriga statskonsulenterna. Vad vi föreslagit i fråga om de nuvarande statskonsulenternas tjänstgöringsskyldighet, bostadsort m. m., torde givetvis böra gälla jämväl statskonsulenten i fårskötsel.»

De sakkunniga hava slutligen framhållit, att vid bifall till deras förslag beträffande statskonsulenterna erfordrades en höjning i ordinarie anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar» från 755,700 kronor med 17,000 kronor till 772,700 kronor under iakttagande samtidigt dels att anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av

jordbruk och lantmannanärningar» minskades med ett belopp, motsvarande det till nuvarande undervisaren i fårskötsel under sistnämnda anslagstitel beräknade arvodet eller 2,000 kronor, dels ock att anslag å extra stat. icke längre behövde upptagas till anställande av en statskonsulent i fröodling.

Angående statskonsulenternas reseersättning har ledamoten av de sakkunniga, överdirektören Flach i avgiven reservation gjort följande uttalande:

»Såsom ett av huvudskälen för den av statskonsulenterna och lantbruksstyrelsen gjorda hemställan, att statskonsulenternas ersättning för tjänsteresor måtte utgå enligt resereglementets 3:e klass i stället för, såsom nu är fallet, enligt reglementets 4:e klass, har framhållits, att med dem jämförliga befattningshavare såsom domänintendenter, yrkesinspektörer, bergmästare, inspektörer för elektriska anläggningar och jämväl överassistenter vid centralanstalten för jordbruksförsök ansetts böra tillerkännas rese- och traktamentsersättning enligt förstnämnda klass. Detta skäl äger enligt min mening fortfarande sin fulla giltighet. Det synes mig sålunda icke vara med rättvisa och billighet överensstämmande, att, när t. ex. statskonsulenten i mejerihushållning inspekterar statens mejeriundervisningsanstalter, rese- och traktamentsersättning till honom utgår enligt resereglementets 4:e klass, medan däremot inspektörerna för den övriga lägre lantbruksundervisningen ävensom folkhögskolinspektören och folkskolöverstyrelsens inspektör vid sina inspektionsresor uppbära ersättning enligt samma reglementes 3:e klass.

Den omständigheten, att dagtraktamentet i de olika reseklasserna nu på grund av förändrade tidsförhållanden möjligen kan komma att höjas, synes mig icke utgöra skäl för att ovannämnda skillnad mellan med varandra fullt jämförliga befattningshavare fortfarande skall äga bestånd. Därtill kommer, att den nu ifrågasatta förhöjningen i traktamentsersättningen icke lär kunna betraktas såsom någon förhöjning i egentlig mening utan tillkommit uteslutande såsom en följd av rådande dyrtid och det sjunkande penningvärdet.

På grund såväl härav som av vad statskonsulenterna och lantbruksstyrelsen i övrigt i ämnet anfört — därvid jag anser mig särskilt böra framhålla betydelsen såväl för lantbruksstyrelsen som för de näringsgrenar, en var av statskonsulenterna representerar, att konsulenternas resor icke genom otillfredsställande kostnadsersättning bliva inskränkta till det minsta möjliga — får jag såsom min mening uttala, att de sakkunniga även i denna punkt bort biträda lantbruksstyrelsens förslag.»

Statens fiskeritjänstemän.

Framställningar från statens fiskeritjänstemän.

Uti en i maj 1912 dagtecknad skrivelse hava samtliga statens ordinarie fiskeritjänstemän hemställt, att lantbruksstyrelsen måtte vidtaga åtgärder för förbättrande av lönevillkoren; i en ny skrivelse i juli 1913

hava samma tjänstemän begärt, att styrelsen ville hos Kungl. Maj:t göra framställning om, att statens fast anställda fiskeritjänstemän måtte tilldelas löneförmåner motsvarande dem, som tillkomme andra normalgradens tjänstemän. Från fiskeriingenjören har till lantbruksstyrelsen ingivits en promemoria rörande det honom tillkommande arvodet. Slutligen har fiskeriintendenten i övre norra distriktet N. Rosén ingått med en framställning, att lantbruksstyrelsen ville vidtaga åtgärder i syfte att åt nämnde intendent utverka ortstillägg till lönen å 400 kronor, om han vore stationerad i Luleå, och å 300 kronor, om stationen vore Umeå.

Med anledning av nämnda framställningar har lantbruksstyrelsen i skrivelse den 10 oktober 1913 hos Kungl. Maj:t gjort framställning om förhöjning av ifrågavarande fiskeritjänstemäns löner. Till stöd för denna har anförts i huvudsak följande:

Lantbruks-
styrelsen.

Den nuvarande staten för statens fiskeriadministration godkändes av 1904 års riksdag och fastställdes av Kungl. Maj:t den 17 juni samma år. I denna stat upptogs sex fiskeriintendenter med en avlöning för en var av dem av 4,000 kronor, därav 2,500 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, en fiskeriassistent med avlöning av 3,000 kronor, därav 1,800 kronor i lön och 1,200 kronor i tjänstgöringspenningar, två fiskeristipendiater med arvode å 1,500 kronor samt en fiskeriingenjör med arvode å 2,000 kronor. För fiskeriintendenterna och fiskeriasistenten skulle lönen kunna efter fem år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.

För att kunna antagas till fiskeriassistent erfordrades jämlikt reglementet för statens fiskeriassistent den 18 november 1904 minst godkända insikter i zoologi och botanik i filosofie licentiatexamen eller ock att genom utgivna skrifter eller på annat sätt styrkt sig hava förvärvat insikter, motsvarande minst betyget godkänd i zoologi uti filosofie licentiatexamen och i botanik i filosofie kandidatexamen. Enligt reglementet för statens fiskeriintendenter den 18 november 1904 erfordrades för befordran till intendentstjänst samma teoretiska kvalifikationer, vartill komme minst fyra års tjänstgöring såsom fiskeristipendiat eller fiskeriassistent eller ock att annorledes hava förvärvat omfattande praktisk erfarenhet i de ämnen, som tillhörde fiskeriintendentens verksamhetsområde.

Lantbruksstyrelsen har vidare erinrat därom, att de kompetensfordringar, som sålunda stadgats för befordran till fiskeriintendent och fiskeriassistent, närmast kunde jämföras med dem, som uppställts för befordran till lektorstjänst vid de högre allmänna läroverken samt för tjänstemän vid meteorologiska centralanstalten. Mot dessa nära sammanfallande kompetenskrav svarade emellertid skäligen olika löneförmåner. Fiskeriintendenterna åtnjote visserligen samma begynnelselön som lektorer men alltså två ålderstillägg å 500 kronor mot fyra för lektorerna, vadan avlöningen i högsta lönegraden för fiskeriintendent med 1,000 kronor understeg lektors. Alldeles analogt vore förhållandet med fiskeriassistenten, som beträffande begynnelselönen jämföras med adjunkterna vid de allmänna läroverken; medan dessa åtnjote fyra ålderstillägg å 500 kronor, uppbure assistenten endast två, varigenom högsta avlöningen sålunda vore 1,000 kronor lägre än adjunktens.

Ännu ogynnsammare utfölle jämförelsen mellan fiskeritjänstemännens och de till meteorologiska centralanstalten knutna tjänstemännen, vilka vid 1913 års riksdag beviljats avlöningsförmåner, motsvarande andra normalgradens.

Fiskeritjänstemännen hade därjämte i sin skrivelse framhållit, att de endast i ringa mån hade tillfälle till extra inkomster, varför de vore hänvisade att uteslutande eller nästan uteslutande leva på den avlöning, som de erhöle av staten.

Lantbruksstyrelsen har i fortsättningen betonat, att fiskeritjänstemännens verksamhet för att bliva praktiskt fruktbärande förutsatte fortsatt vetenskapligt arbete. Deras undersökningar krävde instrument, reagentier och litteratur, för vilka utgifter endast till en ringa del ersättning utginge av staten eller vederbörande rekvisitent. Därtill komme, att telefon svårigen kunde undvaras, om förbindelsen med allmänheten icke skulle onödigtvis försvåras, samt att kontorsrekvisita, utrustning för resor o. dyl. droge ej ringa kostnader, vartill hänsyn vid lönebeloppens fixerande måste tagas.

På dessa grunder har lantbruksstyrelsen hävdad, att det, för att även framdeles dugande krafter måtte kunna påräknas för fiskeridistributionen, vore nödvändigt att förbättra fiskeritjänstemännens lönevillkor.

Därvid borde enligt styrelsens uppfattning den hittillsvarande skillnaden i lön mellan fiskeriasistent och fiskeriintendent allt fortfarande bibehållas, dels på grund av den förra tjänstens karaktär av övergångsbefattning, dels med hänsyn därtill, att för befordran till densamma icke hittills erfordrats någon praktisk utbildning.

Vidkommande lönebeloppens storlek har styrelsen föreslagit, att fiskeriintendenterna måtte jämföras med tjänstemän i andra och fiskeriasistenterna med sådana i första normalgraden, varvid tillika framhållits, att nuvarande innehavare av ifrågasvarande tjänster borde för ålderstilläggs erhållande efter Kungl. Maj:ts beprövande få tillgodoräkna sig den tid, de innehåft sina befattningar.

Beträffande slutligen den av intendenten Rosén gjorda framställningen om ortstillägg har lantbruksstyrelsen förordat densamma.

I fråga om fiskeriingenjören hänvisar lantbruksstyrelsen till den av denne ingivna promemorian, vari framhållits, att med befattningen icke kunnat förenas någon annan ordinarie befattning vare sig i stat, stad, kommun eller enskilt företag. Den för uppehållet nödvändiga inkomsten utöver lönen samt de tjänsten följande extrainkomsterna för ritningars uppgörande hade sålunda fiskeriingenjören varit hänvisad förskaffa sig genom arbeten av tillfällig art såsom konsulterande ingenjör. Fiskeriingenjören hade av detta skäl måst vara bosatt i huvudstaden. Med tanke på de avlöningsförmåner, som för arbete av här ifrågasvarande betydelse komme andra väg- och vattenbyggnadsingenjörer till del, ville fiskeriingenjören göra gällande, att arvodet för det hittillsvarande arbetet måste anses alldeles för lågt. Fiskeriingenjören framhåller vidare, att den ifrågasatta effektivare inspektionen av fiskvägar samt det nya dikningslagsförslagets antagande torde komma att medföra ett avsevärt ökat inspektionsarbete av reningsanordningar vid olika anläggningar, varigenom möjligheterna till utövande av annan verksamhet inskränktes och således inkomsterna komme att reduceras i den mån arbetet i tjänsten ökades. I detta sammanhang anföres därjämte, att ersättningen för inspektionsresor, för närvarande utgående efter 4:de klass, endast nått och jämt täckte reskostnaderna. Slutligen framhålls, att de med tjänsten förenade extrainkomsterna för ritningar etc. vore mycket varierande efter byggnadsverksamheten i landet, att med tjänsten icke vore förenad pen-

sion eller ålderstillägg samt att tjänsten icke i och för sig ledde till någon högre befattning. På anförda grunder anhölle fiskeriingenjören, att arvodet måtte höjas till 4,000 kronor.

I anledning av denna fiskeriingenjörens framställning har lantbruksstyrelsen uttalat, att vid tjänstens inrättande icke förelåg någon erfarenhet beträffande den omfattning, som verksamheten skulle komma att erhålla. Befattningen kom därför icke att i lönehänseende likställas med övriga i staten upptagna befattningar, för vilka avlöningen utgick såsom lön med tjänstgöringspenningar utan endast såsom arvode, vilket, oaktat de uppställda höga kompetensfordringarna, bestämdes till allena 2,000 kronor. Under de år, som förflutit, sedan tjänsten besatts, hade det enligt styrelsens åsikt framgått, att fiskeriingenjören hade en synnerligen viktig uppgift att fylla och att hans fackkunskaper och skicklighet måst tagas i anspråk för tjänsten långa tider varje år. Då det vidare för framtiden visat sig vara nödvändigt att anordna en mera omfattande inspektion av fiskvägar m. m. än hittills, vilken lämpligast borde tillkomma fiskeriingenjören eller i en del fall fiskeriintendenten med biträde av fiskeriingenjören, komme dennes tid att framdeles i än högre grad upptagas av tjänstegöromål, varigenom möjligheterna till enskild förtjänst komme att minskas. Enligt styrelsens mening kunde det vid sådant förhållande ifrågasättas, om det icke vore riktigast att uppföra befattningen med lön och tjänstgöringspenningar. Men, då avlöningen för en på detta sätt anställd fiskeriingenjör måste bestämmas så hög, att det för staten bleve fördelaktigare att bibehålla befattningen såsom arvodestjänst med ökat arvode i anseende till den skicklighet, som måste krävas hos innehavaren av fiskeriingenjörsbefattningen, ansåg styrelsen, att fiskeriingenjörens arvode på anförda skäl borde höjas från 2,000 till 4,000 kronor.

I samband med denna framställning om höjda löneförmåner åt de ordinarie fiskeritjänstemännen har lantbruksstyrelsen ansett sig böra framhålla önskvärdheten av en förändring i fiskeristipendiatinstitutionen, som jämväl skulle påkalla ändringar i staten för statens fiskeridministration. Då emellertid de sakkunniga, som haft dessa frågor under utredning, av skäl som synas mig giltiga, ansett sig icke kunna för närvarande förorda dessa förslag, torde någon redogörelse för denna del av ärendet nu icke behöva lämnas.

Angående
fiskeristipen-
diatinstitu-
tionen.

Beträffande statens fiskeri tjänstemän i övrigt hava lantbruksstyrelse-sakkunniga anført väsentligen följande:

De sakkunni-
gas yttrande
och förslag.

»Innan vi funnit oss kunna taga ståndpunkt till de föreliggande lönefrågorna, hava vi i främsta rummet ansett oss böra allsidigt och ingående undersöka och pröva det uppslag till en förändrad organisation av fiskeridministrationen, som framkommit i de vid 1916 års riksdag väckta motionerna, vilka resulterat i riksdagens skrivelse den 7 juni 1916 med begäran 'att Kungl. Maj:t i samband med utredningen angående inrättande av en statens fiskeriundersökningsanstalt jämväl måtte föranstalta om utredning rörande en omorganisation av fiskeridministrationen i riket'. Såsom i det föregående under 'Fiskeribyrån' framhållits har därvid tanken hos motionärerna närmast varit att genom upphävande av distriktsindelningen och centralisation av

administrationen undanröja bestående och jämväl av jordbruksutskottet i dess utlåfande vitsordade 'olägenheter, förenade med den nuvarande organisationen.' — — —

Ehuru, som redan nämnts, vi icke hunnit slutföra vårt uppdrag i den del, som gäller förslag om upprättande av en statens fiskeriundersökningsanstalt och därav eventuellt betingade förändringar i den lokala fiskeridadministrationen, ha vi likväl vid prövningen av nu ifrågavarande lönespörsmål funnit oss nödsakade att i första hand klargöra, om och i vad mån ett fortsatt behov av de nu förefintliga vetenskapligt utbildade krafterna inom fiskeridadministrationen även med en i antydd riktning förändrad organisationsform skulle föreligga.

Därvid torde till en början böra erinras om, att av de från hushållningssällskap, landsting och Kungl. Maj:ts befallningshavande i rikets samtliga län inkomna yttranden otvetydigt framgår, att någon väsentlig omläggning av fiskeriintendenternas nuvarande verksamhetsområden icke syntes det övervägande flertalet av dessa sammanslutningar och myndigheter önskvärd eller nyttig. — — —. Från de flesta håll har kravet på bibehållande ute i orterna av vetenskapligt kvalificerade tjänstemän med auktoritet hos befolkningen med styrka gjort sig hört, delvis, såsom särskilt av uttalandena från Värmland framgår, med hänsyn till nödvändigheten av att vid konflikter mellan industri- och fiskeriintresset äga tillgång till en med auktoritet utrustad tjänsteman för det senares effektiva tillvaratagande. — — —.

För att erhålla en klar uppfattning av de nuvarande fiskeritjänstemännens ställning till ifrågavarande grundläggande spörsmål hava vi med Kungl. Maj:ts medgivande haft muntliga överläggningar med samtliga intendentur med undantag för den i nedre norra distriktet, som av tjänsteresa varit förhindrad tillstädeskomma, samt fiskeriassistenten. Därvid framgick det, att samtliga, med undantag för fiskerintendenten Andersson, och således även de, som tidigare varit målsmän för en motsatt åskådning, numera voro stadgade i uppfattningen av omöjligheten uti att ersätta intendenterna med praktiskt administrativa tjänstemän ute i orterna i sammanhang med de vetenskapliga krafternas koncentrerings till en central anstalt.

De sakkunniga hava i detta sammanhang upptagit till närmare prövning arten av de mångahanda olikartade göromål, som nu åligga fiskeriintendenterna. ävensom övervägt, i vilken utsträckning dessa göromål med fördel skulle kunna uppdelas på de föreslagna lokala tjänstemännen med övervägande praktisk utbildning samt den vetenskapliga centralanstalten. Därvid har det framgått, att ärenden av sådan till synes övervägande praktisk innebörd som gemensamhetsfiskefrågor, verkställande av undersökningar för och uppgörande av förslag till lokala fiskeristadgar, undersökningar i samband med inplanteringar av olika fiskslag i vattendrag, prövning av åtgärder till fiskets skydd vid vattendragens exploatering av industrien vore av den art, att de som regel förutsatte ett vetenskapligt skolat omdöme. Under sådana omständigheter har det icke syntes genomförbart att så uppdelas de nu fiskeriintendenterna ävilande göromålen, att en del överflyttades å de föreslagna praktiskt utbildade tjänstemännen av lägre kompetens, medan andra åter övertoges av centralanstaltens tjänstemän. Vid detta förhållande, och med hänvisning till vad som vid frågans förberedande behandling anförts i de inkomna yttrandena ha vi funnit oss för vår del, oberoende av tidigare hysta uppfattningar, icke kunna förorda ett upphävande av distriktsindelningen på sätt och villkor, som ovan angivits.

Detta utesluter emellertid icke, att vi i samband med det förslag till fiskeriundersökningsanstalt, som är under utarbetande och som i sinom tid skall fram-

ställas, kunna komma att finna en ändamålsenligare uppdelning av de nuvarande sex distrikten önskvärd, i syfte att därigenom undanröja en del av de olägenheter, som otvivelaktigt måste anses vidlåda den nuvarande organisationen.

Vi vilja sålunda genom framläggande av detta resultat av den företagna prövningen av alla hithörande spörsmål framhålla, att man enligt vår bestämda åsikt även i framtiden måste räkna med vetenskapligt skolade krafter av de nuvarandes kvalifikationer såsom ledare av distriktens fiskeriverksamhet och att således ur denna synpunkt hinder icke möta för ett omedelbart avgörande av dessa tjänstemäns sedan länge ifrågasatta och endast av den svävande organisationsfrågan fördröjda löneroglering. Emellertid vilja vi med hänsyn till ovannämnda riksdagskrivelses tillkomst uttala, att verkställda undersökningar givit vid handen, att man, även om skäl förelegat att frångå den 1904 införda decentralisationsgrundsatsen, likväl skulle haft behov av minst ett motsvarande antal vetenskapligt skolade tjänstemän med intendenternas kvalifikationer för den centrala anstaltens verksamhet och att således en löneroglerings gemomförande redan vid nästkommande års riksdag icke på något sätt kan vara ägnad att på förhand binda riksdagen för någon bestämd organisationsform. — — —.

Nu gällande stat för statens fiskeriadministration har följande utseende:

	Lön	Tjänstgöringspennin-gar	Summa	Anmärkingar
1 fiskeriintendent	2,500	1,500	4,000	} Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
5 fiskeriintendenter	12,500	7,500	20,000	
1 fiskerassistensent	1,800	1,200	3,000	
2 fiskeristipendiater, arvoden	—	—	3,000	
1 fiskeriingenjör, arvode	—	—	2,000	
Summa avlöning kronor	—	—	32,000	

Mot den av lantbruksstyrelsen avgivna motiveringen för förhöjning av fiskerintendenternas löner läser icke vara något väsentligt att erinra. Man torde med fog kunna göra gällande, att, om ock de teoretiska minimikrav, som föreskrivas i instruktionen av 18 november 1904, ej fullt nå upp till dem, som stadgats för befordran till lektor, de nuvarande fiskerintendenterna i realiteten uppfylla dessa kompetensfordringar, vartill kommer en något längre praktisk utbildningstid. Nu äro emellertid lektorstjänsterna liksom samtliga lärarbefattningar vid statens allmänna läroverk just ifrågasatta till ny löneroglering, som förväntas komma att framläggas för instundande riksdag, varigenom den sistlidet år beviljade provisoriska regleringen, som tilldelade lektorer i första lönegraden ett lönetillägg å 700 kronor, skall ersättas av en definitiv.

Om ock sålunda närmare hållpunkter för en jämförelse härutinnan icke nu föreligga, är det dock ostridigt, att fiskerintendenterna i lönehänseende redan genom den nämnda tillfälliga löneförbättringen blivit satta ytterligare i efterhand. Då det

emellertid enligt vår mening är oundgängligen nödvändigt, att en omedelbar förbättring av fiskeritjänstemännens löner vidtages, om icke rekryteringen skall försvåras eller rent av omöjliggöras i konkurrensen med bättre avlönade statsbefattningar med motsvarande kvalifikationer, ha vi vid fixeringen av de lönebelopp, som härvid synts skäligen, ansett oss berättigade utgå från dels de lönesatser, som fastställts för tjänstemännen vid meteorologiska centralanstalten och geologiska undersökningen, dels från de under lantbruksstyrelsen sorterande statskonsulenter, vilkas avlöningsförmåner behandlas på annat ställe i detta betänkande.

Av dessa skäl anse vi, att en reglering av fiskeriintendenternas löner till det belopp, som nu tillkommer tjänstemän i andra normalgraden, bör komma till stånd, vadan avlöningen därefter skulle komma att utgå med 3,600 kronor i lön, 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar, eller tillsammans en begynnelselönen av 5,400 kronor, vartill komma två ålderstillägg av 500 kronor efter respektive 5 och 10 års tjänst.

I samband härmed ha vi funnit skäligt föreslå, att nuvarande innehavare av fiskeriintendent-befattningar såsom även i det föregående föreslagits beträffande de ordinarie statskonsulenterna skola äga att efter Kungl. Maj:ts beprövande för åtnjutande av de med den förhöjda lönen förenade ålderstillägg räkna sig till godo den tid, de före den nya statens ikraftträdande innehåft sina nuvarande befattningar.

Samtidigt anse vi oss likaledes, med hänvisning till vad ovan sagts rörande den lokala fiskeriadministrationens framtida gestaltning, böra framhålla, att såsom villkor för den förhöjda lörens åtnjutande bör ingå en uttrycklig skyldighet för fiskeriintendenterna att ikläda sig den jämkning i åligganden eller förändring i tjänstgöring, som kunna bliva en följd ej mindre av en förändrad distriktsindelning än även av en blivande omorganisation eller centralisering av fiskeriadministrationen.

I reseersättningshänseende böra fiskeriintendenter och fiskeriingenjören likställas med statskonsulenter och hänvisa vi till vad här ovan sagts angående deras reseersättning.

Vidkommande vidare det av lantbruksstyrelsen förordade dyrortstillägget till fiskeriintendenten i övre norra distriktet finna vi de åberopade skälen och jämförelserna talande och anse oss därför böra föreslå, att för denne befattningshavare i staten uppföres såsom ortstillägg ett belopp till storleken motsvarande det för övriga jämförliga tjänstemän utgående å den ort, där ifrågavarande fiskeriintendent är stationerad. Härutinnan torde de jämlikt beslut av 1917 års riksdag inrättade länsassessorstjänsterna närmast ifrågakomma för jämförelse. Då länsassessorerna i Jämtlands, Norrbottens och Västerbottens län tillerkänts ett ortstillägg allenast å 200 kronor, finna vi oss emellertid icke kunna tillstyrka det av lantbruksstyrelsen förordade ortstillägget å 400, respektive 300 kronor, utan synes oss i staten för statens fiskeriadministration böra uppföras ett ortstillägg å 200 kronor för fiskeriintendenten i övre norra distriktet.

Beträffande slutligen vad som i lantbruksstyrelsens omförmälda skrivelse framhållits rörande de faktiskt för tjänstens behöriga fullgörande oundgängliga utgifterna för expeditjonslokal, telefon och nödiga skrivmaterialier, ha vi visserligen funnit det därutinnan anförda vara värt beaktande, synnerligast som vi ha oss bekant, att i ett grannland, Norge, de där tjänstgörande lokala befattningshavarna av motsvarande ställning tilldelats en viss ersättning för bestridande av ifrågavarande utgifter; men, då i betraktande av att en förändring i hittills tillämpade grundsatser härutinnan

otvivelaktigt skulle komma att inverka på även andra statens befattningshavares än de nu ifrågavarandes avlöningssätt och lönevillkor, ha vi icke funnit oss böra i denna del framställa bestämt förslag utan ha endast på detta sätt velat bringa saken i erinran, för den händelse Kungl. Maj:t skulle finna förhållandena påkalla genomförande av en allmän förändring i hittills följda grundsatser.

Den ökning i staten, som föranledes av ovanstående förslag till reglering av de sex fiskeriintendenternas löner, skulle under de anförda förutsättningarna komma att uppgå till 8,400 kronor, vartill kommer det belopp, som bör uppföras såsom ortstillägg för fiskeriintendenten i övre norra distriktet, 200 kronor, tillsammans sålunda 8,600 kronor.

Den nuvarande fiskeriassistenten, som anställs av lantbruksstyrelsen efter enahanda teoretiska kompetensfordringar som för fiskeriintendenter men utan krav på viss praktisk utbildning, åtnjuter 3,000 kronor i lön med två ålderstillägg av 500 kronor efter 5 och 10 års tjänstgöring. Då platsen äger karaktär av övergångstjänst och dessutom, genom frånvaron av krav på praktisk utbildning, kompetensfordringarna för densamma äro lägre än de för befordran till fiskeriintendent stadgade, torde den hittillsvarande skillnaden i lönevillkor fortfarande böra upprätthållas.

En lämplig avvägning anse vi därvid träffad, om fiskeriassistentens avlöning, i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag, bestämmes utgå efter första normalgraden. — — —. Då den föreslagna fiskeriundersökningsanstalten kommit i verksamhet, torde det kunna befinnas önskvärt, att fiskeriassistenten, som nu är bosatt i Uppsala, stationeras å ort. dit densamma förlägges, och bör då ovanstående lön ökas med ortstillägg, om så kräves. Några särskilda bestämmelser härom torde emellertid med hänsyn till tjänstens karaktär icke befinnas erforderliga. Däremot anse vi oss, i likhet med vad som skett beträffande statskonsulenterna och fiskeriintendenterna och i överensstämmelse med lantbruksstyrelsens framställning, böra hemställa, att nuvarande innehavare av fiskeriassistentbefattningen må äga att efter Kungl. Maj:ts beprövande för åtnjutande av de med den förhöjda lönen förenade ålderstillägg räkna sig till godo den tid, han före den nya lönestatens trädande i kraft innehåft sin befattning.

Genom den nu föreslagna höjningen av fiskeriassistentens löneförmåner skulle ovannämnda stat komma att ytterligare ökas med 700 kronor.

Beträffande fiskeriingenjörens nuvarande, år 1904 fastställda arvode synes detsamma i betraktande av ej mindre de kvalifikationer, som för tjänstens behöriga skötande krävas, än även av den alltmera växande omfattning, vari hans medverkan måst tagas i anspråk under den fortskridande industrialiseringen av landets vattendrag och därav föranledda föranstaltningar till fiskeriintressenas tillgodoseende, vara alltför lågt tillmätt. — — —.

I likhet med styrelsen hålla vi före, att några fördelar med en förändring av tjänstens karaktär icke stå att vinna, och få sålunda i denna del ansluta oss till den av styrelsen hävdade uppfattningen. I vad det åter gäller fastställande av arvodets storlek, anse vi oss icke kunna tillråda större förhöjning än med 1,000 kronor till 3,000 kronor, särskilt som det torde vara ställt utom tvivel, att de med tjänsten förenade extrainkomsterna med en utvidgad verksamhet skola visa sig allt-

jämt stegras och tjänsten sålunda komma att giva en i förhållande till arbetet skälig inkomst. Det torde därjämte kunna förutsättas, att frågan om vattenföreningarnas framtida handläggning enligt det förslag, som framkommit från den s. k. dikningslagskommittén, skall få ett avgörande inflytande på den arbetsbörda, som åvilar fiskeriingenjören, och även med hänsyn härtill synes det mindre välbetänkt att nu i det läge, vari denna fråga för närvarande befinner sig, vidtaga en så avsevärd höjning av arvodet, som den av lantbruksstyrelsen ifrågasatta. — — —.»

I överensstämmelse med vad de sakkunniga sålunda anfört hava de uppgjort följande förslag till

Stat för statens fiskeridministration.

Avlöning	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	Anmärkning
1 fiskeriintendent	3,600	1,800	200	5,600	Efter fem år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 fiskeriintendent	3,600	1,800	—	5,400	
4 fiskeriintendenter	14,400	7,200	—	21,600	
1 fiskeriasistent	2,200	1,500	—	3,700	
2 fiskeristipendiater, arvoden	—	—	—	3,000	
1 fiskeriingenjör	—	—	—	3,000	
Avlöning, summa kronor	—	—	—	42,300	

I avgiven reservation har överdirektören Flach förklarat sig anse, att statens fiskeritjänstemän borde av enahanda skäl, som reservanten anfört i fråga om statskonsulenterna, tillerkännas rese- och traktamentsersättning efter resereglementets tredje klass.

Utlåtande av
lantbruks-
styrelsen.

Den 20 februari 1918 har lantbruksstyrelsen avgivit utlåtande över de sakkunnigas ifrågavarande betänkande och därvid anfört följande:

»Den av de sakkunniga verkställda utredningen har på ett otvetydigt sätt bekräftat och ytterligare lagt i dagen det inom lantbruksstyrelsen välkända för-

hållandet, att byråchefen för lantbruksärenden ej ens med de under de senaste åren tillkomna arbetskrafterna — två extra tjänstemän med agronomutbildning och ett kvinnligt biträde — kunnat under rimlig arbetstid utföra det maktpåliggande arbete, som vilat på honom. I anslutning härtill hava ock de sakkunniga såsom ytterligare förstärkning i de nu tillgängliga arbetskrafterna föreslagit anställandet å byrån av en andra gradens tjänsteman (byrådirektör) samt, eventuellt, ett icke på ordinarie stat uppfört kvinnligt biträde, vars avlöning beräknats skola utgå från styrelsens expensanslag. Därtill kommer jämväl det tillskott av arbetskrafter, som skulle komma att tillföras här ifrågavarande byrå genom statskonsulenternas och den ene inspektörens för den lägre lantbruksundervisningen föreslagna tjänstgörings-skyldighet under viss begränsad tid i lantbruksstyrelsen. Hur värdefullt detta sistnämnda tillskott än måste anses, torde det dock icke i större utsträckning komma att minska de ordinarie tjänstemännens å byrån arbetsbürda dels på grund av att de förstnämnda befattningshavarnas tid alltid till väsentlig grad torde bliva upptagen av tjänsteresor, dels ock till följd av att till var och en av dem givetvis icke kan komma att lämnas annat arbete än sådant, som sammanhänger med vederbörandes egentliga verksamhet.

Vid behandlingen inom styrelsen av föreliggande nådiga remiss har det starkt framhållits, att den sålunda föreslagna utökningen av lantbruksbyråns arbetskraft — om hänsyn tages ej endast till byråns nuvarande arbetsbürda utan ock till de nya arbetsuppgifter av olika slag, som på grund av lantbrukets oavbrutna utveckling tid efter annan komma att överlämnas till denna byrå — icke kan anses tillräcklig och sålunda ej heller sätter sagda byrå i stånd att på tillfredsställande och önskvärdt sätt motsvara de berättigade anspråk, som ställas och måste ställas på densamma. Särskilt otillräcklig synes den erforderliga, mera kvalificerade arbetskraften bliva, något som givetvis kan komma att i avsevärd grad menligt inverka på byråns arbetsresultat. För att förebygga de kännbara olägenheter, som härav måste bliva en given följd, har lantbruksstyrelsen ansett vägande skäl föreligga att föreslå den förändringen i de sakkunnigas förslag, att en agronomutbildad första gradens tjänsteman (byråassistent) anställas å nu ifrågavarande byrå. Lantbruksstyrelsen har härvid haft under omprövning, huruvida icke genom vidtagandet av denna förändring en nedsättning skulle kunna äga rum i det av de sakkunniga beräknade anslaget till amanuenser, 6,000 kronor. Amanuensarbetet på oförmälda byrå är emellertid redan nu så omfattande och visar så stark tillväxt, att en dylik nedsättning endast skulle få till följd, att den föreslagne byråassistenten finge åtaga sig en väsentlig del av sagda amanuensarbete, varigenom det med hans anställande avsedda målet icke skulle uppnås.

Beträffande det kvinnliga biträdet å kanslibyrån, fröken Anna Westin, vars nuvarande årliga inkomster i lantbruksstyrelsen uppgå till omkring 4,000 kronor, därav 3,000 kronor i arvode och omkring 1,000 kronor för övertidsarbete, hava de sakkunniga föreslagit, att hon, därest hon antages till biträde å den nya staten, måtte tillerkännas ett personligt avlöningstillägg å 600 kronor, varigenom hennes sammanlagda ordinarie avlöning skulle uppgå till 3,000 kronor.

Vid föredragning av detta de sakkunnigas förslag har det inom styrelsen framhållits, att, då hänsyn tages därtill, att fröken Westin alltifrån lantbruksstyrelsens inrättande år 1890 på ett synnerligen förtjänstfullt sätt skött sina åligganden i ämbetsverket, den minskning i hennes årsinkomster, som sålunda skulle komma

att uppstå, för henne måste bliva i alltför hög grad kännbar och att det måste anses synnerligen önskvärt, att åt henne beredas löneförmåner i närmare överensstämmelse med hennes nuvarande årsinkomst.

I anslutning härtill har lantbruksstyrelsen ansett sig böra hemställa, att det av de sakkunniga föreslagna avlöningstillägget måtte höjas med 400 kronor eller från 600 kronor till 1,000 kronor, varigenom hennes avlöning komme att uppgå till 3,400 kronor.

Såsom ytterligare stöd för denna sin hemställan tillåter sig lantbruksstyrelsen erinra, att Kungl. Maj:t, vid framläggande inför 1914 års senare riksdag av förslag till omorganisation och löne reglering av medicinalstyrelsen, åt ett sedan 16 år tillbaka i styrelsen anställt kvinnligt skrivbiträde begärde ett avlöningstillägg av 400 kronor, vilket belopp motsvarade hälften av skillnaden mellan hennes förutvarande årsinkomst, omkring 2,400 kronor, och hennes blivande avlöning, därest hon antoges till biträde å den nya staten, eller 1,600 kronor. Riksdagen biföll vad Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Beräknas avlöningstillägget åt fröken Westin, vars årsinkomst uppgått till omkring 4,000 kronor, och vars avlöning å nya staten, eventuellt lönetillägg obräknat, skulle bliva 2,400 kronor, efter ovan angivna grunder, skulle nämnda tillägg komma att uppgå till 800 kronor. En förhöjning i detta belopp med 200 kronor eller till 1,000 kronor synes lantbruksstyrelsen väl motiverad dels på grund av fröken Westins väsentligt mycket längre tjänstetid i ämbetsverket och dels med särskilt fästast avseende vid det mera ansvarsfulla och maktpåliggande arbete, som under denna hennes långa tjänstetid varit henne anförtrött.

I övrigt har lantbruksstyrelsen funnit sig böra hemställa om bifall till de sakkunnigas samtliga förslag förutom det, som avser rese- och traktamentsersättning till statskonsulenterna, i fråga om vilkét lantbruksstyrelsen ansluter sig till den avgivna reservationen.»

Mot lantbruksstyrelsens sålunda avfattade utlåtande hava i särskilda hänseenden reservationer avgivits av byråcheferna Egerström, Ewe och Nordqvist.

Byråcheferna Egerström och Ewe hava avgivit gemensam reservation av huvudsakligen följande innehåll.

*Reservation
av byrå-
cheferna
Egerström
och Ewe.*

Reservanterna hava först vänt sig mot ett i samband med frågan om ställföreträdare för styrelsens chef gjort uttalande i betänkandet, att Kungl. Maj:t kunde, därest omständigheterna sådant påkallade, meddela förordnande å ämbetet utan att i sådant fall ovillkorligen vara bunden vid någon av ledamöterna inom styrelsen. En sådan anordning som den sistnämnda syntes reservanterna vara mycket olycklig att tillgripa annat än i yttersta nödfall. Den skulle visa misstro mot styrelsens ledamöter och därigenom skada styrelsens verksamhet. Bäst syntes vara, att under chefens ledighet Kungl. Maj:t, om icke annan åtgärd ansåges böra vidtagas, förordnade en av ledamöterna att upprätthålla chefsämbetet, Kungl. Maj:t obetaget att bland ledamöterna för längre eller kortare tid utse en ställföreträdare för chefen.

Den förändring beträffande statskonsulenternas verksamhet, som i betänkandet föreslagits, syntes reservanterna mindre lycklig. Vad som egentligen orsakat miss-

nöjet med statskonsulentinstitutionen, sådan den för närvarande vore organiserad, hade icke varit, att statskonsulenterna ej varit skyldiga att biträda vid behandlingen av vissa byråärenden, utan att det icke varit möjligt att utnyttja den tid, då statskonsulenterna icke vore på resor, för det ändamål, vartill statskonsulenterna vore anställda. Då reseersättningen visat sig otillräcklig och statskonsulenterna icke vore skyldiga att hava sin bostad i Stockholm, hade uppstått det förhållandet, att de icke kommit att resa så mycket som önskligt varit och att det samarbete med lantbruksstyrelsen, som ansetts önskvärt, hade uteblivit. Någon brist i statskonsulenternas uppgift sådan den angivits i reglementena för dessa tjänstemän hade icke förefunnits. För att dessa tjänstemän skulle bliva för det allmänna till avsedd nytta, fordrades, att deras avlöningsförmåner höjdes, så att de kunde vara bosatta i Stockholm, och att deras reseersättning bestämdes så, att det kunde begäras, att de skulle företaga erforderliga resor inom landet. Däremot vore det icke önskligt, att de bleve förvandlade till några som helst byråtjänstemän i lantbruksstyrelsen, varigenom deras fria ställning såsom styrelsens sakkunniga rådgivare endast kunde förtryckas och skadas och deras intresse för sin uppgift äventyras. Med den tillökning i arbetskrafter inom lantbruksstyrelsen, som föreslagits av de sakkunniga, förefunnos ej heller något behov att ålägga statskonsulenterna att biträda vid behandlingen av ärenden å lantbruksbyrån. Om statskonsulenterna erhöles sagda förmåner jämte lokal i huvudstaden, där de vore skyldiga att å bestämda tider vara tillstädes, vare sig denna lokal vore belägen inom lantbruksstyrelsens ämbetslokal eller icke, kunde reglementet för statskonsulenterna vara i det närmaste oförändrat.

Reservanterna hava vidare uttalat, att statskonsulenten för det mindre jordbruket borde utan att hans uppgifter sammanblandades med egnahemsfrågan fortfarande sortera under lantbruksstyrelsen, till vars ämbetsbefattning hörde höjandet av jordbruk av alla storleksgrader. En sådan konsulent behöfde finnas anställd under lantbruksstyrelsen, därest denna skulle kunna fullgöra sin uppgift beträffande det mindre jordbrukets höjande. För de jordpolitiska frågornas behandling erfordrades särskild personal. Statskonsulenten för det mindre jordbruket borde nu uppföras på ordinarie stat och i fråga om löneförmåner likställas med övriga statskonsulenter.

De sakkunnigas förslag rörande inspektionen för den lägre lantbruksundervisningen kunde reservanterna ej heller gilla. Genom den föreslagna anordningen måste enligt deras mening uppkomma ensidighet hos inspektörerna samt bristande förmåga att sätta sig in i själva systemet för lantbruksundervisningen och uppgiften för samt det inbördes förhållandet mellan varje slag av skolor. Beträffande inspektrisen syntes en sådan vara alldeles överflödigt för att icke säga skadlig, då undervisningen borde anpassas efter det praktiska jordbrukets behov, vilka måste bäst förstås av personer, som grundligt kände till dessa. För övrigt syntes erfarenheten ännu icke givit säker ledning rörande fördelarna eller nackdelarna av det nuvarande systemet. Vid sådant förhållande syntes någon ändring i detta icke böra vidtagas.

Av skäl, som anförts mot statskonsulenternas biträdande arbete å lantbruksbyrån, ansåges reservanterna förslaget, att en av inspektörerna skulle vid tillfälle biträda å lantbruksbyrån, olämpligt och obehöfligt.

Arvodena för de tre inspektörerna syntes emellertid böra höjas och bestännas

till 2,100 kronor i norra distriktet och 2,200 kronor i vartdera av de båda övriga distrikten jämte rese- och traktamentsersättning.

Förslaget att åt byråchefens å lantbruksbyrån närmaste man och ställföreträdare, byrådirektören, skulle kunna uppdragas att vid förefallande behov efter styrelsens bestämmande självständigt föredraga vissa ärenden syntes innebära en fara för arbetets jämna gång å byrån. Därigenom kunde byråchefen komma att undandragas ett biträde, som han väl behövde, då det sagda uppdraget kunde innebära en ursäkt för byrådirektören att frånsäga sig andra mindre självständiga göromål. Förhållandet mellan förman och underordnad kunde härigenom lätt bliva mindre gott och slitningar mellan personalen uppstå.

Ärendena å lantbruksbyrån vore emellertid så mångtaliga och mångsidiga, att denna byrå borde uppdelas å två byråer med bestämt skilda ärenden samt en byrådirektör å vardera avdelningen, dock utan föredragning. En sådan arbetsbörda som den, vilken enligt förslaget skulle vidkomma byråchefen för lantbruksärenden, kunde ej uppbäras av en person utan på grundlighetens bekostnad. Skedde sagda uppdelning av byrån, syntes de föreslagna agronomutbildade amanuenserna jämte byråassistenten kunna indragas, varigenom skulle besparas ett årligt belopp av 10,000 kronor. Till följd härav skulle den ökade kostnaden för den av reservanterna föreslagna anordningen icke belöpa sig till mera än 3,900 kronor, men organisationen skulle på detta sätt bliva betydligt starkare.

Åt de föreslagna förste byråingenjörerna å den agrikulturtekniska byrån skulle enligt förslaget kunna uppdragas att självständigt föredraga visst ärende eller viss grupp av ärenden. Vad reservanterna anfört angående de faror och olägenheter, som ansetts möta vid genomförande av liknande anordning inom lantbruksbyrån, syntes äga sin fulla tillämpning även inom agrikulturtekniska byrån. Ej heller syntes föredragningarna behöva inom agrikulturtekniska byrån fräntagas den där tjänstgörande byråchefen. Redan vunen erfarenhet hade ådagalagt, att en enda person väl medunne föredragningen både inom den tekniska och kamerala avdelningen utan skada för övriga ärendens handläggning. Splittrades ledningen av byråns arbeten på det sätt, som kunde ske, om de sakkunnigas förslag komme att oförändrat antagas, syntes genom den nya organisationen den splittring i arbetet, som för närvarande förefunnes och som den nya organisationen avsett att förekomma, skola snarare ökas än minskas.

De agrikulturtekniska ärendena vore av den beskaffenhet, att någon del av desamma ej borde helt skiljas från den agrikulturtekniske byråchefens ämbetsbefattning, vilket ej kunde ske utan att i viss mån menligt inverka på möjligheten för honom att utöva den sammanhållning av fragorna, som vore nödig för ärendenas säkra, jämna och skyndsamma behandling.

Angående den administrativa byrån och övergångsförhållandena hava dessa reservanter uttalat sig sålunda:

»Enligt vad i betänkandet upplyses, har avsikten varit, att lantbruksstyrelsens mångåriga kvinnliga biträde fröken Anna Westin, som alltsedan lantbruksstyrelsens inrättande eller numera över 28 år biträtt styrelsen och inom ämbetsverket utfört ett synnerligen förtjänstfullt och tråget arbete, skulle uppflyttas i högsta kvinnliga biträdesgraden å ordinarie stat, varigenom hennes avlöning, två ålderstillägg inberäknade, skulle komma att uppgå till 2,400 kronor, vartill dock skulle komma ett

personligt avlöningstillägg av 600 kronor, så att hennes sammanlagda ordinarie avlöning skulle uppgå till 3,000 kronor. Enligt de föreslagna villkoren för avlöningarnas åtnjutande skulle hon icke kunna erhålla något övertidsarbete eller annan extra inkomst inom lantbruksstyrelsen. Lantbruksstyrelsen har föreslagit, att ovan nämnda belopp, 600 kronor, skulle höjas till 1,000 kronor.

Då ifrågavarande biträdes nuvarande inkomster överstiga 4,000 kronor, skulle detta innebära en minskning i arbetsförtjänst enligt de sakkunnigas förslag av omkring 1,000 kronor och enligt styrelsens förslag av omkring 600 kronor.

Såsom ledare av arbetena å lantbruksstyrelsens kansliavdelning alltsedan styrelsens inrättande kan jag, Egerström, emellertid vitsorda, att med den utveckling arbetena inom styrelsen tagit, det hade varit nödvändigt, därest arbetet å avdelningen skulle utförts endast med tillhjälp av vanliga kvinnliga biträden, att, förutom den förutvarande ordinarie tjänstemannen, för 20 år sedan antaga en ordinarie tjänsteman i första lönegraden och för 10 år sedan ytterligare en ordinarie tjänsteman i andra lönegraden. Genom att å avdelningen från början av styrelsens verksamhet varit anställt ett kvinnligt biträde, som med snabb uppfattning, gott omdöme och ett aldrig svikande minne förenat ett till självuppoffring gränsande nit och en arbetsförmåga, som tillätit henne att i regel ägna 10 å 11 timmar av dygnet åt tjänstearbeten, har lantbruksstyrelsen kunnat reda sig med den fåtaliga biträdande personalen å kansliavdelningen av till en början ett, sedermera två och slutligen tre kvinnliga biträden. Vilken besparing, som detta inneburit för statsverket under dessa 28 år, kan lätt inses. Att nu belöna ett sådant biträdes framstående, långvariga och trogna arbete med att indraga en avsevärd del av inkomsterna synes staten ovärdigt, på samma gång ämbetsverket därigenom tillskyndas en stor otjänst. Vid flera tillfällen har lantbruksstyrelsen i offentliga uttalanden, då det varit fråga, att bemälda biträde skulle uppföras å stat såsom ordinarie skrivbiträde, med hänvisning till ett vid den tiden dryftat förslag, att kvinnor skulle kunna utnämnas till ordinarie statstjänst, framhållit, att ifrågavarande biträdes arbete vore av den beskaffenhet, att det icke kunde hänföras till annan kategori än tjänstemannakategorien, varför styrelsen förklarade, att med det definitiva bestämmandet av lönevillkoren för detta biträde borde anstå, tills sagda förslag hunnit slutbehandlas.

Den bästa lösningen för den närmaste tiden av denna del av personalfrågan å administrativa byrån, en lösning som på samma gång möjliggjorde kontinuiteten i arbetet å byrån, vore, om förenämnda kvinnliga biträde fortfarande komme att utöva sin nuvarande verksamhet därstädes, vilken verksamhet just sammanfaller med den föreslagne byråassistentens. Ingen kan därtill hava större kompetens och bättre förutsättningar än detta biträde, som under mera än 28 år med största framgång skött dessa göromål och innehar den noggrannaste kännedom om allt, som hör till denna detalj.

Detta skulle nu kunna ske på det sätt, att fröken Anna Westin erhöles förordnande å byråassistentbefattningen i styrelsen. För att hon emellertid icke skulle gå miste om ordinarie tjänst, borde hon såsom föreslaget blivit utnämnd till registratorsbefattningen, och borde för den skull uppföras dels å ordinarie stat, såsom de sakkunniga föreslagit, avlöning å ett kvinnligt biträde i tredje lönegraden med 2 ålderstillägg, dels ock å övergångsstat såsom personligt avlöningstillägg åt biträdet Anna Westin ett belopp enligt lantbruksstyrelsens förslag av 1,000 kronor. Så länge hon innehade byråassistentförordnandet, komme förberörda avlöningsförmåner

för registratorsbefattningen, 2,000 kronor jämte 2 ålderstillägg, vardera å 200 kronor, samt beloppet i övergångsstaten, 1,000 kronor, eller tillhopa 3,400 kronor icke att för ändamålet utgå. Utav avlöningsbeloppet borde i sådan händelse 2,000 kronor disponeras för anställande under tiden av ett extra kvinnligt biträde i tredje lönegraden för att under den tid, berörda förordnande varar, handhava registrators-göromålen. För möjliggörande av sagda anordning, varigenom statsverket skulle besparas ett belopp av 1,400 kronor för år räknat, borde riksdagens medgivande utverkas, att under ovan sagda förutsättning av den i den ordinarie staten till ett kvinnligt biträde i tredje lönegraden upptagna avlöning finge användas ett belopp av 2,000 kronor för helt år till anställande av ett extra kvinnligt biträde å administrativa byrån.

På grund av vad sålunda blivit anfört anse vi, att lantbruksstyrelsen bort i det av de ifrågavarande sakkunniga avgivna förslaget hemställa om de ändringar, som betingas av vad vi i det föregående anfört.

*Reservation
av byrå-
cheferna
Egerström,
Ewe och
Nordqvist.*

I en av byråcheferna Egerström, Ewe och Nordqvist gemensamt avgiven reservation har förordats fiskeriärendenas utbrytande från lantbruksstyrelsen och inrättandet av en särskild fiskeristyreelse. Till motivering härför anföres huvudsakligen följande.

Redan år 1883 hade av en kommitté för revision av fiskeristadgan den 29 juni 1852 m. m. väckts förslag om inrättandet av en särskild fiskeristyreelse. När lantbruksstyrelsen år 1889 inrättades, förlades vårdnaden av insjöfisket och östersjöfisket, som förut hört under lantbruksakademiens förvaltningskommitté, till lantbruksstyrelsen, medan västkustfisket fortfarande kom att höra under kommerskollegiet. Åtgärden att förlägga östersjö- och insjöfisket under lantbruksstyrelsen var en billighets- och nödfallsutväg. För att åt frågan om västkustfisket bereda åtminstone en sakkunnig föredragning förlades även denna år 1903 under lantbruksstyrelsen. Såsom någon lämplig central styrelse för fiskeriärenden kunde emellertid lantbruksstyrelsen icke anses.

Den person inom denna styrelse, som ensam ägde någon verklig insikt i fiskerifrågor, vore betungad av ett mycket omfattande byråarbete med skyldighet att föredraga sina ärenden inför en icke sakkunnig chef. Fiskerifrågorna vore av en sådan natur, att de rakt ingen gemenskap hade med övriga lantbruksärenden, vilket icke vore fallet med några andra till lantbruksstyrelsen hörande ärenden. Erfarenheten visade, att den omständigheten, att föredraganden för fiskeriärenden varit betungad av byråarbete med ty åtföljande föredragningsskyldighet, varit till hinder för honom att, såsom han eljest kunnat, arbeta för fiskerinäringens höjande.

Då lantbruksstyrelsen nu måste omorganiseras, vore det också skäl att inrätta en särskild fiskeristyreelse och därmed giva åt fiskerierna den ämbets hjälp, varav de vore i behov. Skulle detta tillfälle försummas, vore det osäkert, huru länge det komme att dröja, innan denna välbehövlige åtgärd vidtoges. De skäl, som de sakkunniga anfört för uppskovet, syntes icke vara bevisande. Att chefen ytterligt sällan frångått den föredragande byråchefens mening talade just icke för behovet av ärendenas kvarblivande i lantbruksstyrelsen.

Den organisation av fiskeribyran, som föresloges i betänkanudet, kunde visserligen underlätta byråarbetet, men avhjälppte ingalunda den största bristen hos den

nuvarande ordningen, eller att den egentlige ledaren av fiskeriförvaltningen icke hade den självständiga ställning, som ensam kunde sätta liv i utvecklingsarbetet. Detta behövdes emellertid, därest några mera betydande resultat av denna förvaltningsgren skulle kunna ernås. Massor av frågor inom denna gren av förvaltningen väntade ännu på sin lösning och tiden borde icke förspillas.

Beträffande organisationen av den nya fiskeristyrelsen hänvisade reservanterna till den såsom bilaga till de sakkunnigas betänkande fogade, av Nordqvist avgivna P. M. i ämnet.

Om en särskild fiskeristyrelse inrättades, kunde ur den föreslagna staten för lantbruksstyrelsen avföras följande belopp:

1 byråchef	kronor	8,100: —
1 byrådirektör	»	5,800: —
1 kvinnligt biträde i 2:a lönegraden	»	1,600: —
1 d:o d:o » 1:a d:o	»	1,200: —
av expensanslaget	»	6,000: —
	Summa kronor	22,700: —

Om från den beräknade kostnaden för den nya fiskeristyrelsen	kronor	44,600: —
avräknades sagda belopp	»	22,700: —
skulle den ökade kostnaden för en särskild fiskeristyrelse utgöra	kronor	21,900: —

Då det toges hänsyn till vilken stor vikt fiskerinäringen hade och ännu mera kunde få för folkförsörjningen, om den komme till sin rätta utveckling, syntes detta belopp vara en ganska måttlig summa. I själva verket skulle antagligen skillnaden i kostnaden bliva ännu mindre, enär det sannolikt skulle bliva omöjligt att få en fullt kompetent person att bliva föredragande för de fiskerifrågor, som skulle handhavas av byrådirektören, då det ju knappast kunde förväntas, att någon för befattningen lämplig fiskeriintendent ville utbyta sin fiskeriintendentsbefattning mot en byrådirektörs, vilken oberäknat dyrortstillägget skulle hava samma löneförmåner som fiskeriintendenterna.

I särskild reservation har byråchefen Ewe förordat, att de ärenden, som anginge torvindustrien ävensom norrländska och allmänna nyodlingsfonderna, måtte överflyttas från lantbruksbyrån till agrikulturtekniska byrån. Då denne reservant icke ansett sitt förevarande förslag böra föranleda någon ändring i lantbruksstyrelsens organisation eller stat, utan reservationen synes avse endast en ändring i styrelsens instruktion, torde jag ej här behöva närmare ingå på densamma.

*Reservation
av byråchefen
Ewe.*

Utlåtande av
statskontoret.

Till följd av remiss har jämväl statskontoret den 28 februari 1918 avgivit utlåtande över de sakkunnigas förslag och därvid yttrat huvudsakligen följande:

I likhet med de sakkunniga ansåge även statskontoret, att, innan en ny styrelse för fiskeriärenden föresloges upprättad, det borde noga tillses, att ett verkligt kännbart och oavvisligt behov därav föreläge. Såsom de sakkunniga framhållit, syntes emellertid ökningen av de å lantbruksstyrelsens fiskeribyrå handlagda ärenden icke kunna anses vara av den omfattning, att den i och för sig utgjorde en tillräcklig grund för en särskild fiskeristyrelses upprättande. Vad vidare beträffade det för vidtagande av en dylik åtgärd anförda skälet, att fiskerinäringens självständiga ställning gent emot jordbruksnäringen berättigade till framställande av dylikt krav, hade varken byråchefen Nordqvist eller någon av de hörda myndigheter, som uttalat sig för detta kravs tillgodoseende, påvisat, att nu gällande ordning med avseende å fiskeriärendenas handläggning i något fall varit till olägenhet för fiskerinäringen. Härtill komme, att den år 1904 beslutade nya fiskeridirectionen kunde sägas hava blivit fullständigt genomförd först från och med år 1912, vadan tillräcklig erfarenhet om det sätt, varpå densamma verkade, väl knappast ännu torde ha vunnits, en omständighet, som ju vore ägnad att i- ej oväsentlig mån spela in vid bedömande av förevarande fråga.

Statskontoret ansåge sig på grund av vad nu anförts böra i denna del biträda den av de sakkunniga hävdade uppfattningen, att någon giltig anledning ej förefunnnes att nu inrätta en egen styrelse för fiskerinäringen.

Vad därefter vidkomme det av de sakkunniga framlagda förslaget till omorganisation av lantbruksstyrelsen, hade statskontoret visserligen funnit den därav betingade nya staten för styrelsen innebära en avsevärd ökning i förhållande till den hittills gällande, men med hänsyn till vad de sakkunniga, under återopande i vissa delar av lantbruksstyrelsens hemställanden, anförde i sin motivering hade statskontoret icke ansett de sakkunnigas statförslag giva anledning till erinran annat än i nedan angivna hänseenden.

Statskontoret hade icke av de sakkunnigas motivering blivit till fullö övertygat därom, att det arbete, som skulle utföras av förste byråingenjören på den agrikulturtekniska byråns kamerala avdelning, vore av den beskaffenhet och omfattning, att det nödvändigtvis betingade anställandet av en befattningshavare i andra normallönegraden, utan ansåge sig böra hemställa till övervägande, huruvida ej denna befattning utan olägenhet kunde göras till en tjänst av första normalgraden.

För närvarande vore så ordnat, att det ålåge byråchefen för lantbruksstyrelsens kansli- och ekonomiska ärenden i huvudsak att såsom föredragande handlägga styrelsens administrativa och ekonomiska ärenden, att i en del fall närvara vid annan ledamots föredragning samt att med vissa undantag ansvara för uppsättning av koncept till styrelsens expeditioner ävensom för expediering av styrelsens beslut m. m. Enligt de sakkunnigas förslag åter skulle för motsvarande göromåls utförande finnas att tillgå först och främst chefen för administrativa byrån samt därjämte tre nytillkomna befattningshavare, nämligen en sekreterare och två byråassistenter. Tillkomsten av den förstnämnde av dessa nya tjänstemän, sekreteraren, vilken skulle uppföras i andra normallönegraden, syntes statskontoret vara av förhållandena väl motiverad. Vad däremot beträffade förslaget om anställande därjämte i

första normallönegraden av en tjänsteman med juridisk utbildning för utförande av notariegöromål, hade statskontoret knappast funnit vad de sakkunniga anfört till stöd för förslaget i denna del innebära tillräcklig motivering för bifall därtill, utan ville, med hänvisning jämväl till vad ämbetsverket senare i utlåtandet anförde rörande inrättande av en kassörs- och bokhållartjänst, ifrågasätta behövligheten av nämnda byråassistentbefattning.

Vad vidkomme den byråassistentbefattning, vars innehavare skulle handhava kassörs- och bokhållargöromålen, ville statskontoret framhålla lämpligheten därav, att denne tjänsteman, vars tid, enligt vad de sakkunniga anfört, icke skulle komma att helt tagas i anspråk för berörda göromål, jämväl finge till uppgift att dels verkställa en del medelsutbetalningar, som för närvarande ombesörjdes av statskontoret, särskilt utbetalningar av avlöningsmedel, dels ock biträda sekreteraren med uppsättning av en del enklare expeditioner. Benämningen å ifrågavarande befattningshavare syntes med hänsyn till arten av hans huvudsakliga arbete böra ändras från »byråassistent», som de sakkunniga föreslagit, till »kassör och bokhållare».

Vad beträffade de i staten upptagna förste vaktmästar- och vaktmästarbefattningarna, vilka sistnämnda enligt de sakkunnigas förslag skulle ökas från hittillsvarande en till två — mot vilket förslag statskontoret ej hade något att erinra — ville ämbetsverket endast påpeka, att inom löneredgeringskommittén utarbetats förslag angående löneredgering för vaktmästare i statens tjänst och att på prövning av berörda förslag borde få ankomma vad som i avlöning kunde anses böra tillkomma de hos lantbruksstyrelsen anställda förste vaktmästare och vaktmästare.

I fråga om övriga i statförslaget upptagna poster ville statskontoret anmärka, att det av de sakkunniga beräknade anslaget till vikariatsersättningar under semester icke blivit, såsom vederbort, fastställt till det belopp, som för detta ändamål skulle i verkligheten komma att erfordras. Enligt av statskontoret gjord beräkning skulle såsom vikariatsersättning under semester för de i statförslaget upptagna ordinarie befattningshavarna, därvid ämbetsverket dock i enlighet med de sakkunnigas förslag förutsatt, att någon ställföreträdare ej skulle ifrågakomma för lantbruksstyrelsens chef under den tid, denne begagnade sig av semester, komma att utgå, ej 5.800, som de sakkunniga föreslagit, utan allenast 3,650 kronor.

Vad de sakkunniga hemställt med avseende å övergångsstat ansåge sig statskontoret böra tillstyrka.

Vad vidkomme de sakkunnigas förslag i fråga om inspektionen av den lägre lantbruksundervisningen, hade statskontoret, i betraktande av att de för ifrågavarande ändamål erforderliga anslagsmedel icke skulle komma att undergå någon förändring genom den av de sakkunniga föreslagna omläggningen av berörda inspektion, icke någon erinran att i den delen framställa.

Med hänsyn till vad som anförts dels av statskonsulenterna i deras framställning om löneredgering, dels av lantbruksstyrelsen i dess däröver avgivna utlåtande, dels ock slutligen av de sakkunniga angående det önskvärda och berättigade i att statskonsulenterna uppflyttades till lika ställning med andra gradens tjänstemän, ansåge sig statskontoret kunna förorda bifall till de sakkunnigas förslag i denna del. Icke helier beträffande de sakkunnigas hemställan om rätt för dessa befattningshavare att för ålderstilläggs åtnjutande få tillgodoräkna sig föregående tjänstetid funne statskontoret hinder möta för bifall därtill.

I fråga om den rese- och traktamentsersättning, som borde utgå till stats-

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 1 saml. 280 häft. (Nr 317.) 10

konsulenterna. anslöte sig statskontoret till vad lantbruksstyrelsen i sådant avseende hemställt, vilket förslag även tillstyrkts av en reservant bland de sakkunniga. Att, såsom dessa senare föreslagit, avvakta tillkomsten av ett blivande nytt resereglemente. innan statskonsulenterna finge intaga den ställning i fråga om rese- och traktamentsersättning. som betingades av deras uppflyttning i andra normallönegraden, syntes ej vara nödigt. Det vore ju all anledning att förmoda, att den tillämnade revisionen av resereglementet icke kunde genomföras utan en viss tidsutdräkt, och det syntes därför vara befogat att genast i och med den nu föreslagna lönereglerngens genomförande tillmötesgå statskonsulenternas krav i förevarande avseende.

Vad fiskeriintendenterna anginge, syntes en förhöjning av den till dem utgående avlöning vara motiverad av den omständigheten, att, såsom de sakkunniga framhållit, även om de teoretiska minimikrav, som i instruktionen den 18 november 1904 föreskrivits för att kunna föreslås till fiskeriintendent, ej fullt nådde upp till dem. som stadgats för befordran till lektor vid högre allmänt läroverk, de nuvarande fiskeriintendenterna dock i regel uppfyllde dessa kompetensfordringar, vartill komme för dem en något längre praktisk utbildningstid. Med hänsyn härtill syntes mot en uppflyttning av dessa befattningshavare till andra normallönegraden icke kunna göras någon invändning. Statskontoret hade ej heller velat motsätta sig, att fiskeriintendenterna i likhet med statskonsulenterna skulle få för ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig den tid, de före den nya statens ikraftträdande innehåft sina nuvarande befattningar.

För fiskeriintendenten i övre norra distriktet hade lantbruksstyrelsen dessutom föreslagit ett ortstillägg å 400 kronor. för den händelse stationsorten såsom hittills bleve Luleå. eller å 300 kronor. om stationsorten bleve Umeå. De sakkunniga hade emellertid vid förordande av sådant tillägg för nu ifrågavarande fiskeriintendent stannat vid ett belopp av 200 kronor, och statskontoret hade för sin del icke funnit skäl fråga de sakkunnigas förslag härutinnan.

Att fiskeriintendenterna i och med genomförande av den nu föreslagna lönereglerngen borde i likhet med statskonsulenterna åtnjuta rese- och traktamentsersättning efter tredje klassen i resereglementet, ansåge statskontoret vara en given följd av deras då intagna ställning såsom andragsradstjänstemän.

Beträffande fiskeriassistenten och fiskeriingenjören instämde statskontoret i vad de sakkunniga med avseende å dessa tjänstemän föreslagit.

Vad de sakkunniga i övrigt hemställt i sitt förevarande betänkande hade statskontoret icke funnit giva anledning till särskilt uttalande från dess sida.

Med anledning av de sakkunnigas särskilda framställning, att de med byrådirektörsbefattningen å fiskeribyrån förenade avlöningsförmåner måtte ändras till likhet med de för byrådirektörsbefattningar i exempelvis patent- och registreringsverket gällande, har statskontoret anfört, att då den ställning, som denne byrådirektör skulle komma att intaga, och den utsikt till befordran, som skulle erbjudas honom, enligt statskontorets förmenande syntes få anses innebära tillräcklig lockelse för fiskeriintendent att söka dylik befattning, även om skillnaden i avlöningsförmåner ej uppginge till mer än vad som svarade mot ortstillägget, hölle statskontoret före, att de sakkunnigas i förevarande avseende uttalade farhågor skulle befinnas vara ogrundade. Statskontoret kunde således icke finna, att behovet av en ändring i de till nu ifrågavarande befattningshavare från början föreslagna

avlöningsförmåner blivitt på tillfyllestgörande sätt ådagalagt, och ville för den skull avstyrka vad de sakkunniga i den särskilda skrivelsen hemställt.

T. f. statskommissarien Spilhammar har uttalat särskild mening sålunda:

»Även om den utav de sakkunniga förebragta utredningen rörande behovet av den å lantbruksstyrelsens agrikulturtekniska byrås kamerala avdelning föreslagna förste byråingenjörstjänsten är tämligen knapphändig, anser jag dock, med hänsyn till den omständigheten att göromålen å nämnda byrå upphörligen ökas, behovet av en ytterligare befattningshavare därstädes ådagalagt. På grund av de kvalifikationerna, som den nya tjänst innehavaren, enligt förslaget, skall besitta, anser jag det icke heller kunna ifrågasättas, att befattningen skall göras till en tjänst av första normalgraden, då det synes tvivel underkastat att i så fall med de med nämnda grad förenade avlöningsförmåner numera kunna förvärva en för tjänsten skicklig person.

Beträffande den i de sakkunnigas skrivelse den 24 sistlidna januari ifrågasatta höjningen av vad de sakkunniga ursprungligen föreslagit i avlöningshänseende åt byrådirektören å lantbruksstyrelsens fiskeribyrå, anser jag de sakkunniga hava förebragt goda skäl för en dylik förhöjning och kan icke dela den av statskontorets majoritet häremot hävdade uppfattningen.»

Allt efter som de ärenden, lantbruksstyrelsen har att handlägga, ökas i antal och omfattning, varom de av de sakkunniga lämnade uppgifterna lämna tydligt vittnesbörd, har styrelsens egenartade organisation visat sig medföra allt större svårigheter vid utövandet av styrelsens ämbetsbefattning. Det har befunnits omöjligt för styrelsens nuvarande personal att utan en så stor utsträckning i arbetstiden, att den medfört fara för överansträngning, hinna nöjaktigt handlägga de löpande ärendena. Till utövande av de ledande och initiativtagande uppgifter, som böra tillkomma styrelsen, har i allmänhet knappast funnits någon tid övrig. Att förhållandena i verkligheten icke gestaltat sig ännu ofördelaktigare än som skett, är uteslutande att tillskriva personalens stora intresse för de densamma förelagda uppgifterna samt dess erfarenhet och duglighet. Det antydda missförhållandet är desto betänkligare, som särskilt den senaste tidens svårigheter ådagalagt, i hur stor grad hela vår folkhushållning är beroende av jordbruket och dess binärningar och vilket gagn i fråga om dessa näringars utveckling och förmåga av ökad produktion, som målmedvetna och energiska åtgärder från statens sida kunna medföra.

De sakkunnigas förslag avser i främsta rummet erforderlig utökning av styrelsens ordinarie personal och tillika ett mera ändamålsenligt ordnande av arbetet inom ämbetsverket. Jag anser också för min del, att behovet av ändringar i dessa hänseenden är oavvisligt. Den mest kunn-

Departementschefen.

Ang. lantbruksstyrelsen.

bara olägenheten torde nämligen hava varit bristen på skolade arbetskrafter till biträde åt byråcheferna, vilken brist även nödvändiggjort vissa för arbetets gång ofördelaktiga bestämmelser i instruktionen.

Vad det närmare innehållet i förslaget angår, torde jag få anföra följande.

Såsom de sakkunniga framhållit, torde skäl ej förefinnas att vid denna styrelse införa institutionen med viss ställföreträdare för chefen.

I fråga om den byrå i styrelsen, som torde vara mest överhopad av arbete, nämligen lantbruksbyrån, hava de sakkunniga föreslagit, att till byråchefens hjälp måtte anställas — utöver de agronomutbildade amanuenser, till vilkas avlönande riksdagen för de senaste åren anvisat anslag å extra stat, ävensom kvinnliga biträden — en agronomutbildad tjänsteman, benämnd byrådirektör, med avlöning enligt andra normalgraden, varjämte särskilda bestämmelser skulle meddelas i syfte att statskonsulenterna samt den föreslagne inspektören för lantmanna- och lant-hushållsskolor måtte biträda vid vissa ärendens handläggning å byrån. Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande över förslaget framhållit, att den ökning i lantbruksbyråns arbetskrafter, som sålunda skulle åstadkommas, bleve otillräcklig, särskilt vad beträffade den erforderliga mera kvalificerade arbetskraften. Styrelsen har därför föreslagit den utvidgning av denna byrås personal, att jämväl en agronomutbildad första gradens tjänsteman (byråassistent) måtte anställas å byrån. Reservanterna Egerström och Ewe, vilka avstyrkt förslaget om att statskonsulenterna och förenämnde inspektör skulle biträda vid arbetena å lantbruksbyrån, hava ansett ärendena å denna byrå vara så mångtaliga och mångsidiga, att byrån borde delas i två med var sin byråchef och byrådirektör.

Denna fråga är i viss mån beroende av frågan om statskonsulenternas och nämnde inspektörs arbetsskyldighet inom styrelsen. Vad statskonsulenterna beträffar är det visserligen angeläget, att de fortfarande som hittills genom besök å olika platser i landet följa utvecklingen av de olika näringsgrenarna och vinna kännedom om vad som kan befordra desamma samt att de på rekvisition tillhandagå allmänheten med råd och anvisningar, och det kan icke anses lyckligt, om de i större mån förändras till byråtjänstemän med verksamheten förlagd till det centrala ämbetsverket. Den initiativtagande och livgivande samt även sammanhållande verksamhet, som bör förväntas från dem, skulle därigenom i allt för hög grad försvåras. Men jag anser dock utredningen giva vid handen, att statskonsulenternas tid icke är i så hög grad upptagen av resor och förrättningar av nyss angivna slag, att icke avsevärd tid kan för dem bliva över till arbete inom lantbruks-

styrelsen. Då detta arbete naturligtvis bör avse ärenden, som falla inom deras verksamhetsområde såsom statskonsulenter, böra även de själva kunna hava gagn därav. Under betoning att en dylik förändring förutsätter, att ökade avlöningsförmåner beredas statskonsulenterna, vill jag därför biträda vad de sakkunniga härom anfört och föreslagit.

För den av de sakkunniga föreslagna omläggningen av inspektionsväsendet över de lägre lantbruksundervisningsanstalterna synas mig goda skäl vara anförda. Några ökade anslagsmedel skulle förändringen icke påkalla. Den kan, såsom de sakkunniga framhållit, lämpligen genomföras från och med år 1919, vid vilket års ingång de nuvarande inspektörsförordnandena utgå. I likhet med de sakkunniga finner jag visst biträde vid arbetena å lantbruksbyrån kunna påräknas från inspektören över lantmänna- och lantbruksskolor.

Den arbetshjälp, som statskonsulenterna och nämnde inspektör kunna lämna lantbruksbyrån, torde emellertid icke böra överskattas. Någon mera stadigvarande tjänstgöring därstädes lär varken kunna eller böra förväntas av dem, utan torde deras biträde huvudsakligen komma att påkallas vid vissa slag av ärenden. I betraktande av den starka tendens till stegring, som utmärker arbetet å denna byrå, lär inom ganska kort tid den lättnad, som härigenom må kunna beredas, bliva fullt uppvägd.

Jag finner det därför nödvändigt, att denna byrå även på annat sätt erhåller ökad hjälp vid sitt arbete, icke minst av det skälet, att ämbetsverkets chef icke bör i så hög grad, som de sakkunnigas utredning visar, upptagas av direkt handläggning av till denna byrå hörande ärenden. Att nu gå så långt som att uppdelas byrån på två nya självständiga byråer, vilket förenämnda reservanter förordat, kan jag emellertid icke tillstyrka. Ej heller kan jag finna det tillräckligt ådagalagt, att det är nödvändigt att jämte den av de sakkunniga föreslagne byrådirektören, vilkens anställande jag tillstyrker, för närvarande anställa även en byrå-assistent, såsom lantbruksstyrelsen ifrågasatt. Jag vill emellertid framhålla, att den av mig nu tillstyrkta ökningen i byråns arbetskrafter är den minsta, som bör kunna ifrågakomma, och att ändringar beträffande denna byrå och dess personal sannolikt inom kort komma att visa sig erforderliga, särskilt med hänsyn till de förslag beträffande åtgärder för trädgårdsskötselns främjande, vilka nyligen avgivits av de för denna fråga utredande tillkallade sakkunniga, men som ännu ej kommit i det läge, att de kunna anmälas för Kungl. Maj:t och leda till framställning till den nu samlade riksdagen.

Vad angår den agrikuturtekniska byrån finner jag de sak-

kunniga hava framlagt övertygande skäl för att denna bör i sin helhet ställas under ledning av byråchefen å byrån och att den nuvarande byrådirektörens mera självständiga ställning såsom ledamot i styrelsen bör upphöra. Jag vill erinra, att denna byrådirektörsbefattning uppehålls endast på förordnande. Att emellertid, såsom de sakkunniga förordat, arbetet å byrån faktiskt fördelas på två avdelningar, den tekniska och den kamerala, synes mig lämpligt.

De sakkunniga hava beträffande den tekniska avdelningen föreslagit, att såsom ordinarie befattningshavare skulle i staten uppföras en förste byråingenjör med avlöning i andra normalgraden samt ett kvinnligt ingenjörbiträde med avlöning i tredje biträdesgraden. Därjämte hava de förordat, att till arvoden åt två extra byråingenjörer samt till ingenjörbiträden måtte i staten uppföras en anslagspost å 15,400 kronor, vilket belopp dock borde höjas med 1,000 kronor, därest en av lantbruksstyrelsen för år 1919 ifrågasatt höjning i allmänna avdikningsanslaget bifölles. Vad sålunda föreslagits har icke mött någon gensaga i de avgivna utlåtandena. Jag biträder för min del dessa förslag, dock med framhållande att på grund av vid innevarande års riksdag redan beslutad ökning av allmänna avdikningsanslaget anslagsposten till extra byråingenjörer m. m. bör bestämmas till 16,400 kronor.

Å den agrikulturtekniska byråns kamerala avdelning skulle enligt de sakkunnigas förslag tjänstgöra en andra gradens tjänsteman, benämnd förste byråingenjör. Statskontoret har till övervägande hemställt, huruvida ej denna befattning kunde göras till en tjänst av första normalgraden. En reservant i statskontoret har dock anslutit sig till de sakkunnigas mening. Då denna befattning närmast motsvarar den nuvarande byrådirektörsbefattningen, vilkens innehavare har ett omfattande och maktpåliggande arbete, som kräver synnerlig noggrannhet och uppmärksamhet, är det av stor vikt, att detta omhänderhaves av en därtill fullt kompetent person. Jag anser därför för min del icke tillrådligt att för befattningen bestämma lägre ställning och avlöningsförmåner än enligt andra normalgraden.

Beträffande byrådirektören å lantbruksbyrån och de bägge förste byråingenjörerna å agrikulturtekniska byrån hava reservanterna Egerström och Ewe riktat en anmärkning mot förslaget, att viss föredragningskyldighet skulle uppdragas åt dem. Om än bestämmandet av omfattningen av dylik föredragningskyldighet bör närmare prövas och därvid tillses, att ledningen av vederbörande byrås arbeten bibehålles i byråchefens hand, bör dock möjligheten att ålägga dem dylik skyldighet enligt min mening hållas öppen. Den bör kunna, rätt använd, bereda vederbörande byråchef väsentlig lättnad i hans arbete.

I fråga om fiskeribyrån hava de sakkunniga haft att yttra sig över ett framställt förslag att inrätta en självständig, från lantbruksstyrelsen skild fiskeristyrelse. De hava av närmare angivna skäl ställt sig avvisande mot detta förslag. I reservation vid lantbruksstyrelsens utlåtande har emellertid förslaget tillstyrkts av tre byråchefer, Egerström, Ewe och Nordqvist. Statskontoret har däremot uttryckligen instämt med de sakkunniga. Med allt erkännande av fiskerinäringens stora vikt och betydelse och med full insikt om att från statens sida kraftigare åtgärder än hittills böra vidtagas för att främja denna näring — i vilket avseende ytterligare förslag äro att förvänta från de sakkunniga — kan jag icke finna det nödvändigt eller ens lämpligt, att utbryta fiskeriärendena från lantbruksstyrelsen till en självständig styrelse. De skäl, de sakkunniga anfört mot en sådan åtgärd, synas mig tungt vägande. En självständig styrelse skulle föröfrigt draga ungefär dubbla kostnaden mot en utvidgad fiskeribyrå inom lantbruksstyrelsen.

Till förstärkning av fiskeribyråns arbetskrafter hava de sakkunniga föreslagit anställande av en byrådirektör samt framhållit, att arbetet borde mellan byråchefen och byrådirektören delas så, att den ene handlade förnämligast ärenden angående havsfisket och den andre huvudsakligen ärenden rörande insjöfisket. Jag biträder detta förslag. I avseende å byrådirektörens avlöning hava de sakkunniga i sitt betänkande förordat sådan efter andra normalgraden men i en senare framställning ifrågasatt samma avlöning som gäller för vissa byrådirektörer i patent- och registreringsverket och som av Kungl. Maj:t i år föreslagits för avdelningsföreståndare vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt, nämligen 6,800 kronor med två ålderstillägg. Statskontoret har — dock med en reservant — ansett den av de sakkunniga först föreslagna avlöningen böra vara tillräcklig. Under framhållande att för förslaget om sagda högre avlöning för nyssnämnda avdelningsföreståndare vid statens meteorologisk-hydrografiska anstalt förelägo alldeles särskilda, av anstaltens sammansättning och uppgifter betingade skäl, ansluter jag mig i nu förevarande fråga till de sakkunnigas första förslag och statskontorets majoritet.

En god lösning av frågan om ett lämpligt anordnande av arbetet å lantbruksstyrelsens administrativa byrå samt överhuvud med styrelsens expeditionsväsende är synnerligen viktig för underlättande av styrelsens arbete. De sakkunniga hava, under framhållande att såväl ämbetsverkets chef som byråcheferna å de övriga byråerna kunde förutsättas bliva personer med så gott som uteslutande praktisk-teknisk utbildning, föreslagit, att ansvaret för ämbetsverkets expeditionsväsende måtte alltjämt koncentreras hos den administrative byråchefen. Oaktat jag icke kan undgå att finna,

att härigenom denne byråchef i mån som ämbetsverkets verksamhet ytterligare utvecklas får ett så vittomfattande arbetsområde, att fara föreligger för att han icke skall kunna medhinna att sköta detsamma och alltså denna anordning kan komma att i viss mån försvåra styrelsens arbeten, måste jag erkänna, att med hänsyn till de inom styrelsen rådande förhållandena någon lämpligare lösning av frågan näppeligen erbjuder sig. Det återstår då blott att till biträde åt denne byråchef anställa tillräcklig, väl kvalificerad personal.

I detta avseende hava de sakkunniga föreslagit anställande av dels en byråassistent (första gradens tjänsteman) med åliggande att vara kassör och bokhållare samt därjämte fullgöra notariegöromål å administrativa byrån, dels en sekreterare (andra gradens tjänsteman) med huvudsaklig sysselsättning med ärenden från lantbruksbyrån, dels ock ytterligare en byråassistent (första gradens tjänsteman) för ombesörjande av notariegöromål huvudsakligen å agrikulturtekniska byrån och fiskeribyran samt den extra avdelningen för tuberkulinärenden. Därjämte skulle finnas en kvinnlig registrator. Mot vad sålunda föreslagits har invändning gjorts allenast av statskontoret så till vida, att detta ämbetsverk icke ansett behovet av den sistnämnde byråassistenten tillräckligt styrkt, varjämte för den förstnämnde byråassistenten föreslagits benämningen: kassör och bokhållare. För egen del biträder jag de sakkunnigas förslag med den av statskontoret föreslagna ändringen i benämningen å den ena byråassistentbefattningen. Jag kan icke tillråda, att, såsom statskontoret ifrågasatt, den andra byråassistentbefattningen uteslutes. En av de kännbaraste bristerna i styrelsens nuvarande organisation har just varit saknaden av lägre tjänstemannabefattningar. Med kännedom om styrelsens omfattande arbetsområde och den mängd utredningar, utlåtanden och andra expeditioner, som skola uppsättas och ombesörjas, hyser jag ej något tvivel om, att icke även denne tjänsteman skall få fullt arbete. I betraktande av hans arbetsuppgifter och den kompetens, som bör fordras av honom, torde hans benämning lämpligen böra bliva notarie, såsom ock de sakkunniga inom parentes angivit. Jag vill för övrigt framhålla, att ovannämnda fördelning av kanslitjänstemännens arbete mellan byråerna är avsedd att blott i huvudsak tillämpas och att naturligtvis dessa tjänstemän skola vara skyldiga att biträda med kansligöromål, varhelst och i mån som behov därav yppar sig.

Vad de sakkunniga föreslagit beträffande kvinnliga biträden och vaktmästare föranleder ingen annan erinran från min sida än att vaktmästarnas avlöning bör bero av eventuellt blivande beslut om avlöningen för dylika befattningshavare i allmänhet.

Det av de sakkunniga framförda förslaget att förändra chefsbefattningen för ämbetsverket till en generaldirektörsbeställning med avlöning av 11,000 kronor vill jag understödja. Oavsett de av de sakkunniga till stöd för detta förslag åberopade jämförelserna med andra ämbetsverk och den ökning styrelsens personal skulle erhålla enligt det nu förevarande förslaget, vill jag såsom ett ytterligare skäl för en dylik förändring framhålla lantbrukets och dess binäringars oerhörda betydelse för hela vårt land, vilken synes mig väl motivera att åt chefen för det ämbetsverk, åt vilket dessa näringars befrämjande är närmast anförtrodd, beredas sådan ställning och avlöning, att för befattningen kan förvärfvas och behållas en i sitt fack verkligt framstående person, som i sin ledande ställning kan bliva landets modernäring till stöd och gagn.

Beträffande den i statsförslaget med ett belopp av 33,000 kronor upptagna posten till amanuenser, extra biträden, vikariatsersättning och expenser har statskontoret gjort gällande, att den däri med 5,800 kronor ingående vikariatsersättningen under semester blivit för högt beräknad och borde sänkas till 3,650 kronor. Med anledning härav må erinras, dels att statskontoret torde beräknat vikariatsersättningen med iakttagande av de av ämbetsverket föreslagna inskränkningarna i personalen enligt de sakkunnigas förslag, vilka inskränkningar jag funnit mig icke kunna tillstyrka, och dels att statskontoret icke synes hava beräknat dylika ersättningar för vissa icke ordinarie befattningshavare såsom byråingenjörer och amanuenserna å lantbruksbyrån. Även med beaktande härav finner jag emellertid sagda ersättning böra beräknas något lägre än de sakkunniga gjort, men då å andra sidan de egentliga expenserna torde vara väl knappt beräknade, anser jag mig ej böra tillstyrka större nedsättning uti nu ifrågavarande anslagspost än med 1,000 kronor eller till 32,000 kronor.

Vad den föreslagna övergångsstaten angår, anser jag lantbruksstyrelsen hava anfört goda skäl för att det personliga avlöningstillägget åt biträdet Anna Vestin höjes till 1,000 kronor. Beträffande detta biträde anser jag därjämte det av byråcheferna Egerström och Ewe reservationsvis framställda förslaget, att hon måtte förordnas att uppehålla byråassistentbefattningen (= kassör och bokhållare) å administrativa byrån, förtjänt av uppmärksamhet. Fröken Vestins framstående duglighet och stora arbetsförmåga hava blivit synnerligen väl vitsordade. Under sin långa tjänstetid har hon vunnit stor förfarenhet i de göromål, hon haft om hand, vilka enligt nämnda reservanterns uppgift just varit desamma, som skulle tillkomma nyssnämnde kassör och bokhållare. Det förefaller då ganska naturligt, att desamma fortfarande anförtros henne.

Så länge hon bestrider nämnda befattning, bör hennes egen befattning såsom biträde i tredje lönegraden likaledes uppehållas på förordnande, samt det å övergångsstat upptagna personliga avlöningstillägget icke utgå. Något särskilt bemyndigande från riksdagens sida för vidtagande av en sådan anordning synes icke behöva begäras.

Genom de nu av mig föreslagna ändringarna i förhållande till de sakkunnigas förslag kommer slutsumman av ordinarie staten icke att undergå någon förändring men övergångsstaten att ökas med 400 kronor, så att det erforderliga anslaget uppgår till 151,700 kronor, under det att i statsverkspropositionen härtill beräknats 151,300 kronor. Ökningen i förhållande till det nuvarande ordinarie anslaget till styrelsen blir 71,800 kronor.

Jag tillåter mig alltså framlägga följande förslag till stater för lantbruksstyrelsen att gälla från och med år 1919:

A. Ordinarie stat.

A v l ö n n i n g	Lön	Tjänstgöringspennin-gar	Orts-tillägg	Summa	Anmärkning
Generaldirektören och chefen	7,000	3,000	1,000	11,000	
1 byråchef	5,000	2,500	600	8,100	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
3 byråchefer	15,000	7,500	1,800	24,300	
1 byrådirektör	3,600	1,800	400	5,800	
1 byrådirektör	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 1:e byråingenjör	3,600	1,800	400	5,800	
1 1:e byråingenjör	3,600	1,800	400	5,800	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med än ytterligare 500 kronor.
1 sekreterare	3,600	1,800	400	5,800	
1 kassör och bokhållare	2,200	1,500	300	4,000	
1 notarie	2,200	1,500	300	4,000	
1 kvinnligt biträde i tredje lönegraden	1,100	750	150	2,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 200 kronor och efter 10 år med ytterligare 200 kronor.
2 kvinnliga biträden i tredje lönegraden	2,200	1,500	300	4,000	
1 kvinnligt biträde i andra lönegraden	900	550	150	1,600	
5 kvinnliga biträden i andra lönegraden	4,500	2,750	750	8,000	
1 kvinnligt biträde i första lönegraden	700	350	150	1,200	
1 kvinnligt biträde i första lönegraden	700	350	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
1 förste vaktmästare	900	450	150	1,500	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	
1 vaktmästare	700	350	150	1,200	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor.
Till arvoden åt två extra byråingenjörer samt till ingenjörbiträden å agrikulturtekniska byrån	—	—	—	16,400	
Till amanuenser, extra biträden, vikariatsersättning och expenser	—	—	—	32,000	
Summa kronor	—	—	—	150,700	

Anm. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad samt bränsle, skall, så länge denna förmån kvarstår, ortstillägg ej utgå till honom ävensom å lönen avdragas 100 kronor årligen.

B. Övergångsstat.

	Kronor
Till personligt avlöningstillägg åt biträdet Anna Vestin	1,000
	1,000

För åtnjutande av de å den ordinarie staten upptagna avlöningarna för ordinarie befattningshavare torde böra i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag, dock med vissa, delvis av en av statskontoret framställd erinran, verkställda jämkningar samt redaktionella ändringar fastställas följande villkor och bestämmelser:

i fråga om ändrad tjänstgörings skyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att befattningshavare skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgörings skyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation av ämbetsverket eller dess särskilda avdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, ävensom därest ämbetsverkets ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan anses såsom självständigt ämbetsverk, eller därest vissa ifrågavarande ämbetsverk tillhörande göromål överflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande av tjänstegrad och avlöning, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de göromål, som anförtros befattningshavaren, eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, tjänstgöra i det verk, till vilket göromålen överlämnas;

att tjänsteman i första eller andra lönegraden ävensom kvinnligt biträde är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där lantbruksstyrelsen, till befordrande av arbetets oavbrutna gång, finner befattningshavaren lämplig och behövlig;

att befattningshavare vidare skall, likaledes med bibehållande av tjänstegrad och avlöning, vara pliktig att, närhelst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, förflyttas till annan befattning inom förvaltningen med liknande arbetsuppgifter;

att med ordinarie befattning i lantbruksstyrelsen icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med ordinarie befattning i nämnda ämbetsverk ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag det vara må, såframt ej, vad angår chef eller ledamot, Kungl. Maj:t och, vad angår innehavare av annan befattning, lantbruksstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen i ämbetsverket, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

i fråga om avlöningsförmånens uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för tid, befattningshavaren eljest varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, men den, som eljest undfar ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag, eller i behörig ordning avstänges från

tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej prövas skäligt låta honom uppbära något därav;

att, vid sjukdomsförfall eller när det erfordras för beredande av semester, eller när förordnande av vikarie under tjänsteresa anses böra äga rum, befattningshavare av lägre grad skall vara skyldig att, om vederbörande förordnas till högre befattning i lantbruksstyrelsen, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår, ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest däremot svarande belopp;

att emellertid, därest ledamot av lantbruksstyrelsen till följd av tjänsteresa eller för handläggning av särskilda ärenden är under allenast några få, högst fyra dagar, hindrad att sköta sin befattning, tjänsteman av lägre grad skall vara pliktig att utan särskild ersättning sköta de till ledamotsbefattningen hörande löpande göromål;

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägget utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, därest förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad är i staten medgiven, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmas att inträda efter 5 år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras befattningshavaren till last tid, varunder åtnjutits semester eller ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av oförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillräddas förrän vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd;

att befattningshavare må för löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förlutit från tillträdet

till befattningen, vare sig på grund av fullmakt eller konstitutorial eller på grund av förordnande i följd av frågan om lantbruksstyrelsens omorganisation;

att kvinnligt biträde, som vid den nya statens ikraftträdande är anställt hos lantbruksstyrelsen och antages till ordinarie biträde hos lantbruksstyrelsen från samma tidpunkt, må för åtnjutande av löneförhöjning räknas till godo den tid, hon omedelbart därförinnan mot fast arvode utfört arbete av motsvarande eller jämförlig beskaffenhet hos ämbetsverket;

att likväl löntagare, som, då stadgad tid för erhållande av löneförhöjning intjänats, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning:

i fråga om semester, skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att semester årligen må, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjutas av generaldirektören, byråchefer och tjänstemän av andra lönegraden en var under en och en halv månad, av tjänstemän av första lönegraden och kvinnliga biträden en var under en månad samt av vaktmästare under femton dagar;

att befattningshavare, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, är pliktig att å tid av året, som av generaldirektören bestämmes, begagna sig av semester;

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla, vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat;

i fråga om särskilda föreskrifter för kvinnliga befattningshavare:

att beträffande kvinnliga biträden å lantbruksstyrelsens stat skola i övrigt lända till efterrättelse de föreskrifter, som äro eller kunna varda utfärdade angående allmänna villkor och bestämmelser att gälla för å vissa domstolars, ämbetsverks och myndigheters stater uppförda biträdesbefattningar.

Ang. statskonsulenter.

Mot vad de sakkunniga anfört och föreslagit beträffande höjning av de nuvarande ordinarie statskonsulenternas avlöning till att utgå efter andra normalgraden samt om rätt för dem att för ålderstillägg tillgodoräkna sig föregående tjänstgöring såsom sådana har jag ej något att erinra.

Jag biträder även förslaget, att den befattning såsom statskonsulent i fröodling, vartill anslag å extra stat anvisats av riksdagen under en följd av år, måtte förändras till ordinarie befattning med andra gradens avlöning och med rätt för befattningens nuvarande innehavare, statskonsulenten Anders Elofson att för erhållande av ett första ålderstillägg tillgodoräkna sig tidigare tjänstgöring i samma befattning.

Inrättandet av en statskonsulentbefattning i fårskötsel finner jag

önskvärt och biträder förslaget därom, allenast med det tillägg att jämväl getskötseln bör bliva föremål för denne konsulents tjänsteverksamhet.

I likhet med reservanten inom de sakkunniga samt lantbruksstyrelsen och statskontoret anser jag, att statskonsulenternas rese- och traktamentsersättning bör i samband med beviljandet av den nu tillstyrkta höjda avlöningen bestämmas att utgå efter tredje klassen i rese-reglementet.

Det synes mig lämpligt, att för de ordinarie statskonsulenterna fastställas särskild stat, avsedd att tillämpas från och med år 1919, och tillåter jag mig nu framlägga följande förslag till

Stat för statskonsulenter.

Avlöning	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	S u m m a	Anmärkning
1 statskonsulent i boskapsskötsel...	3,600	1,800	400	5,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 5 0 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 » i svinskötsel.....	3,600	1,800	400	5,800	
1 » i får- och getskötsel	3,600	1,800	400	5,800	
1 » i mejerihushållning	3,600	1,800	400	5,800	
1 » i fröodling	3,600	1,800	400	5,800	
Summa kronor	—	—	—	29,000	

A n m. Ortstillägg utgår endast i det fall, att statskonsulents bostadsort är Stockholm.

För åtnjutande av avlöningarna å denna stat torde bära i anslutning till de år 1910 bestämda avlöningvillkoren för statskonsulenten i svinskötsel men med vissa jämkningar och redaktionella ändringar i överensstämmelse med senare beslut i liknande ämnen fastställas följande villkor och bestämmelser:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att statskonsulent skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation av statskonsulentinstitutionen eller eljest i allmänhet kan varda stadgad,

samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande av tjänstegrad och avlöning, sköta de göromål, som anförtros befattningshavaren;

att statskonsulent vidare skall, likaledes med bibehållande av tjänstegrad och avlöning, vara pliktig att, närhelst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, förflyttas till annan befattning inom förvaltningen med liknande arbetsuppgifter;

att med statskonsulentbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med statskonsulentbefattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroj eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstbefattning av vad slag det vara må, så framt ej lantbruksstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstbefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillvidare bibehållas:

i fråga om arvlöningsförmånens uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, statskonsulent verkligen tjänstgjort, men för tid, då han varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att statskonsulent, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ort-tillägg, men att statskonsulent, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till statskonsulent för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att därest statskonsulent varder avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej prövas skäligt låta honom uppbära något därav;

att den, som tillträder den nya avlöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstbefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägg utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, i fråga om i staten medgiven förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av statskonsulentbefattning, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att

vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras befattningshavare till last tid, varunder åtnjutits ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor,

under iakttagande, vad var och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänstaldern blivit uppnådd;

att statskonsulent må för löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till ordinarie befattning såsom sådan konsulent;

att likväl löntagare, som, då stadgad tid för erhållande av löneförhöjning intjänats, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen stadgat.

För närvarande finnes under ordinarie anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar» upptagna särskilda anslag å tillhoppa 12,000 kronor till avlöande av tre statskonsulenter med 4,000 kronor till varje. I samband med godkännande av den härovan framlagda nya staten böra dessa anslag uteslutas och nytt anslag till belopp av 29,000 kronor uppföras. Härav föranledes en höjning med 17,000 kronor, såsom ock beräknats i årets statsverksproposition. Anslagstiteln i sin helhet kommer vid bifall till detta jämte vissa andra i årets statsverksproposition framlagda förslag att höjas till 820,200 kronor.

De sakkunniga hava fäst uppmärksamheten på att den från anslagstiteln »befrämjande i allmänhet av jordbruk och lantmannanärningar» nu utgående avlöningen å 2,000 kronor till en undervisare i färskötsel ej längre komme att bliva behöflig för sagda ändamål, sedan en statskonsulentbefattning för denna näringsgren inrättats, och hållit före, att sistnämnda anslagstitel borde minskas med detta belopp. Att vidtaga en sådan minskning finner jag mig dock icke böra tillstyrka. Den del av denna anslagstitels slutsumma, som är i ställd till Kungl. Maj:ts förfogande, har nämligen i mån som anspråken på statens bidrag till särskilda ändamål, vilka avse att främja lantbruket, stegrats, alltmåra visat sig vara tilltagen i minsta laget och tarvar väl denna obetydliga för-

höjning. Någon minskning i denna anslagstitel har ej heller beräknats i statsverkspropositionen.

Något anslag å extra stat till statskonsulent i fröodling kommer givetvis ej längre i fråga.

*Ang. stats
konsulenten
för det
mindre
jordbruket.*

Vad beträffar statskonsulenten för det mindre jordbruket, synes det ännu ovisst, på vad sätt hans ställning i förvaltningen lämpligen bör ordnas. Anslag för anställande av en dylik konsulent bör därför tillsvidare fortfarande utgå å extra stat.

Hans avlöning bör emellertid höjas till likhet med övriga statskonsulenters dock med avdrag, motsvarande i avjämnat tal dessas bidrag till egen pensionering, och alltså utgå, uder förutsättning att bostadsorten är Stockholm, med 5,600 kronor men eljest med 5,200 kronor.

Enär den nuvarande statskonsulenten för det mindre jordbruket, August Östergren, innehaft denna befattning från år 1909, skulle uppenbarligen, därest hans befattning nu uppförts å ordinarie stat, rätt att liksom statskonsulenten Elofson tillgodoräkna sig sagda tjänstetid för erhållande av ett första ålderstillägg bort tillerkännas honom. Då nu hans befattning, av skäl som icke bero av honom, bör tillsvidare bibehållas såsom extra, synas mig starka skäl tala för att ett personligt ålderstillägg å 500 kronor beviljas honom. Jag vill erinra, att dylikt tillägg under de senare åren av riksdagen anvisats till honom.

Hittills har till reskostnader åt denne konsulent beräknats i det å extra stat beviljade anslaget ett belopp av 2,500 kronor. Då denne konsulent bör liksom statskonsulenterna å ordinarie stat framdeles åtnjuta rese- och traktamentsersättning efter tredje klassen i resereglementet, samt på grund av skedd höjning i dagtraktamentsbeloppen och fördyrade reskostnader bör det härtill avsedda beloppet nu höjas till 4,000 kronor.

Inalles bör alltså för ändamålet anvisas å extra stat för år 1919 ett anslag av 10,100 kronor, därav 500 kronor till personligt ålderstillägg. I statsverkspropositionen beräknades härtill allenast 9,100 kronor.

*Ang. fiskeri-
tjänste-
männen.*

Vad de sakkunniga föreslagit beträffande avlöningar m. m. för befattningshavare vid statens fiskeradministration biträdes till alla delar av mig, allenast med den avvikelse, att rese- och traktamentsersättning till fiskerintendenterna och fiskeriingenjören — men icke till övriga fiskeritjänstemän — bör utgå efter tredje klassen i resereglementet.

Den av de sakkunniga berörda frågan om beredande åt vissa fiskeritjänstemän av någon ersättning för hållande av expeditiionslokal

m. fl. utgifter på grund av tjänsten torde icke nu böra för denna speciella tjänstemannagrupp upptagas till prövaing. Jag vill emellertid erinra, att dylik ersättning vid 1917 års riksdag beviljades vissa befattningshavare vid skogsstaten.

I överensstämmelse med vad de sakkunniga föreslagit får jag alltså framlägga följande förslag till

Stat för statens fiskeriadминистраtion.

Avlöning	Lön	Tjänstgöringspenningar	Orts-tillägg	Summa	Anmärkning
1 fiskeriintendent	3,600	1,800	200	5,600	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 fiskeriintendent	3,600	1,800	—	5,400	
4 fiskeriintendenter	14,400	7,200	—	21,600	
1 fiskeriassistent	2,200	1,500	—	3,700	
2 fiskeristipendiater, arvoden	—	—	—	3,000	
1 fiskeriingenjör	—	—	—	3,000	
Summa kronor	—	—	—	42,300	

Då nu gällande avlöningvillkor äro fastställda så länge sedan som år 1904, och sedan dess åtskilliga ändringar och tillägg skett beträffande de villkor, som pläga uppställas för åtnjutande av avlöningar å ordinarie stat, samt ytterligare villkor nu föreslagits av de sakkunniga, får jag framlägga följande förslag till villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i förenämnda stat för statens fiskeriadміністраtion upptagna avlöningar:

i fråga om ändrad tjänstgöringsskyldighet, förflyttning till annan tjänst, förening av tjänster m. m.:

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som kan bli en följd av förändrad distriktsindelning eller som vid en möjligen inträdande centralisering eller annorledes förändrad organisation av statens fiskeriadміністраktion eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehåll-

lande av tjänstegrad och avlöning, sköta de göromål, som anförtros befattningshavaren;

att fiskeriintendent eller fiskeriassistent vidare skall, likaledes med bibehållande av tjänstegrad och avlöning, vara pliktig att, närhelst så av Kungl. Maj:t prövas lämpligt, förflyttas till annan befattning inom förvaltningen med liknande arbetsuppgifter;

att med befattning såsom fiskeriintendent eller fiskeriassistent icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat;

att med befattning såsom fiskeriintendent eller fiskeriassistent ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är försett med Kungl. Maj:ts oktroy eller blivit registrerat såsom aktiebolag, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning av vad slag som helst, så framt ej lantbruksstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter prövning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen, finner uppdraget eller befattningen kunna få mottagas och tillsvidare bibehållas;

i fråga om avlöningsförmånens uppbärande m. m.:

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattningshavare verkligen tjänstgjort, men för tid, då han varit befriad från tjänstgöring, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägg, där sådant förekommer, men att den, som eljest undfår ledighet, såsom för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver sina tjänstgöringspenningar avstå så mycket av lönen eller ortstillägget, som erfordras för befattningens uppehållande eller eljest prövas skäligt;

att avlöning ej må utgå till befattningshavare för tid, varunder han avhållit sig från tjänstgöring utan att hava i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att därest befattningshavare varder avstängd från tjänstgöring eller tagen i häkte, den del av hans avlöning, som icke prövas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej prövas skäligt låta honom uppbära något därav;

att vid sjukdomsförfall för fiskeriintendent fiskeriassistenten skall vara skyldig att, om han förordnas att uppehålla fiskeriintendentsbefattning, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar;

att den, som tillträder den nya staten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande av eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

att vid avgång från tjänsten till följd av avskedstagande, entledigande eller dödsfall själva lönen ävensom ortstillägg, där sådant förekommer, utgå till månadens slut;

i fråga om ålderstillägg:

att, i fråga om i staten medgiven förhöjning av lönen efter viss tids fortsatt innehavande av befattning i samma lönegrad, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehavaren under mer än fyra femtedelar av den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med gott vitsord bestritt sin egen eller, på grund av förordnande, annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid icke må föras befattningshavaren till last tid, varunder åtnjutits ledighet för fullgörande av värnplikt, och

för andra förhöjningen efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, om sådan äger rum, efter än ytterligare fem år, ävenledes på samma villkor,

under iakttagande, vad var. och en av omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre avlöningen ej får tillträdas förr än vid början av kalenderåret näst efter det, varunder den stadgade tjänståldern blivit uppnådd;

att befattningshavare må för löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräknas den tid, som före den nya avlöningsstatens trädande i kraft förflutit från tillträdet till befattningen;

att likväl löntagare, som då stadgad tid för erhållande av löneförhöjning intjänats, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning;

i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten och pensionsrätt:

att i fråga om skyldighet att avgå från tjänsten ävensom i fråga om rätt till pension skall gälla vad i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är vid tiden för den nya statens ikraftträdande eller, såvitt angår innehavare av befattning, som därefter tillträdades, vid tillträdet till befattningen stadgat.

Då den nuvarande staten för statens fiskeriadministration slutar på 32,000 kronor, under det att den nu föreslagna statens slutsumma uppgår till 42,300 kronor, kräves en anslagshöjning med 10,300 kronor. Utgifterna för statens fiskeriadministration bestridas från ordinarie anslaget till fiskerinäringens understöd, nu å 121,000 kronor. Detta anslag behöver alltså på grund härav höjas till 131,300 kronor, vilket också beräknats i statsverkspropositionen.

I sammanhang härmed har jag att anmäla, hurusom kassaförlagskommittén i sitt betänkande den 20 mars 1917 angående åtgärder för förskottsväsendets avveckling m. m. fäst uppmärksamheten på de förskott, som pläгат utgå för kostnader för tillsyningsmän vid regala laxfisket i Torne älv samt för vägskatt för samma laxfiske, samt föreslagit åtgärder för att dessa kostnader måtte bestridas från anslag å riksstaten. Statskontoret har i sitt utlåtande över nämnda betänkande förordat, att

Ang. kostnader för regala laxfisket i Torne älv m. m.

dessas kostnader måtte bestridas från ordinarie anslaget till fiskerinäringens understöd.

Ehuruväl dessa kostnader icke äro av alldeles samma natur som övriga utgifter från detta anslag, utan åligga staten i egenskap av fiskerättsägare, anser jag mig emellertid vid det förhållandet, att sagda fiske icke för närvarande giver kronan någon nettoinkomst samt annan lämpligare anordning icke synes erbjuda sig, kunna biträda statskontorets mening. Härtill torde riksdagens medgivande böra begäras.

Ifrågavarande kostnader hava under senare år uppgått tillhopa till omkring 2,400 kronor om året. Då det icke är osannolikt, att dessa kostnader komma att stiga, synnerligast ifall ifrågasatta ändrade anordningar beträffande detta fiske varda genomförda, torde emellertid en något större utgift böra härtill beräknas.

Då dessutom den till Kungl. Maj:ts förfogande stående delen av nu ifrågavarande anslag visat sig synnerligen otillräcklig för att tillgodose befogade anspråk på statsbidrag till diverse särskilda åtgärder för fiskerinäringens främjande, vill jag tillstyrka, att anslaget höjes till 140,000 kronor eller alltså med 19,000 kronor.

Departementss-
chefens
hemställan.

Under återopande av vad jag nu anfört hemställer jag, att Ederas Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen:

1:o

att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till ordinarie stat och övergångsstat för lantbruksstyrelsen, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, vilka av mig föreslagits för åtnjutande av de i förstnämnda stat för ordinarie befattningshavare upptagna avlöningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning i lantbruksstyrelsen, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av ordinarie befattningar i lantbruksstyrelsen, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst-

innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels ock höja det under nionde huvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till lantbruksstyrelsen från..... kronor 79,900
 med ..... » 71,800
 till ..... » 151,700;

2:o

att

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till stat för statskonsulenter, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, som av mig föreslagits för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning såsom statskonsulent, skall vara pliktig att underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de forutvarande innehavare av ordinarie statskonsulentbefattningar, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsörmåner ävensom, i den mån ej annat föranledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels medgiva, att, därest statskonsulenten å extra stat i fröodling Anders Elofson utnämnes till ordinarie statskonsulent å den nya staten från och med ingången av år 1919, han må äga att för åtnjutande av första ålderstillägget såsom sålan räkna sig till godo den tid, han dessförinnan innehåft sin nuvarande befattning;

dels ock, med utslutande av de under anslagstiteln »undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanäringar» upptagna särskilda anslag till statskonsulenter i boskapsskötsel, i mejerihushållning och i svin-skötsel, tillhoppa 12,000 kronor, och med förklarande att anslag för anställande av undervisare i fårskötsel och ullkultur icke skall från och med år 1919 vidare utgå, under nämnda anslagstitel uppföra ett nytt anslag till statskonsulenter till belopp av ..... kronor 29,000, kommande vid bifall härtill och till de av Kun gl. Maj:t i statsverks-

propositionen under nionde huvudtiteln i punkterna 3 och 4 gjorda framställningar det i nämnda anslagstitel ingående bestämda anslaget att höjas från 395,700 kronor med 24,500 kronor till 420,200 kronor samt anslagstiteln i sin helhet vid bifall därjämte till framställningen i punkten 8 under nionde huvudtiteln i statsverkspropositionen att höjas från 755,700 kronor med 64,500 kronor till 820,200 kronor;

3:o

att å extra stat för år 1919 anvisa såsom förslagsanslag, högst
dels för anställande av en statskonsulent för det mindre jordbruket ..... kronor 9,600,
 med förklarande att härav må utgå såsom avlöning till statskonsulenten 5,600 kronor, därest hans bostadsort är Stockholm, och eljest 5,200 kronor, samt högst 4,000 kronor till hans reskostnader;

dels ock såsom personligt ålderstillägg till statskonsulenten för det mindre jordbruket August Östergren, därest han fortfarande med gott vitsord tjänstgör i denna egen-
 skap ..... » 500;
 eller tillhopa ..... » 10,100;

4:o

dels godkänna det av mig framlagda förslaget till stat för statens fiskeriadministration, att tillämpas från och med år 1919, ävensom de villkor och bestämmelser, som av mig föreslagits för åtnjutande av de i samma stat upptagna avlöningar;

dels förklara,

att en var, som med eller efter ingången av år 1919 tillträder ordinarie befattning å staten för statens fiskeriadministration, skall vara pliktig underkasta sig ovanberörda villkor och bestämmelser; samt

att de förutvarande innehavare av fiskeriintendent- eller fiskeri-assistentbefattning, vilka icke före den 1 december 1918 anmäla, att de vilja övergå till den nya avlöningsstaten samt underkasta sig de för avlöningens åtnjutande stadgade villkor och bestämmelser och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem enligt dittills gällande ordinarie stat tillkommande avlöningsförmåner ävensom, i den mån ej annat föränledes av bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels medgiva, att från ordinarie anslaget till fiskerinäringens understöd må utgå kostnader för tillsyningsmän vid regala laxfisket i Torne älv samt för vägs katt för samma laxfiske;

dels ock höja anslaget till fiskerinäringens understöd från ..... kronor 121,000
 med ..... » 19,000
 till ..... » 140,000.

Till vad departementschefen sålunda hemställt, däruti statsrådets övriga ledamöter instämde, behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall och förordnade, att proposition i ämnet skulle, med den lydelse bil.... till detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Eric Paulsson.